

revue pre civilnú ochranu obyvateľstva

CIVILNÁ OCHRANA

14. ročník/august 2012

4/2012

**Horskí záchranáři
ani počas
letných prázdnin
neoddychovali**

ZAZNAMENALI SME

Field Training Exercise PIENINY 2012.....	s. 4
Súťaž jednotiek zdravotníckej pomoci.....	s. 6
Cvičenie Rusovce 2012.....	s. 7
Raz vidieť je lepšie, ako stokrát počuť.....	s. 10

IZS

System poskytovania služby prostredníctvom čísla tiesňového volania 112 v európskych krajinách.....	s. 12
--	-------

OCHRANA OBYVATEĽSTVA

Prečo územné jednotky civilnej ochrany?	s. 15
Horúco v Trsticiach.....	s. 18
Cvičenie simulovanej havárie jadrového zariadenia HAVRAN 2012	s. 20

ZAHRANIČIE

Medzinárodné cvičenie EU-RICHTER.....	s. 21
Skúsenosti z konferencie European EOD Network spojenej s CBRN cvičením.....	s. 23

HORSKÁ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA

Medzinárodný deň detí	s. 26
Z kroniky horských záchranárov....	s. 27

NA POMOC OBCIAM

Ochrana pred povodňami z pohľadu obce tak, ako to ukladá zákon o ochrane pred povodňami.....	s. 29
Predkladanie priebežných správ ...	s. 32

VZDELÁVANIE

Skúsenosti z odbornej prípravy v Slovenskej pošte, a. s.....	s. 34
---	-------

MLADÍ ZÁCHRANÁRI CO

Poradím zamiešali protesty, viacerí sa cítili ukrivdení	s. 37
Postrehy z Majstrovstiev Slovenska súťaže mladých záchranárov	s. 39

TEÓRIA A PRAX

Dusičnan amónny	s. 44
Biologické ohrozenie	s. 46
Interakčné vplyvy funkčnosti systému	s. 50

PREDSTAVUJEME

Vzdelávací a technický ústav krízového manažmentu a civilnej ochrany Slovenská Lupča...	s. 54
---	-------

Z REDAKČNÉHO STOLA

Vítavoz ocenili pred ich spolužiakmi a učiteľmi	s. 59
--	-------

Nie je bežnou praxou, aby s iniciatívou vykonania súčinnosťného cvičenia zameraného na riešenie mimoriadnych udalostí a plnenie úloh a opatrení zameraných na ochranu života, zdravia a majetku z pohľadu civilnej ochrany, prišiel dobrovoľný hasičský zbor. V prípade cvičenia Rusovce 2012, ktoré sa uskutočnilo 8. júna, tomu tak bolo. Jeho ústrednou témou bolo zosúladenie postupov a činností orgánov štátnej správy, územnej samosprávy, zložiek integrovaného záchraného systému, ako aj zahraničných jednotiek využívaných v rámci prihraničnej pomoci pri zvládaní následkov mimoriadnej udalosti. Miesto cvičenia bolo dislokované do katastrálneho územia mestskej časti Bratislava-Rusovce, kde sa nachádzajú vhodné priestory pre praktickú činnosť cvičiacich zásahových zložiek. V rámci Bratislavského kraja sa konalo cvičenie v takomto rozsahu aj s účasťou dobrovoľných hasičských zborov, so zapojením cezhraničnej spolupráce prvý krát. Viac sa dočítate na stranách 7 a 8.

V rámci vzdelávacích aktivít Europolu sa uskutočnila v Kodani v dňoch 14. až 16. mája konferencia s praktickou ukážkou riešenia CBRN udalosti. Okrem zástupcov policajného zboru a Europolu boli na konferenciu prizvaní rôzni experti a zástupcovia na riešenie CBRN udalostí a tiež zástupcovia Komisie EÚ, ktorí majú v kompetencii implementáciu Akčného plánu znižovania hrozieb z CBRN udalostí. Prednášky boli zamerané na riešenie mimoriadnych udalostí spojených s rôznymi teroristickými útokmi, najmä s podomácky vyrobenými nástražnými systémami a na štruktúry organizácie prvozasahujúcich jednotiek pri CBRN udalostiach. Väčšinu účastníkov, okrem teoretických prednášok, veľmi zaujala praktická ukážka nácviku riešenia CBRN situácie v dánskom ochrannom systéme, kde bolo vidieť vysokú profesionalitu činnosti záchraných zložiek a tiež ich vysokú technickú pripravenosť riešiť takéto situácie. Viac sa dočítate na stranách 23 a 24.

Priebeh tohtoročných Majstrovstiev Slovenskej republiky Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany, ktoré sa uskutočnili v polovici júna v areáli strediska vzdelávania a prípravy v Spišskej Novej Vsi a jeho okolí, bol poriadne dramatický. Nebolo to vďaka upršanému počasiu, ktoré celú súťaž sprevádzalo, ale vďaka početným protestom súťažiacich. Tie v konečnom dôsledku poriadne zamiešali pôvodným poradím súťažných družstiev. Do redakcie sme dostali viacero stanovísk a ohlasov. Na list učiteľky súťažného družstva, ktoré po uznaní protestu prišlo o prvú priečku, reagovali nielen organizátori a rozhodcovia, ale aj učiteľka, ktorá pripravovala družstvo, ktoré napokon majstrovstvá vyhralo. Reakcie na súťaž nájdete na stranách 39 až 42.

Spoločné cvičenie miestnej samosprávy, zložiek IZS, rakúskych a slovenských samaritánov

Field Training Exercise PIENINY 2012

V dôsledku silnej veternej smršte, pri ktorej vietor dosahoval rýchlosť až 140 km/hod., ktorá sa prehnala územím Starej Lubovne a blízkeho okolia, došlo k značným škodám. Predovšetkým na obytných, či priemyselných budovách, cestných komunikáciách a elektrických rozvodoch. V dôsledku toho zvolala 7. júna v ranných hodinách prednostka Obvodného úradu v Starej Lubovni krízový štáb v najviac poškodenej obci Plaveč. Na pomoc pri zvládaní následkov mimoriadnej udalosti si privolali okrem základných zložiek integrovaného záchranného systému aj slovenských samaritánov, členov Asociácie samaritánov Slovenskej republiky. Tí požiadali o pomoc aj svojich kolegov z Rakúskeho samaritánskeho zväzu. V dôsledku veternej smršte došlo aj k viacerým závažným dopravným nehodám. Takýto scenár rozpracovali všetky cvičiace zložky na spoločnom cvičení FTX PIENINY 2012.

Rakúski a slovenskí samaritáni v najviac postihnutej oblasti, v obci Plaveč, postavili tábor (Base of Operation-BoO), z ktorého nasledujúce dni vyrážali na pomoc miestnym obyvateľom postihnutým mimoriadnou udalosťou.

Prvou úlohou bolo zvládnutie hromadnej dopravnej nehody. Dve osobné vozidlá narazili do nákladného vozňa, ktorý bol odstavený v blízkosti cestnej komunikácie.

Okrem zranenia 10 osôb došlo aj k úniku nebezpečnej látky – etylénoxidu – v dôsledku poškodenia vozňa, ktorý túto toxickú látku prevážal. Na miesto ako prví dorazili príslušníci Hasičského a záchranného zboru zo Starej Lubovne, ktorí identifikovali nebezpečnú látku, vytýčili zónu zamorenia a zónu bezpečnú pre prácu ostatných záchranných zložiek. Potom začali s vyslobodzovaním, dekontaminá-

ciou zasiahnutých zranených a následne ich odovzdali do ďalšej starostlivosti rakúskym a slovenským samaritánom. Tí medzitým postavili hniezdo zranených a začali s ošetrovaním a transportom. Celý priestor zabezpečovali príslušníci Policajného zboru SR, ktorí odklonili dopravu a zabránili prístupu náhodných okoloidúcich.

Po tejto epizóde, ktorú všetky zložky zvládli do jednej hodiny, v dôsledku hroziaceho zamorenia výparmi etylénoxidu bolo potrebné evakuovať obyvateľov blízkych obytných domov a zabezpečiť im náhradné ubytovanie v blízkom tábore pre evakuovaných, ktorý postavili samaritáni na tento účel. Registrácia, administrácia a následné ubytovanie evakuovaných boli zvládnuté v rekordne krátkom čase, pretože na túto situáciu boli samaritáni pripravovaní v rámci Európskeho projektu dočasných prístreškov pre evakuovaných – EURETS (European Emergency Temporary Shelters).

Vo večerných hodinách nasledovalo vyhľadávanie zranených osôb za pomoci pátracích psov, ktorí tvoria súčasť samaritánskej jednotky pátrania a záchrany USAR (Urban Search and Rescue).

V piatok 8. júna plnili jednotky úlohy určené pre USAR tím. V dôsledku veternej

Zásah pri úniku nebezpečnej látky z poškodeného vagóna

smršte došlo k zavaleniu osôb v budove roľníckeho družstva v Čirči. V priestoroch opustenej a zničenej budovy boli rozmiestnení štyria figuranti, ktorých museli identifikovať pátracie psy rakúskych a slovenských psovodov. Jeden z figurantov bol v šachte, z ktorej ho bolo potrebné šetrne vyprostiť. Ďalší dvaja sa nachádzali v ruínach budovy. Prístup k nim a ich vyprostenie si vyžadovalo prekonanie pevnej steny, čo znamenalo vyrezať do nej otvor. Nasledovalo ošetrovanie zranených na mieste, fixácia na transportný prostriedok a odovzdanie zranených do ďalšej starostlivosti zdravotníckym pracovníkom.

V popoludňajších hodinách bola pripravená úloha na Hrade v Starej Lubovni. Tu musel tím psovodov s pátracími psami vyhľadať v priestoroch hradu desať stratených návštevníkov. Pre účastníkov cvičenia bola pripravená aj nočná časť. Po prijatí hlásenia o prítomnosti neznámeho počtu zranených osôb v oblasti cca 4 km vzdalenej lokality, bolo úlohou cvičiacich pomocou mapy a GPS súradníc túto oblasť dosiahnuť peším pochodom. Ten bol prerušený policajnou kontrolou, ktorá postupujúci tím skontrolovala a zakázala im ďalší postup touto cestou. Účastníci cvičenia sa museli vrátiť a hľadať inú možnosť dosiahnutia miesta, kde bolo potrebné nájsť zranených a poskytnúť im ošetrovanie. Keďže záchranársky tím bol bez akéhokoľvek spojenia s BoO, bolo potrebné vyslať niekoľkých záchranárov späť do tábora a odovzdať informáciu o nemožnosti transportu zranených v nočných hodinách. Na mieste bolo potrebné vytvoriť tábor a zostať v ňom so zranenými až do rána, kým nebudú na mieste vyslané ďalšie záchrané jednotky. Cvičiaci dosiahli miesto nešťastia, avšak organizátori sa rozhodli ukončiť túto úlohu predčasne kvôli prichádzajúcej búrke a vysokému riziku pobytu na uvedenom mieste, nakoľko tu nebola možnosť bezpečného úkrytu.

Poslednou úlohou v sobotu 9. júna bolo pátranie po nezvestných a zranených osobách v ruínach Plavečského hradu. To bolo skomplikované zložitým terénom a bolo nevyhnutné využiť aj lanovú techniku.

Po ukončení tejto úlohy bolo potrebné zlikvidovať tábor, na ktorý sa spustila prietrž mračien a účastníci sa brodili v bahne. Jeho množstvo za posledné dva dni, kedy sa dážď striedal so slnkom, bolo stále väčšie a neprijemnejšie. Avšak, aj s týmto sa rakúski a slovenskí samaritáni musia vyrovnávať, aby aj za takýchto ťažších podmienok vedeli poskytovať adekvátnu pomoc tam, kde budú vyslaní. Organizátori tohto cvičenia, ale aj rovnakých cvičení v minulosti, sa vždy snažia o vytvorenie náročných a reálnych podmienok pre cvičiacich. Účastníci – záchranári musia, napriek prekonávaniu veľkej vzdialenosti,

Registrácia evakuovaných

jazykovým problémom v cudzej krajine, nepoznaním miestnych zvyklostí, existujúcej istej miery rizika, ktoré sa nedá odhadnúť, vždy fungovať profesionálne. Minimalizovať riziká a byť pripravení v ktorúkoľvek dennú, či nočnú hodinu na akýkoľvek zásah v neznámom prostredí. Cvičiaci sa učia zásadám bezpečnosti v prvom rade pre seba, ale aj pre zachraňovaných a sú vystavovaní fyzicky a psychicky extrémne náročným situáciám. Stres, nedostatok spánku, cudzia krajina, neznámy jazyk a nie vždy príjemné stretnutia s ozbrojenými zložkami – to všetko sú faktory, ktoré preveria fyzické a psychické sily každého jednotlivca.

Cvičenie sa skončilo, záchranári sa vrátili po 3 a pol dňoch náročnej práce

domov a pre organizátorov – vedenie rakúskych a slovenských samaritánov je čas na zhodnotenie celého podujatia, identifikáciu všetkých pozitív a negatív, z ktorých sa musia poučiť, aby boli lepšie pripravení na prípadný reálny zásah kdekoľvek na svete.

Účastníci cvičenia: Obvodný úrad v Starej Lubovni, Hasičský a záchraný zbor, Policajný zbor Slovenskej republiky v Starej Lubovni a Lubotíne, Obec Plaveč, Základná škola Plaveč, Slovenský Červený kríž, Roľnícke družstvo Čirč, Arbeiter-Samariterbund Österreichs a Asociácia samaritánov Slovenskej republiky.

MUDr. Marcel Sedlačko
prezident ASSR
foto: **archív autora**

Vyslobodzovanie zraneného

Súťaž jednotiek zdravotníckej pomoci

V súlade s Tematickým plánom odbornej prípravy na rok 2012 sa dňa 19. júna v územnom obvode Obvodného úradu Poprad uskutočnila Súťaž jednotiek zdravotníckej pomoci zriadených pre územnú potrebu. Súťaž o putovný pohár prednostu Obvodného úradu Poprad sa konala pod záštitou odboru civilnej ochrany a krízového riadenia Obvodného úradu Poprad v úzkej súčinnosti so Slovenským Červeným krížom – Územným spolkom Poprad.

Samotnej súťaži predchádzala odborná príprava, ktorá bola zameraná na úlohy, poslanie a súčinnosť, ktorú jednotky zdravotníckej pomoci zabezpečujú po vyhlásení mimoriadnej situácie pri závažných mimoriadnych udalostiach. V rámci teoretickej prípravy spojenej s praktickým precvičovaním bol v garancii Slovenského Červeného kríža preberaný systém prvej predlekárskej pomoci v oblastiach ako: rany a krvácanie, popáleniny, zlomeniny, zastavenie dýchania a krvného obehu, bezvedomie a kardiopulmonálna resuscitácia, polohovanie a obväzová technika. Súťaže sa zúčastnili tri desaťčlenné družstvá z troch subjektov právnických osôb v ktorých sú jednotky zdravotníckej pomoci (predlekárske) zriadené: Chemosvit, a. s., Svít, Tatravagónka, a. s., Poprad a Whirlpool Slovakia, spol. s r. o., Poprad. Rozhodcov k jednotlivým disciplinám zabezpečil spoluorganizátor Územný spolok SČK v Poprade. Zranenia simulovali maskérky Slovenského Červeného kríža na figurantoch zo Strednej zdravotnej školy v Poprade. Samotná súťaž sa realizovala v areáli Hotela Lopušná Dolina pri Svite, ktorý je situovaný v známom lyžiarskom stredisku s krásnou neporušenou prírodou s možnosťami zimnej aj letnej turistiky.

Po roku pauzy a po absolvovaní školení a praktických nácvikov súťaž preverila teoretické aj praktické znalosti a pripravenosť jednotiek zdravotníckej pomoci. Ročník 2012 súťaže tvorilo päť stanovišť so súťažnými disciplínami:

I. stanovište

poranenie: otras mozgu, tržná rana na hlave silno krvácajúca (max. 31 bodov)

poranenie: popálenina ruky (max. 27 bodov)

II. stanovište

poranenie: otvorená zlomenina predlaktia (max. 26 bodov)

poranenie: napadnutie 2 ročného dieťaťa psom, odtrhnutie 3 % pokožky na kolene (max. 27 bodov)

III. stanovište

poranenie: poranenie hrudníka – otvorený pneumotorax (max. 35 bodov)

poranenie: dusenie (max. 26 bodov)

IV. stanovište

kardiopulmonálna resuscitácia – oživovanie na resuscitačnom modeli (max. 250 bodov)

V. stanovište

kontrolný test z poskytovania prvej pomoci (počet otázok 10)

Poskytovanie prvej pomoci

Prvé štyri stanovišťa boli situované v exteriéroch hotela pri chatkách a test v konferenčnej sále hotela. Dobojevanie bolo o 14:00 hodine a hlavná rozhodkyňa vyhodnotila priebeh súťaže ako veľmi zdarný, pričom vyzdvihla vedomostnú úroveň, ktorou disponujú všetci členovia jednotiek. Trofej – kryštálový pohár prednostu Obvodného úradu Poprad putoval do rúk víťaza, ktorým sa stalo družstvo firmy Chemosvit, a. s., Svít. Na druhom a treťom mieste sa umiestnili družstvá Tatravagónka, a. s., Poprad a Whirlpool Slovakia, spol. s r. o., Poprad.

Záverečné slovo pred nastúpenými družstvami predniesol vedúci odboru civilnej ochrany a krízového riadenia Obvodného úradu Poprad a riaditeľ súťaže Ing. Marián Hoško, ktorý potvrdil správnosť konania takýchto podujatí, ktoré majú za cieľ zvy-

šovať odbornú úroveň jednotiek civilnej ochrany. Vyslovil spokojnosť s priebehom a vysokou úrovňou súťaže. Poďakoval spoluorganizátorovi súťaže – Územnému spolku Slovenského Červeného kríža, všetkým ich rozhodcom a organizačnému tímu odboru COKR Obvodného úradu Poprad. Podotkol, že súťaž dáva priestor nielen na preverenie si svojich vedomostí a zručností pri poskytovaní predlekárskej pomoci, ale že zároveň umožňuje výmenu názorov a skúseností v tejto tak závažnej oblasti. Úplne na záver poďakoval všetkým súťažiacim, ktorí sú zamestnancami právnických osôb v regióne, bez ústretovosti ktorých by realizácia podujatí podobného charakteru nebola možná.

Ing. Jaroslav Gajdoš
odbor COKR, ObÚ Poprad
foto: archív ObÚ

Účastníci Súťaže jednotiek zdravotníckej pomoci

Cvičenie Rusovce 2012

Nie je bežnou praxou, aby s iniciatívou na zorganizovanie súčinnostného cvičenia, ktoré je zamerané na riešenie mimoriadnych udalostí a plnenie úloh a opatrení na ochranu života, zdravia a majetku z pohľadu civilnej ochrany prišiel dobrovoľný hasičský zbor. V prípade cvičenia Rusovce 2012, ktoré sa uskutočnilo 8. júna, tomu tak bolo. Dobrovoľný hasičský zbor Rusovce oslovil koncom minulého roka Obvodný úrad Bratislava, odbor civilnej ochrany a krízového riadenia, s myšlienkou uskutočniť spoločné cvičenie. Táto iniciatíva bola privítaná a začala sa príprava cvičenia.

Cvičenia sa zúčastnila aj Bratislavská kynologická záchraná brigáda

Ústrednou témou cvičenia Rusovce 2012 bolo zosúladienie postupov a činností orgánov štátnej správy, územnej samosprávy, zložiek integrovaného záchraného systému, ako aj zahraničných jednotiek využívaných v rámci prihraničnej pomoci

pri zvládaní následkov mimoriadnej udalosti. Miesto cvičenia bolo dislokované do katastrálneho územia mestskej časti Bratislava-Rusovce, kde sa nachádzajú vhodné priestory pre praktickú činnosť cvičiacich zásahových zložiek. Východis-

ková situácia cvičenia bola navrhnutá so zohľadnením špecifik mestskej časti Bratislava-Rusovce, ako prihraničnej oblasti, ktorá bezprostredne susedí s Rakúskom a Maďarskom nasledovne:

„Oddelenie Policajného zboru SR v Rusovciach obdržalo informáciu o nelegálnom prechode skupiny migrantov z územia Rakúskej republiky na územie Slovenskej republiky. Počet migrantov presúvajúcich sa pravdepodobne v odcudzenom osobnom motorovom vozidle nie je presne zistený. Hliadka PZ SR zastavuje podozrivé vozidlo na cestnej komunikácii. Pri kontrole vozidla je potvrdené, že ide o odcudzené vozidlo, v ktorom sa nachádzajú ilegálni migranti. Pri snahe o zaistenie skupiny migrantov dochádza k jej rozdeleniu. Štyria sa ukryjú v opustenom objekte bývalých kasární a ďalší dvaja naďalej unikajú vo vozidle smerom do obývanej mestskej časti Bratislava-Rusovce. Pri zásahu zložiek Policajného zboru SR v opustenom objekte dochádza k mohutnej explózií, ktorá spôsobí rozrušenie budov, rozsiahly požiar a zavalenie osôb. Dvojica unikajúcich migrantov sa ukryla v objekte Základnej školy Rusovce, kde drží žiakov a zamestnancov školy ako rukojemníkov. Požadujú prepustenie ostatných členov skupiny pod hrozbou bombového útoku na školské zariadenie.“

Stanovením témy cvičenia a východiskovej situácie boli nepriamo určené cvičiace orgány a organizácie. Praktickej časti cvičenia sa zúčastnili Dobrovoľné hasičské zbory Rusovce, Dúbravka a Čunovo, Obecný hasičský zbor Petržalka, Hasičské zbory z Rakúska a Maďarska (Rajka, Mosonszolnok, Edelstal, St. Andrä), zložky Policajného zboru SR, Bratislavská kynologická záchraná brigáda, Základná škola na Vývojovej ulici Rusovce, Mestská polícia, Slovenský Červený kríž.

V nadväznosti na praktické činnosti a postupný vývoj situácie prebiehala administratívna časť cvičenia. Tá bola zameraná na precvičenie činností spojených s prípravou, vydávaním a spôsobom realizácie riadiacich aktov potrebných pri riešení následkov mimoriadnej udalosti. V rámci precvičenia informačného systému civilnej ochrany boli spracovávané jednotlivé pravidelné a nepravidelné hlásenia, ktoré boli prostredníctvom informačnej služby zasielané cvičiacim orgánom a organizáciám. Tejto časti cvičenia sa zúčastnili: Obvodný úrad Bratislava, odbor civilnej

Príprava zraneného na transport

Zadržanie migrantov

ochrany a krízového riadenia, Krízový štáb Obvodného úradu Bratislava a jeho sekretariát, Evakuačná komisia obvodu Bratislava, Miestny úrad Mestskej časti Bratislava-Rusovce spolu so svojim krízovým štábom.

Činnosti na jednotlivých pracoviskách boli zamerané na splnenie cieľov cvičenia. Vytvorené boli tri pracoviská.

Pracovisko č. 1 Objekt bývalých kasární PVOŠ.

Na tomto pracovisku sa uskutočnila najrozsiahlejšia praktická činnosť zasahujúcich jednotiek. Jednotky Policajného zboru uzatvorili okolie objektu a zasiahli proti ukrývajúcim sa migrantom. Bolo počut strelbu a mohutnú explóziu. Zrútila sa časť budovy, vznikol požiar a veľké zadymenie. Časť migrantov bola zadržaná a vyvedená. Dobrovoľné hasičské zbory pristúpili k haseniu požiarov a odsávaniu dymu.

Hasiči sa pripravujú na zásah

Potvrdil sa predpoklad, že pod ruinami sa nachádzajú zavalené osoby. Vyhľadávali ich psovodi Bratislavskej kynologickej záchranej brigády. Na rad prišlo vyslobodzovanie zavalených osôb, ich vynesenie z ohrozeného priestoru. Zraneným osobám zdravotníci Slovenského Červeného kríža poskytli prvú pomoc. Súčinnosť všetkých zasahujúcich jednotiek bola napriek tomu, že spolu cvičili prvý krát, na veľmi dobrej úrovni. Veliteľ zásahu priebežne komunikoval s krízovým štábom mestskej časti a podával informácie o vývoji situácie a vykonaných opatreniach.

Pracovisko č. 2 Miestny úrad mestskej časti Bratislava-Rusovce.

V budove miestneho úradu sa konalo zasadnutie krízového štábu mestskej časti a krízového štábu Obvodného úradu Bratislava. Dostupnosť ostatných pracovísk cvičenia umožnila jeho členom priamo sledovať praktické činnosti na ostatných pracoviskách.

Predsa krízového štábu mestskej časti po vyzrození od veliteľa zásahu o vzniknutej situácii vydal príkaz na zvolanie krízového štábu. Prakticky bolo precvičené vyzrozenie a zvolanie členov krízového štábu mestskej časti. Ten sa na svojom zasadnutí oboznámil s aktuálnou situáciou. Po zvážení jej rozsahu a možnosti vývoja navrhol vyhlásiť mimoriadnu situáciu. Na rad prišlo spracovanie jednotlivých riadiacich aktov, ktorých vydanie bolo späť s riešením mimoriadnej situácie. Boli spracované: Príkaz starostu na aktiváciu a zvolanie krízového štábu, Príkaz starostu na vyhlásenie mimoriadnej situácie, Text vyhlásenia mimoriadnej situácie, Príkaz starostu na vyhlásenie evakuácie, Text vyhlásenia evakuácie

a Príkaz starostu na odvolanie mimoriadnej situácie.

V rámci precvičenia informačnej služby, ktorá je súčasťou informačného systému civilnej ochrany sa priebežne robil zber informácií o vývoji mimoriadnej udalosti, ich vyhodnocovanie a spracovávanie aj vo forme pravidelných hlásení. Spracované predbežné, dopĺňujúce, ako aj záverečné hlásenie o mimoriadnej udalosti bolo zaslané obvodnému úradu.

Všetky spracované dokumenty boli priebežne dokladované predsedom krízového štábu mestskej časti krízovému štábu obvodného úradu.

Pracovisko č. 3 Základná škola na Vývojevej ulici.

Priestor okolo školy bol hermeticky uzavretý jednotkami Policajného zboru SR a mestskej polície. Migranti, ktorí držali žiakov a pedagogický zbor ako rukojemníkov v budove školy, vzniesli svoje požiadavky a v prípade ich nespĺnenia hrozili iniciáciou bližšie nešpecifikovaného výbušného zariadenia. Na miesto bol povolaný policajný vyjednávač. Vyjednávanie bolo úspešné, migranti sa vzdali a boli zadržaní políciou. Z dôvodu, že výbušné zariadenie nebolo ihneď nájdené a migranti odmietli prezradiť, kde sa nachádza, bola vyhlásená evakuácia školského zariadenia. Evakuované osoby sa organizovane presunuli do evakuačného zberného miesta na futbalovom ihrisku v Rusovciach. Kontinuálne bolo zabezpečené prehľadanie objektu základnej školy zložkami Policajného zboru a Bratislavskou kynologickou záchrannou brigádou. Výsledok bol negatívny a po oznámení, že priestor školy je čistý, sa evakuovaní vrátili späť.

Členovia krízových štábov a prizvané osoby sa v budove školy oboznámili s Plánom evakuácie školského zariadenia a riaditeľka školy Mgr. Marta Bičanová prezentovala prítomným skúsenosti s evakuáciou školy a jej každoročnými praktickými nácvičkami.

V rámci Bratislavského kraja sa konalo cvičenie v takomto rozsahu, aj s účasťou dobrovoľných hasičských zborov a so zapojením cezhraničnej spolupráce, prvý krát. To, že sa celé cvičenie uskutočnilo v stanovenom rozsahu a za dodržania všetkých bezpečnostných opatrení, bolo veľkým prínosom. Dôležité bolo i z pohľadu získania praktických skúseností oboch strán. Príprava cvičenia trvala od začiatku tohto roka a významným pozitívom bolo, že všetci chceli. Dokladom týchto slov boli aj ďakovné listy starostu Mestskej časti Bratislava-Rusovce, ktoré odovzdal cvičiacim na záverečnom vyhodnotení cvičenia a záverečné poďakovanie prednostu Obvodného úradu Bratislava.

Bc. Peter Dudáš
odbor COKR ObÚ Bratislava
Foto: **Ing. Vladimír Valent**

Odborné prípravy predsedov krízových štábov miest a obcí v územných obvodech Štúrovo a Kežmarok

Štúrovo (mo) – Obvodný úrad Štúrovo, odbor civilnej ochrany a krízového riadenia v súlade s Ročným plánom činnosti odboru civilnej ochrany a krízového riadenia obvodného úradu na rok 2012 uskutočnil dňa 23. mája odbornú prípravu primátora mesta a starostov obcí – predsedov krízových štábov mesta a obcí v územnom obvode Štúrovo.

Odbornej prípravy sa zúčastnili primátor mesta a starostovia obcí – predsedovia krízových štábov mesta a obcí v územnom obvode Štúrovo. Odborná príprava bola zameraná na úlohy krízových štábov obcí v zmysle zákona č. 387/2002, Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu. Odborná príprava sa zaoberala témami zameranými na úsek krízového riadenia, civilnej ochrany obyvateľstva, hospodárskej mobilizácie a obrany štátu.

V úvode odbornej prípravy Ing. Milan Oroský, vedúci odboru civilnej ochrany a krízového riadenia Obvodného úradu Štúrovo, rozobral aktuálne úlohy a ich plnenie na úseku krízového riadenia, hospodárskej mobilizácie, obrany štátu a civilnej ochrany obyvateľstva.

Riaditeľ Územnej vojenskej správy Nitra, Ing. Štefan Petrovič a jeho zástupkyňa Mgr. Katarína Vojnová, vyhodnotili plnenie úloh obce na úseku obrany štátu v územnom obvode Štúrovo. Bola rozobraná problematika oslobodzovania zamestnancov od výkonu mimoriadnej služby a plnenia

povinností obcí vyplývajúcich zo zákona o brannej povinnosti.

Ing. Juraj Pustai, z oddelenia ochrany kritickéj infraštruktúry, civilného núdzového plánovania a hospodárskej mobilizácie sekcie integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR vysvetlil jednotlivé ustanovenia zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 179/2011 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 387/2002, Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov. Vysvetlil úlohy a opatrenia pre SHM vo vzťahu k obvodnému úradu a obci, úlohy a opatrenia obcí a vykonávacie predpisy k zákonu. V závere svojho vystúpenia informoval primátora mesta a starostov obcí o programe EPSIS, popísal všeobecné základné pravidlá pre ovládanie nového špecifického aplikačného programu EPSIS.

V ďalšej časti odbornej prípravy vystúpila JUDr. Iveta Kučerová z oddelenia

krízového riadenia sekcie integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany a oboznámila prítomných s činnosťou krízového štábu obce ako orgánu krízového riadenia pri organizovaní a vykonávaní opatrení zameraných na ochranu obyvateľstva v prípade mimoriadnej udalosti. V závere prezentovala jednotlivé dokumenty, ktoré musia mať obce vypracované.

V poslednom bode odbornej prípravy Ing. Juraj Pustai vysvetlil mimoriadne regulačné opatrenia. Podrobne rozobral všeobecné pojmy, činnosť výdajne odberných oprávnení, úlohy v čase bezpečnosti a zdôraznil nutnosť organizovať pravidelné preškoľovanie určených osôb výdajní minimálne raz za rok. Na záver odbornej prípravy Ing. Milan Oroský, vedúci odboru civilnej ochrany a krízového riadenia Obvodného úradu Štúrovo, vyzdvihol spoluprácu s mestom a obcami pri zabezpečovaní úloh pri mimoriadnych udalostiach, ktorá je na veľmi dobrej úrovni. Táto spolupráca prispieva k rýchlemu a efektívnemu riadeniu počas vyskytujúcich sa mimoriadnych udalostí.

Kežmarok – Príprave a odbornému vzdelávaniu patrí v Ročnom pláne odboru civilnej ochrany a krízového riadenia nezastupiteľné miesto. Tvorí jednu z dôležitých preventívnych opatrení, ktoré napomáhajú pripravenosti starostov obcí pri príprave na krízové situácie a pri ich riešení. Organizátorom prípravy, ktorá sa uskutočnila v Kežmarku dňa 11. júla, bol Obvodný úrad Kežmarok. Odbornej prípravy sa zúčastnili predsedovia krízových štábov obcí, alebo nimi poverení štatutárni zamestnanci samosprávy.

Otvorenie odbornej prípravy bolo v réžii vedúcej odboru civilnej ochrany a krízového riadenia obvodného úradu MVDr. Márie Hužikovej, ktorá privítala zástupcov obcí a nového prednostu Obvodného úradu Kežmarok PhDr. Mgr. Jána Ferencáka. Ten bol menovaný do úradu deň pred konaním spomínanej prípravy. Príhovorom, ktorý začal citátom od J. A. Komenského „Komukoľvek môžeš pomôcť, pomôž rád. Veď dávno sa hovorí, že slúžiť a pomáhať sú vlastnosti vznešených ľudí,“ naznačil účastníkom konkrétne zameranie tohto stretnutia, dôležitosť a význam týchto odborných príprav.

Hlavnou témou pre cieľovú skupinu bolo poukázať na miesto a úlohu krízového štábu obce, ich reagovanie v krízovej situácii mimo času vojny a vojnového stavu a využitie pri nasadzovaní síl a prostriedkov po vzniku mimoriadnej udalosti. Cieľom prípravy bolo upozorniť starostov obcí na obdobie letných búrok, ktoré sú často aj

v našom okrese sprevádzané rozsiahlymi povodňami a záplavami, krupobitím a veternou smršťou. Tieto mimoriadne udalosti ukázali v predošlom období svoju silu najmä v zničení a poškodení majetku obyvateľstva, životného prostredia a kultúrneho dedičstva.

Jednotlivé vstupy prednášok, ktoré si pripravili zamestnanci odboru civilnej ochrany a krízového riadenia, boli upravené na zriaďovanie krízového štábu obce, na povodňové záchranné práce, na vyhlasovanie a odvolanie mimoriadnej situácie, zabezpečovanie trvalej hlásnej služby a informačnej služby. Okrem týchto príspevkov sa pozornosť účastníkov sústredila na pôsobnosť obce pri zabezpečovaní vypracovania plánu ochrany obyvateľstva a s tým spojené určovanie vhodných ochranných stavieb použiteľných na ukrytie a zabezpečovanie evakuácie pri povodniach a pri iných mimoriadnych udalostiach. Vedúca odboru všetkých

prítomných informovala o metodických pokynoch a smerniciach, ktoré vychádzajú zo sekcie integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR a sú určené pre samosprávu a štátnu správu.

Z pozvaných obcí okresu Kežmarok v dovolenkovom období prišlo načerať nové, ale aj viacerým známe poznatky a skúsenosti v oblasti krízového riadenia a civilnej ochrany obyvateľstva 61% starostov obcí. Nezaujím o takúto formu odbornej prípravy môže v konečnom dôsledku predstaviteľom miest a obcí len uškodiť. Stáva sa, že po vzniku mimoriadnej udalosti mnohým chýbajú základné vedomosti o postupoch na zabezpečenie záchranných prác a uplatňovania náhrad pri verifikácii výdavkov v súvislosti so záchrannými prácami počas vyhlásenia mimoriadnej situácie.

Ing. Marián Trembáč,
odbor COKR ObÚ Kežmarok

Raz vidieť je lepšie, ako stokrát počuť

Aj v tomto roku ožil park pod Smolenickým zámkom detským dňvom. Vedenie Súkromnej materskej školy Lienka tu za výdatnej podpory Obce Smolenice už po štvrtýkrát pripravilo edukačnú aktivitu a didaktické hry, ktorých cieľom je, okrem iného, pripraviť deti materských škôl a prvého stupňa základných na to, aby si vedeli pomôcť v núdzi a hravou formou im poskytnúť poznatky o civilnej ochrane. Približne dve stovky detí si na stanovištiach vyskúšali ošetrovanie poranení, oboznámili sa s prostriedkami individuálnej ochrany, nebezpečnými látkami, hasičskou technikou, či prácou policajtov.

Keďže hlavným organizátorom podujatia je Súkromná materská škola, n. o. Lienka Smolenice, opýtali sme sa jej riaditeľky Jaroslavy Sobotovej, v čom vidí najväčší rozdiel medzi tohtoročnými aktivitami a vlaňajškom?

„Tento ročník považujem za najkvalitnejší vo viacerých smeroch. Edukačnú aktivitu a didaktické hry sme organizovali plynulejšie ako vlani, pri výbornej spolupráci s Obcou Smolenice. Tá nám veľmi pomohla najmä materiálne pri zriaďovaní jednotlivých stanovišť. Vydali sme sa správnym smerom širšej spolupráce s partnerskými MŠ a ZŠ okresu Trnava. Okrem miestnych škôl sme písomne vyzvali na účasť päť materských škôl a rovnaký počet základných škôl z okolitých obcí. Zároveň sme pozvali ako pozorovateľov riaditeľky a nimi vybraných pedagógov 20 materských a 10 základných škôl okresu Trnava. Podarilo sa nám kvalitne personálne obsadiť stanovištia skúsenými rodičmi a pedagógmi, dvomi inštruktormi civilnej ochrany z bývalého strediska vzdelávania a prípravy Limbach, príslušníkmi Obvodného oddelenia Policajného zboru SR z Trstína

a členmi Dobrovoľného hasičského zboru Smolenice. Tieto aktivity splnili stanovené ciele a boli v školskom roku 2011/2012 vyvrcholením predprimárneho a primárneho vzdelávania v školách na území obce. Na aktivitách sa ako najvzdialenejšia zúčastnila trieda z Materskej školy V jame z Trnavy. Deti a žiaci si vyskúšali odvahu, plnili na stanovištiach veku primerané úlohy a získavali skúsenosti prostredníctvom zážitkového učenia. Osobitným zážitkom bolo pre mňa sledovať správne obväzovanie rán malými zdravotníkmi. U detí a žiakov bol posilnený pocit významu sebaochrany a vzájomnej pomoci medzi kamarátmi. Získané zručnosti sa im zídu aj v dospelosti. Tieto aktivity sú odborne na výške a majú oveľa vyššiu účinnosť ako nejaká teória v triede. Overili sme si v praxi model univerzálneho stanovišťa, každé slúžilo pre edukačnú aktivitu, aj pre didaktické hry. Samozrejme, zadávané úlohy pre deti MŠ a žiakov ZŠ sa v zmysle štátnych vzdelávacích programov ISCED 0 a ISCED 1 líšili náročnosťou primerane veku. Tohto roku sa podarilo dosiahnuť plynulosť prechodu jednotlivých tried stanovišťami a tieto

sa v nich nehromadili. Pomohlo nám aj krásne počasie, lebo priestory prírodného parku sú rozhodne na takéto podujatie vhodnejšie ako priestory Kultúrneho domu Smolenice.“

V organizovaní takýchto podujatí bude predškolské zariadenie pokračovať aj v nasledujúcich rokoch. Ako uviedla riaditeľka, sú to životaschopné aktivity s potenciálom rozvoja. V budúcom školskom roku chcú do nich zapojiť viac tried a škôl okresu Trnava. „Vyberieme najmä menšie MŠ a ZŠ, ktorým sa tieto aktivity organizujú obtiažne z pohľadu priestorového aj materiálneho. Ako pozorovateľov pozveme zamestnancov viacerých obvodných úradov a Úradu Trnavského samosprávneho kraja a aj členov ZMOS, aby na vlastné oči videli možný variant edukačnej aktivity a didaktických hier v školách a mohli tieto aktivity viac podporovať. Posilníme ukázkový charakter aktivít pre čím viac riaditeľiek a nimi vybraných pedagógov škôl okresu Trnava. Ide o to, ukázať im, ako sa takéto podujatie dá zorganizovať a tým im napomôcť pri realizácii ich vlastných aktivít. Stále totiž platí Komenského

výrok: „Raz vidieť je lepšie, ako stokrát počuť.“ Ešte jedna vec nás čaká – zostať v spolupráci s webmasterom Obce Smolenice, na základe spracovaného scenára, videofilm v rozsahu do 15 minút ako metodickú pomôcku pre školy, nakoľko máme k dispozícii videonahráv-

ky a stovky fotografií zo štyroch ročníkov našich aktivít.“

Edukačnú aktivitu a didaktické hry si prišiel pozrieť aj vedúci odboru civilnej ochrany a krízového riadenia Obvodného úradu v sídle kraja Trnava, Jozef Hudák. Ten ocenil aj skutočnosť, že bývalí zamest-

nanci SVP Limbach na civilnú ochranu nezanevrelí a aktívne vstúpili do prípravy tam, kde sú hluché miesta. „A tie hluché miesta v príprave v materských školách skutočne sú. Na základných školách absolvujú odbornú prípravu riaditeľa a vďaka Súťažiam mladých záchranárov civilnej ochrany sa v nich venujú aj príprave žiakov. V materských školách nič také neexistuje. O tom viac ma prekvapilo, že malé deti nielenže prejavili záujem o edukačné aktivity a didaktické hry takéhoto zamerania, ale že dokázali správne odpovedať na otázky, ktoré na jednotlivých stanovištiach dostávali. Budeme sa preto snažiť na odborných prípravách, ktoré organizujeme, dostať do povedomia skúsenosti zo Smoleníc, aby ich aplikovali aj v iných obvodoch. Už na jeseň chcú podobné podujatie zorganizovať napríklad v obvode Senica.“

Pod Smolenickým zámkom sme zastihli aj starostku Smoleníc Pavlínu Hornáčkovú. Ako nám potvrdila, podujatím bola unesená. „Deti boli veľmi šikovné. Je na nich vidieť kvalitnú, sústavnú a cielavedomú prácu pedagógov našich MŠ aj ZŠ, je to ich vizitka. Obec rada pomohla školám pri organizačnom a materiálnom zabezpečovaní dnešných aktivít, lebo aj tieto prispeli k našej propagácii u verejnosti. Je evidentné, že dnešnou účasťou na našich aktivitách školy nadobudli obraz, určitý osvedčený návod a postup, ako by mohli obdobné aktivity realizovať aj vo svojich podmienkach. Takto si predstavujem pomoc obce školstvu, a s tým ruka v ruke aj propagáciu obce v očiach verejnosti aj v budúcnosti. Obec Smolenice všestranne podporí tieto aktivity, nakoľko sú jednoznačným prínosom pre prípravu na civilnú ochranu našich detí. Získané vedomosti a zručnosti uplatnia aj v bežnom živote, ktovie, možno aj v budúcom zamestnaní...?“

Organizátorom za krásnu akciu, ktorá žiakov obdobne ako vlni mimoriadne zaujala, poďakovalo aj vedenie Základnej školy s materskou školou Smolenice a učitelia ďalších škôl, ktoré sa jej zúčastnili. Podľa ich názoru, pomohla deťom v praxi si overiť vedomosti a znalosti získané od pedagógov pri výučbe učiva Ochrana života a zdravia. Didaktické hry boli vyvrcholením výučby uvedeného učiva. Žiaci preukázali veľkú dávku smelosti a šikovnosti, čo je devízou do budúcnosti. Cennou vecou je, že získané znalosti a zručnosti žiaci môžu rozvíjať a s dospelými sa im zídu aj v budúcom živote, napríklad v rodine, u susedov, kolegov ap. Všetci zhodne konštatovali, že sa na týchto aktivitách zúčastnia aj v nasledujúcom školskom roku, lebo tu videli veľa inšpiratívnych vecí aj pre ich vlastné edukačné aktivity.

Ing. Kamil Schön

Školská rada SMŠ Lienka Smolenice

Foto: (bp)

Deti sa oboznámili s ochrannými maskami

Deťom sa venovali aj policajti

Škôlkárov zaujala hasičská technika

System poskytovania služby prostredníctvom čísla tiesňového volania 112 v európskych krajinách

Európska mimovládna organizácia EENA (European Emergency Number Assotiation), založená v roku 1999 na podporu tiesňových služieb a linky tiesňového volania 112, pravidelne vydáva operačné dokumenty zamerané na vybranú oblasť pôsobnosti. Jedným z nich je aj operatívny dokument opisujúci systém poskytovania služby 112 vo vybraných európskych krajinách (112 Service Chain Description).

System alebo tzv. reťazec poskytovania služby 112 je súborom opatrení a činností vykonávaných v chronologických etapách za účelom poskytnutia pomoci občanom v tiesni. Povinnosti a zodpovednosť jednotlivých krajín za zabezpečenie výkonu každej z etáp tohto reťazca vyplývajú zo smernice

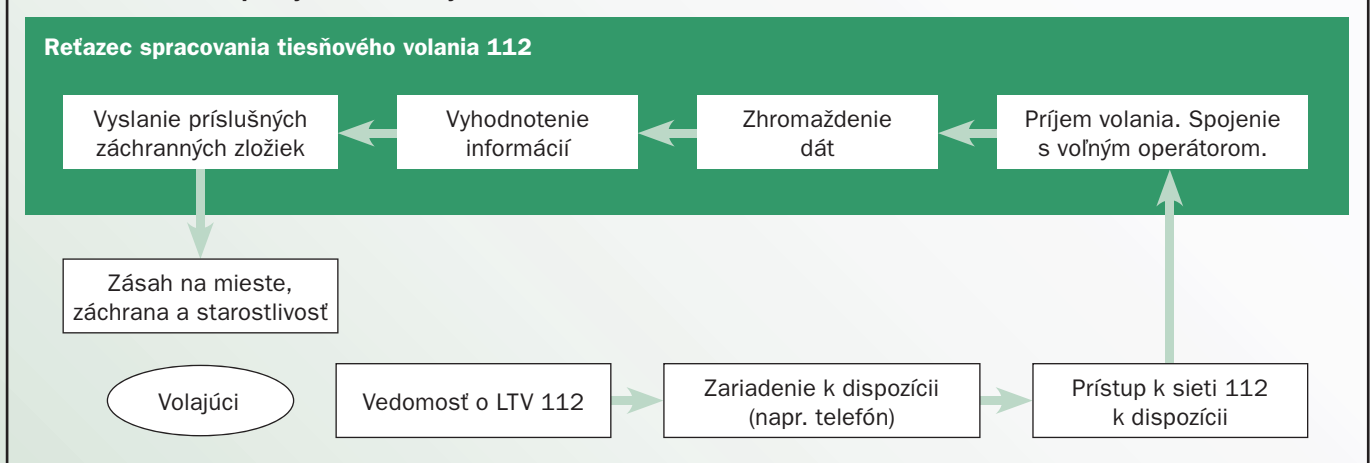
a vyhodnotenie informácií, druhá organizácia je zodpovedná za vyslanie jednotiek na miesto udalosti). Dokument EENA popisuje dva základné typy modelov organizácie príjmu a odozvy na číslo tiesňového volania 112:

1. Model, podľa ktorého príjem tiesňového

ho volania 112 zabezpečuje operátor (organizácia) nezávislý od záchranných subjektov. Počet a druh etáp zabezpečovaných v reťazci civilným operátorom determinuje štyri (a-d) varianty tohto typu modelu (tabuľka 2),

2. Model, podľa ktorého príjem tiesňového

Tabuľka 1: Reťazec poskytovania služby 112

Európskeho parlamentu a Rady (2009/136/ES). Podmienkou je vedomosť volajúceho o čísle tiesňového volania 112 a dostupnosť zariadenia, prostredníctvom ktorého tiesňové volanie uskutoční (tabuľka 1).

Podmnožinou systému poskytovania služby 112 je spracovanie tiesňového volania 112, ktoré podobne prebieha v niekoľkých etapách (system alebo tzv. reťazec spracovania tiesňových volaní 112 (tabuľka 1).

V jednotlivých európskych krajinách je príjem a odozva na linku tiesňového volania 112 zabezpečená odlišne. Medzi najmarkantnejšie rozdiely patrí:

- počet zapojených organizácií v reťazci (jedna/viac organizácií zabezpečujúcich výkon jednej/viacerých etáp v reťazci),
- typ organizácie, ktorá zabezpečuje príjem tiesňového volania (operátor záchranej zložky, nezávislý operátor),
- rozsah úloh organizácie zabezpečujúcej príjem tiesňového volania (filtrácia volaní, zodpovednosť za celý reťazec),
- rozdelenie úloh na niekoľko krokov (jedna organizácia zabezpečuje príjem tiesňového volania, zhromaždenie

Tabuľka 2: Model spracovania tiesňového volania operátorom nezávislým od záchranných subjektov

Variant	Popis modelu
1a	Operátor zabezpečuje výkon všetkých etáp reťazca, od príjmu tiesňového volania po vyslanie záchranných zložiek na miesto udalosti.
1b	Operátor zabezpečuje len príjem tiesňového volania (filtrácia volaní, lokalizácia) a volanie presmeruje na stredisko (strediská) príslušnej záchrannej zložky. Dispečer záchrannej zložky následne zhromažďuje a vyhodnocuje informácie a vysiela jednotky na miesto udalosti. Uskutočňuje sa na úrovni viacerých stredísk.
1c	Operátor zabezpečuje príjem tiesňového volania, zhromaždenie a vyhodnotenie informácií, na základe ktorých určí príslušnosť udalosti k záchrannej zložke a hovor jej presmeruje (aj paralelne viacerým zložkám naraz). Dispečer záchrannej zložky vysiela jednotky na miesto udalosti. Uskutočňuje sa na úrovni viacerých stredísk.
1d	Obdobne ako v prípade c), ale uskutočňované na jednom spoločnom stredisku.

Tabuľka 3: Model spracovania tiesňového volania operátorom záchrannej zložky.

Variant	Popis modelu
2a	Príjem 112 zabezpečuje dispečer hasičskej a záchrannej služby , podľa príslušnosti volanie presmeruje dispečerovi polície a záchrannej a zdravotnej služby
2b	Príjem 112 zabezpečuje dispečer polície a podľa príslušnosti volanie presmeruje (dátový prenos, hlasový prenos) dispečerovi hasičskej a záchrannej služby a záchrannej a zdravotnej služby
2c	Príjem 112 zabezpečuje dispečer záchrannej a zdravotnej služby , podľa príslušnosti volanie presmeruje dispečerovi polície a hasičskej a záchrannej služby
2d	Príjem tiesňového volania zabezpečuje dispečer záchrannej zdravotnej služby alebo dispečer hasičskej a záchrannej služby sústredení na spoločnom stredisku . V prípade policajnej udalosti volanie presmerujú dispečerovi polície.

vého volania zabezpečuje operátor (organizácia) príslušný k záchrannému subjektu. Podľa príslušnosti operátora (organizácie) k záchrannej zložke (hasiči, zdravotníci, policajti a iné) možno rozlišovať tri základné (a-d) varianty tohto modelu (tabuľka 3).

Organizácia príjmu a odozvy na číslo tiesňového volania 112 nie je európskymi normami unifikovaná a z toho dôvodu má každá krajina vlastné legislatívne normy upravujúce oblasť poskytovania služby 112 a jej organizáciu. Rozdiely medzi používanými modelmi spôsobujú odlišnú dĺžku času spracovania tiesňového volania v jednotlivých štátoch. Z procesného hľadiska je prioritou hlavne minimálny čas trvania spracovania tiesňového volania na linku 112. Počet organizácií zapojených v reťazci a rozsah ich úloh determinuje počet informačno-komunikačných väzieb medzi operátormi, dispečermi a volajúcim a udáva tak celkový čas spracovania tiesňového volania. Z technologického hľadiska je možné rýchlosť realizácie úloh v reťazci pozitívne ovplyvniť najmä využívaním vhodných systémov podpory, ktoré umožňujú dátový prenos informácií medzi operátormi a dispečermi. Dátový prenos sa v súčasnosti využíva vo väčšine krajín.

Model (1a) s najmenším počtom väzieb (dve) využívajú napríklad vo Fínsku

a Švédsku. Naopak, model (1b) s najväčším počtom väzieb (štyri) je využívaný v Grécku, Írsku a v Spojenom kráľovstve. Krajiny, ktoré využívajú druhý typ modelu majú v prípade jednej záchrannej zložky zabezpečujúcej výkon všetkých etáp reťazca skrátený počet väzieb (dve), pri presmerovaní volania dispečerovi inej záchrannej zložke je väzieb viac.

Organizácia príjmu a odozvy na linku 112 je v Slovenskej republike (ďalej len SR) podľa vyššie vymedzených typov modelov špecifická. Príjem tiesňového volania zabezpečujú aj operátori – zástupcovia orgánu krízového riadenia, ktorým je obvodný úrad v sídle kraja. Z toho dôvodu nemožno súčasný systém organizácie príjmu a odozvy na číslo tiesňového volania 112 zaradiť ani do jedného z vymedzených základných typov modelov, ale je možné ho porovnávať s variantmi týchto modelov.

Príjem tiesňového volania 112 sa uskutočňuje na krajskej úrovni a zabezpečujú ho primárne dvaja operátori civilnej ochrany – zamestnanci odboru civilnej ochrany a krízového riadenia obvodných úradov v sídle kraja, jeden operátor (dispečer) krajského operačného strediska záchrannej zdravotnej služby (ďalej len KOS ZZS) a jeden operátor operačného strediska Krajského riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru (ďalej len OS KR HaZZ)

sústredení na spoločnom koordinačnom stredisku. Na koordinačnom stredisku je súčasne zabezpečovaný príjem tiesňového volania 155 operátormi KOS ZZS (krajská úroveň) a čiastočne aj príjem tiesňového volania 150 operátormi OS KR HaZZ (jednotlivé okresy). Príjem tiesňového volania 158 zabezpečujú príslušníci Policajného zboru SR na okresnej úrovni, mimo koordinačných stredísk.

Počet etáp reťazca vykonávaných jednotlivými operátormi a celková dĺžka spracovania tiesňového volania 112 je v rôznych prípadoch vzniku udalosti odlišná. Závisí od druhu udalosti, ktorá vznikne (jednoznačná, kombinovaná) a taktiež od príslušnosti operátora, ktorý tiesňové volanie prijal.

V prípade prijatia tiesňového volania o vzniku jednoznačnej udalosti operátorom príslušným k udalosti (napr. zdravotník prijal tiesňové volanie o vzniku zdravotníckej udalosti), je spracovanie tiesňového volania podobné modelom (1a) Švédska a Fínska (spoločné tiež pre všetky modely). V prípade prijatia tiesňového volania o vzniku kombinovanej udalosti operátorom nepríslušným k udalosti (napr. operátor civilnej ochrany prijal tiesňové volanie o vzniku dopravnej nehody), zabezpečí operátor výkon len prvých dvoch etáp reťazca a volanie presmeruje príslušnej záchrannej zložke, podobné s modelmi (1b) Grécka a Írska. Pokiaľ tiesňové volanie o vzniku kombinovanej udalosti prijme operátor príslušný k udalosti (napr. zdravotník prijal tiesňové volanie o vzniku dopravnej nehody so zranením), je tento spôsob spracovania tiesňového volania v SR podobný modelom (2d) Estónska a Luxemburska. Rôznorodosť udalostí podmieňuje rôznorodosť spracovania tiesňového volania 112 v SR.

Osobitosťou v organizácii príjmu a odozvy v SR je po technologickej stránke predovšetkým nejednotný systém podpory využívaný v súčasnosti na strediskách, čo bráni dátovému prenosu informácií najmä medzi operátormi KOS ZZS a ostatnými operátormi na koordinačných strediskách. Nielenže na jednej strane hlasový prenos informácií spomaľuje výkon 2. a 3. etapy reťazca, frekvencia týchto typov volaní (jednoznačná zdravotnícka udalosť) prijímaných na koordinačných strediskách je oproti ostatným najväčšia. Možno konštatovať, že najväčšie percento tiesňových volaní 112 je v našich podmienkach spracovávaných neefektívne s ohľadom na moderné trendy využívané v ostatných krajinách. Dátový prenos informácií v podmienkach SR absentuje aj v komunikácii s dispečermi polície.

V tabuľke 4 je znázornený prehľad modelov organizácie príjmu a odozvy na číslo tiesňového volania 112 využívaný v zahraničí. Vzhľadom na individuálne prístupy

Tabuľka 4: Prehľad modelov organizácie príjmu a odozvy na ČTV 112 v jednotlivých krajinách

P.č.	Krajina	Model organizácie príjmu a odozvy na LTV 112								Špecifické údaje (PZ - polícia, HaZZ - hasiči, ZZS - záchranná zdravotná služba)
		1a	1b	1c	1d	2a	2b	2c	2d	
1.	Andora					X				Dátový prenos
2.	Belgicko-regióny									
	Gent a Leuven				X					V budúcnosti sa plánuje tento model zaviesť vo všetkých regiónoch krajiny
	Ostatné regióny	X*		X*						Čiastočne 1a) aj 1c). Operátor 112 vysiela jednotky ZZS a HaZZ, v prípade policajnej udalosti je volanie presmerované na dispečera PZ
3.	Bulharsko			X						Každé centrum môže prijať volanie z hociktorého územia krajiny
4.	Cyprus						X			Dátový prenos
5.	Česká republika					X				Strediská sú vzájomne prepojené
6.	Dánsko					X	X			V niektorých častiach krajiny príjem 112 zabezpečuje dispečer PZ, v iných HaZZ. V obidvoch prípadoch podľa príslušnosti volanie presmeruje dispečerom ZZS (HaZZ, PZ).
7.	Estónsko								X	Príjem 112 zabezpečuje dispečer ZZS a HaZZ (na jednom spoločnom stredisku), podľa potreby volanie presmeruje dispečerovi PZ
8.	Fínsko	X								
9.	Francúzsko					X		X		Príjem 112 je v rôznych strediskách zabezpečovaný buď dispečerom HaZZ alebo ZZS, podľa príslušnosti volanie presmeruje (dátový prenos) dispečerovi PZ (ZZS, HaZZ)
10.	Grécko		X							
11.	Holandsko			X						
12.	Chorvátsko			X						
13.	Írsko		X							
14.	Lotyšsko					X				Dátový prenos
15.	Litva -regióny									
	Vilnius				X					
	Ostatné						X			Dátový prenos
16.	Luxemburgsko								X	Príjem 112 zabezpečuje dispečer ZZS a HaZZ (na jednom spoločnom stredisku), podľa potreby volanie presmeruje dispečerovi PZ
17.	Maďarsko						X			Závisí od regiónu. V budúcnosti budú 2 národné centrá, ktoré v prípade potreby volanie prepoja na regionálne záchranné zložky
18.	Malta						X			Dátový prenos
19.	Nemecko					X				Dátový prenos
20.	Nórsko						X			Dátový prenos
21.	Poľsko					X*	X*	X*		Príjem zabezpečuje dispečer HaZZ alebo ZZS alebo PZ, podľa príslušnosti si vzájomne presmerujú volania. Budúci model: 1d
22.	Portugalsko			X						Civilný operátor presmeruje volanie príslušnému dispečerovi HaZZ, PZ (dátový prenos) a ZZS (hlasový prenos).
23.	Rakúsko						X			
24.	Rumunsko			X						
25.	Spojené kráľovstvo		X							
26.	Srbsko						X			Dátový prenos. Budúci model: 1c
27.	Slovinsko					X				Dátový prenos.
28.	Španielsko-regióny									
	Castila la Mancha, Madrid				X					
	Katalánsko			X						Dve vzájomne prepojené strediská príjmu 112, regionálne čísla HaZZ a PZ presmerované do stredísk príjmu 112.
	Aragon, Galicia			X						
29.	Švédsko	X								
30.	Taliansko-regióny									
	Lombardia			X						
	Ostatné regióny						X			Dátový prenos
31.	Turecko				X					Modely sa môžu líšiť v jednotlivých regiónoch.

krajín k legislatívnemu, technologickému, procesnému a inému zabezpečeniu výkonu jednotlivých etáp reťazca, ktoré determinujú celkovú architektúru systému poskytovania služby 112 a podľa variantnosti v spracovávaní tiesňového volania na Slovensku je však zrejme, že variantov a typov modelov je omnoho viac.

Vychádzajúc z porovnaní domácich a zahraničných prístupov v organizácii

príjmu a odozvy na linku tiesňového volania 112 v jednotlivých krajinách by bolo v podmienkach SR vhodné zaoberať sa možnosťami zefektívnenia časového výkonu etáp reťazca (počet, druh a rozsah úloh jednotlivých operátorov a dispečerov) na procesnej, ako aj na technologickej úrovni.

Spracované na základe dokumentu EENA Operations Document – 112 Service Chain Description.

Viac informácií o EENA a o predmetnom dokumente je možné nájsť na internetovej stránke <http://www.eena.org> http://www.eena.org/ressource/static/files/2011_06_10_1_1_1_servchain_v1.0.pdf.

Ing. Gabriela Jánošíková, Ph.D.
Mgr. Daniela Krchnavá
 sekcia IZS a CO MV SR
 Ilustračné foto: **archív redakcie**

Prečo územné jednotky civilnej ochrany?

V reakcii na článok Ing. Ludovíta Bokora O jednotkách civilnej ochrany znovu a neustále z čísla 2/2012 som slúbil, že okrem svojho názoru na potrebu štábov civilnej ochrany okresov (územných obvodov) si dovoľím zaujať stanovisko aj k jednotkám civilnej ochrany pre potrebu územia. Áno, či nie? V auguste 2004 v článku Jednotky civilnej ochrany pre potrebu územia, ich význam a využitie pri krízových situáciách a mimoriadnych udalostiach som sa podrobne zaoberal touto problematikou.

ČO SA OD VTEDY ZMENILO?

Bola prijatá vyhláška Ministerstva vnútra SR č. 523/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie záchranných prác a organizovania jednotiek civilnej ochrany, ktorá v značnom rozsahu rešpektovala pripomienky okresov. Spomeniem niektoré časti týkajúce sa obsahu tohto článku. Umožňuje vytvárať spoločnú jednotku civilnej ochrany (ďalej len jednotka). Alebo inak, územný záchranný útvar. Umožňuje prednostovi obvodného úradu v sídle kraja túto jednotku využiť aj v prospech iných okresov, kde vznikla mimoriadna udalosť a kde vyhlásil mimoriadnu situáciu. Kraj podľa svojej analýzy môže koordinovať tvorbu týchto útvarov. Vyhláška určuje úlohy a povinnosti veliteľa spoločnej jednotky. Ďalej vyhláška definuje výjazdovú skupinu civilnej ochrany ako jednotku civilnej ochrany.

V nedávnom období sme v pracovnej skupine pripravili novelu tejto vyhlášky, so zámerom posunúť ďalej možnosti pri vytváraní a využívaní územných záchranných útvarov. Zvlášť významná je navrhovaná zmena – vytvárať jeden územný záchranný útvar aj niekoľkými okresmi (územnými obvodmi) a spoločne ho využívať a zabezpečovať po všetkých stránkach. Ďalej novela obsahuje celý rad návrhov vychádzajúcich z praxe, ktoré výraznejšie využívajú systém civilnej

ochrany pri mimoriadnych udalostiach. Vyhláška zatiaľ novelizovaná nebola. V reálnom živote od uverejnenia môjho článku pribudli mimoriadne udalosti. Víchrica vo Vysokých Tatrách, rozsiahle povodne na rôznych miestach Slovenska, snehové kalamity, zosuvy pôdy, infekčné ochorenia veľkého množstva osôb v jednej osade, nedostatok pitnej vody, tornáda, ktoré zatiaľ nenarobili škody na živej sile a majetku, ale sú tu. Zemetrasenie, krízová situácia a vyhlásený núdzový stav, reálna hrozba sociálnych nepokojov pri strate sociálnych výhod určitej skupiny obyvateľstva. Veľký požiar významnej historickej pamiatky a evakuácia zbierkových predmetov. Argumenty v mojom článku sú jednoducho podporené mimoriadnymi udalosťami vzniknutými v ostatných rokoch. Do každej mimoriadnej udalosti je možné dosadiť civilnú ochranu. Jej úlohy, povinnosti voči občanom a zodpovednosť za ochranu života, zdravia a majetku. Nie však úradníckym prístupom, ale profesionálnym riešením organizačných, operačných a odbornotechnických opatrení.

ČO SA NEZMENILO?

Okrem vytvorenia Tatranského územného záchranného útvaru CO Poprad nemám vedomosť, že takýto útvar vznikol v ďalšom územnom obvode. Jednotky civilnej ochrany pre potrebu územia nie sú

nasadzované ani pri takých mimoriadnych udalostiach, kde by bez problémov svoje miesto našli. Napríklad pri povodniach, snehovej kalamite, evakuácii zbierkových predmetov, núdzovom zásobovaní vodou. Podľa prezentovaných cvičení odbory civilnej ochrany a krízového riadenia cvičia spravidla s jednotkami Hasičského a záchranného zboru, Ozbroyenými silami SR, Policajného zboru SR a zdravotníckymi jednotkami. A ďalej nič. Cvičenia za peniaze civilnej ochrany vykonávajú zložky integrovaného záchranného systému, ktoré často ani nemajú záujem takto cvičiť a aktívne prezentovať svoju pripravenosť, nakoľko majú vlastný systém výcviku. Čo vlastne na týchto cvičeniach organizovaných ObÚ precvičujú profesionálni pracovníci odborov? Ako presvedčajú verejnosť o pripravenosti systému civilnej ochrany pomáhať občanom? Ako plnia zákonnú povinnosť vytvárať územné jednotky civilnej ochrany? Ako v praxi realizujú zákon Národnej rady SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov?

Ťažko rozumieť názorom proti organizovaniu územných jednotiek civilnej ochrany. Vraj „keď to má byť len na papieri, tak radšej nič“. Alebo „je to drahé“, či je to „zastaraný systém“, nedostatočné materiálne vybavenie a celý rad ďalších jalových argumentov. Na druhej strane sú

kolegovia, ktorí hľadajú aj iné cesty tvorby jednotiek civilnej ochrany pre potrebu územia. V Senici je zaujímavý názor, využiť zákon o dobrovoľníctve. V niektorých okresoch územné jednotky civilnej ochrany vytvárajú v obciach. Čo mňa však prekvapuje, je nevyžadovanie tejto povinnosti nadriadenými orgánmi.

PREČO JEDNOTKY PRE ÚZEMNÚ POTREBU?

V minulom článku som napísal, že mimoriadne udalosti sú fenoménom, ktoré svojou jedinečnosťou dokážu prekvapiť a vytvárať také komplikované situácie, ktoré nedokáže riešiť len jeden profesionálny záchranný systém a dajú sa zvládnuť len s využitím všetkých zdrojov existujúcich v regióne. Nie náhodou sú jednotky civilnej ochrany aj súčasťou integrovaného záchranného systému. Ich význam je najmä v tom, že musia plniť činnosti, ktoré ostatné zložky nevykonávajú, alebo v čase mimoriadnej udalosti nemôžu byť ich prioritou. Ako príklad uvediem núdzové ubytovanie a núdzové stravovanie, pre ktoré je v územnom obvode Poprad vytvorený modul schopný riešiť poľné ubytovanie a hlavne kombináciu so stacionárom pri zabezpečení ďalších zdravotníckych, hygienických a iných služieb. Prostredníctvom špecialistov v územných jednotkách civilnej ochrany sú zabezpečované technické činnosti vykonávané na inžinierskych sieťach (elektrina, plyn, pitná voda). Vyslobodzovanie a asanačné práce často spojené s vyslobodzovaním osôb, úpravou korýt riek pri povodniach, snehových kalamitách, úpravou rozrušených komunikácií. Jednotky civilnej ochrany sú

možno ako jediné pripravené vykonávať dekontamináciu osôb, dopravných prostriedkov a terénu. S využitím jednotiek zdravotníckej pomoci lekárskech a predlekárskych vieme vytvoriť podmienky pre poskytovanie zdravotníckej pomoci mimo kamennú nemocnicu rozvinutím poľného zdravotníckeho modulu. Keďže súčasťou TÚZÚ CO Poprad je aj jednotka ASSR (Asociácia samaritánov SR), táto činnosť je zabezpečená na profesionálnej úrovni. Jednotky zdravotníckej pomoci lekárskej sú vybavené materiálom bývalých oddielov lekárskej pomoci (OLP). Sú odborne vyškolené a dokážu na vysokej odbornej úrovni riešiť akúkoľvek situáciu, len v iných pracovných podmienkach. To nie je málo. Najmä teraz, keď zdravotnícke zariadenia majú problémy, ktoré často odsúvajú do úzadia problematiku pripravenosti na mimoriadne udalosti. Nebojím sa povedať, že i jednotky zdravotníckej pomoci predlekárske majú svoje opodstatnenie. Najmä pri evakuácii, v mieste núdzového ubytovania, v miestach alebo hniezdach ranených pri veľkom počte zranených osôb. Ich pripravenosť overujeme súťažou o pohár prednostu ObÚ, ktorú organnizujeme každý rok. Súťaž pomohla v spolupráci s ÚS SČK v Poprade hľadať nové formy odbornej prípravy týchto jednotiek, aby ich odborná činnosť bola v súlade so súčasnými modernými metódami poskytovania prvej pomoci. Rovnako považujeme za dôležitú mobilnú skupinu analytického zisťovania. Je pravdou, že jej odborné a technické prispôbenie sa na podmienky činnosti pri prevádzkových haváriách bez pomoci nadriadených orgánov civilnej ochrany je veľmi ťažké. Ale vykonáva systém civilnej

ochrany monitorovanie územia? Vykonáva.

Takto je možné popisovať aj význam ďalších jednotiek pre územnú potrebu. Každá je dôležitá a v čase potreby významná. Tatranský územný záchranný útvar CO Poprad, ktorý vznikol 27. septembra 2007, má 42 jednotiek civilnej ochrany, v ktorých je zaradených 472 osôb. Každá právnická osoba, ktorá má povinnosť vytvárať územné jednotky civilnej ochrany, má určeného vlastného gestora, ktorý zodpovedá za organizačnú, personálnu a odbornú pripravenosť jednotiek. V čom vidím výhodu a význam organizovania jednotiek civilnej ochrany vo firmách? Možnosť využitia odborného a technického potenciálu firmy. Využitie jej personálnej a organizačnej štruktúry pri uvádzaní jednotiek civilnej ochrany do pripravenosti a ich nasadzovaní do priestoru mimoriadnej udalosti. Využitie odbornej spôsobilosti zabezpečovanej bežne firmou napr. na ovládanie strojov, zariadení, mechanizmov ap. Zabezpečenie ochranných prostriedkov a školenia OBP. Inak povedané, odborná príprava organizovaná odborom civilnej ochrany a krízového riadenia je zameraná najmä na zvláštnosti vzniknuté pri mimoriadnych udalostiach, na riadenie v mieste záchranných prác, spôsoby riadenia a spojenia. Príprava je určená pre veliteľov jednotiek a jednotky, ktorých príslušníci profesionálne požadovanú činnosť nevykonávajú napr. jednotky zdravotníckej pomoci predlekárske, jednotky obsluhy zariadení na dekontamináciu, špeciálny prieskum. Inými slovami povedané, príslušníci jednotiek civilnej ochrany pre potrebu územia žijú svojím odborným životom bez našej finančnej

účasti. Úroveň technického vybavenia je zvyšovaná úspešnosťou firmy. Rovnako odborná zdatnosť. Takto vybrané firmy štát nestoja v čase pokoja ani euro. Finančné náklady na odbornú prípravu sú zanedbateľnou sumou v porovnaní s financovaním napr. príslušníkov záchranných brigád Hasičského a záchranného zboru čakajúcich na nejakú vhodnú mimoriadnu udalosť (pri všetkej úcte k ich práci). Je pravdou, že v súčasnosti na udržanie jednotiek civilnej ochrany negatívne pôsobia rôzne organizačné zmeny vo firmách zapríčinené hospodárskou krízou. To je ale naša robota, aby sme zaniknuté firmy nahradili inými. Platí zásada sledovať, vyhodnocovať a využívať. Som presvedčený, že základom každého územného záchranného útvaru civilnej ochrany musia byť firmy a následne v špecifických službách dobrovoľníci. Civilná ochrana môže úspešne využívať ľudský, technický a materiálový potenciál, ktorý je iste v každom okrese.

ODBORNÁ PRÍPRAVA

Civilná ochrana je známa rozvinutým a kvalitným systémom odbornej prípravy, uskutočňovaným najmä Vzdelávacím a technickým ústavom krízového manažmentu a civilnej ochrany a niektorými územnými obvodmi. Často sa polemizuje o význame a hlavne efektive odbornej prípravy jednotiek civilnej ochrany pre potrebu územia. Vytvorené jednotky, ako som už uviedol, necvičia. Jednoducho, jednotky civilnej ochrany ako keby neexistovali, ako keby nemali svoje poslanie, alebo, a to je asi to hlavné, väčšina odborov civilnej ochrany a krízového riadenia ObÚ nemá odvahu a odbornú skúsenosť na to, aby jednotky civilnej ochrany prezentovali v špecializáciách a odborných profesiách, na ktoré sú určené. A znova: Je to o vytvorení uceleného organizačného útvaru s taktikou, zásadami riadenia, presne určenými odbornými postupmi pri záchranných prácach. Takto vznikne jasný obraz o potrebách odbornej prípravy veliteľských kádrov, špecialistov, členov jednotiek a štábov. Vrstvie spoločenská objednávka na systém civilnej ochrany najmä pri špecializovaných činnostiach spojených s nebezpečnými látkami, pomoci pri veľkom počte obyvateľov postihnutých mimoriadnou udalosťou. Dosiagnúť takýto stav si bude ďalej vyžadovať tréningy špecializovaných činností a postupov, taktické a preverovacie cvičenia, súčinnosťné cvičenia v rámci IZS. Vytvorí sa priestor pre porovnávanie vycvičenosti a hlavne určenie jej stupňa a kvalifikácie jednotky civilnej ochrany pre potreby územia. Toto som napísal v roku 2004.

Čo sa od vtedy zmenilo? Skoro nič. Stojíme na mieste? Alebo väčšina profesionálov rezignovala? Ako sa potom chceme zviditeľniť pri mimoriadnych uda-

lostiach? Ako nekvalifikovaná masa tzv. lopaťáci? Správne píše vo svojom článku kolega zo Senice, že sa musíme aktívne zúčastňovať záchranných prác. Ale ako? Podľa môjho názoru, ako som už uviedol, ako odborne pripravený územný záchranný útvar civilnej ochrany. V územnom obvode Poprad ročne zabezpečujeme odbornú prípravu v 16 učebných skupinách. Komplexné cvičenie štábu civilnej ochrany obvodu a TÚZU CO Poprad sa robí raz za tri roky a medzi tým sa uskutočňujú taktické cvičenia vybraných jednotiek civilnej ochrany so zameraním na tréningy odborných postupov, vyplývajúcich z ich zamerania. Napríklad, dekontaminačné jednotky osôb a dopravných prostriedkov, obsluhy náhradných zdrojov alebo čerpadiel ap. V ostatnom čase necvičime s jednotkami IZS a vonkoncom nie s Ozbrojenými silami SR. Prečo? Pretože oni sú dostatočne pripravení na plnenie špecializovaných úloh a poznajú presne svoje miesto a úlohy v prípade ich nasadenia pri mimoriadnej udalosti. Konštatovanie jedného môjho kolegu, že potom okresy nemajú s kým cvičiť, nechám na posúdenie iným.

ČO TREBA UROBIŤ?

Tvrdenia o ujednom vlaku, stratenom čase a podobne, nechajme pre plačky na pohrebe. Opakovane tvrdím, že je potrebné kvalifikovane určiť činnosti a úlohy, ktoré civilná ochrana bude skutočne zabezpečovať s ohľadom na svoje mož-

nosti a potreby ohrozeného obyvateľstva pri mimoriadnych udalostiach. Vypracovať ucelenú taktiku činnosti jednotiek civilnej ochrany pre potreby územia. Prehodnotiť druhy jednotiek a doplniť ich odbornotechnickými a špeciálnymi jednotkami. Vytvoriť systém územných záchranných útvarov civilnej ochrany podľa potrieb a požiadaviek územných obvodov a krajov. Umožniť okresom (územným obvodom) vytvárať spoločne územný záchranný útvar, čím je možné lepšie využiť dostupné zdroje a zvýšiť zodpovednosť aj tých okresov, ktoré vraj na to nemajú možnosti. Vypracovať základnú a odbornú normu vedomostí pre štáby a jednotky civilnej ochrany. Vypracovať metódu kontroly a preverovania pripravenosti systému civilnej ochrany. Prehodnotiť materiálno-technické vybavenie jednotiek, určiť druhy materiálu zabezpečovaného štátom a zo zdrojov právnických osôb. Začať s modernizáciou (rozumej nie s likvidáciou bez náhrady ako doposiaľ) materiálno-technického vybavenia jednotiek civilnej ochrany. Vytvoriť systém jeho uloženia, skladovania a systém rýchleho výdaja, vyvezenia a dopĺňovania zo zdrojov kraja, či republiky. Odbornú prípravu zamerať na prípravu štábov, veliteľov, špecialistov a jednotiek s využitím aj externých školiteľov, ktorí majú skúsenosti s uvedenou problematikou. Zaviesť pravidelný systém taktických a súčinnosťných cvičení jednotiek civilnej ochrany pre potrebu územia s troj a päťročným cyklom. Zabezpečiť označenie síl a prostriedkov

civilnej ochrany v zmysle zákona. Vybudovanie územného záchranného systému civilnej ochrany určí ako hlavnú úlohu obvodných úradov so sídlom v mieste kraja a obvodných úradov. Financovanie nákladov na záchranné práce vykonané firmami, ktoré pri mimoriadnej udalosti poskytlí svoje prostriedky v systéme územného záchranného útvaru upraviť vykonávacím predpisom jasne tak, aby do jedného mesiaca od ich použitia (nasadenia) boli náklady uhradené bez zaťaženia rozpočtu obvodného úradu. Riešiť aj prak-

ticky oceňovanie príslušníkov jednotiek civilnej ochrany územných záchranných útvarov, ktorí sa svojou osobnou aktivitou a nasadením podieľali na záchranných prácach. Riešiť komplexne spojenie pre systém civilnej ochrany. Najmä rádiové a iné spojovacie prostriedky. Riešiť uniformitu príslušníkov územných záchranných útvarov civilnej ochrany.

Na záver chcem konštatovať, že na všetko uvedené v mojom článku už teraz máme dostatočnú legislatívu. Kto chce, môže sa zviditeľňovať do bezvedomia.

Územný záchranný systém civilnej ochrany má široké možnosti svojej sebarealizácie. Nepotrebujeme na to sprostredkovateľov vo veciach, ktoré vieme, alebo musíme riešiť sami. Naopak, môžeme v systéme využívať ich odborné možnosti (SČK, dobrovoľní hasiči ap.).

To, že dnes hovoríme o veciach, ktoré mali mať už novú kvalitu, je aj výsledkom nedostatočnej motivácie zamestnancov odborov civilnej ochrany a krízového riadenia. Nemám na mysli len motiváciu finančnú, ale najmä personálnu. Nie je ojedinelý jav, že odbor civilnej ochrany a krízového riadenia v obvode, ktorý nemá územné jednotky civilnej ochrany, sklady civilnej ochrany a sklady v obciach, materiál civilnej ochrany a materiál PIO, vykonáva odbornú prípravu v rozsahu akýchsi porád. Pri mimoriadnych udalostiach je u zamestnancov evidentná nízka miera profesionálnej odvahy priamo prebrať zodpovednosť za riadenie alebo vykonávanie záchranných prác priamo v mieste mimoriadnej udalosti. Pritom tento odbor má taký istý počet zamestnancov, ako odbor s rozsiahlou odbornou činnosťou a patričnými výsledkami. Hodnotiť úspešnosť obvodov na území Slovenska a poďakovať sa za úspešné zvládnutie záchranných prác pri akejkolvek mimoriadnej udalosti napríklad diplomom, je pomaly na hranici fantázie. Pritom je to maličkosť. Ale veľké veci začínajú od maličkostí.

Ing. Marián Hoško
vedúci odboru COKR ObÚ Poprad
Foto: **archív ObÚ Poprad**

Horúco v Trsticiach

Bol pekný horúci letný deň. V utorok 3. júla o 14. hodine väčšina zamestnancov z dôvodu vysokých teplôt opúšťa svoje pracoviská. Inak to však chodí u záchranárov. Teplo, neteplo, zima, nezima – všetko jedno. Zachraňovať alebo pomáhať ľuďom v nešťastí, to už patrí akosi spolu a je to prirodzene ľudské. Je 14 hodín 10 minút a v Kontrolnom chemickom laboratóriu civilnej ochrany v Nitre zvoní telefón. Z Koordinačného strediska integrovaného záchranného systému v Trnave prichádza informácia o tom, že v tesnej blízkosti obce Trstice vypukol asi pred hodinou požiar (ako sa neskôr ukázalo) divokej skládky komunálneho odpadu. V tej chvíli bolo jasné, že kombinácia vysokej dennej teploty a vznikajúcich toxických produktov bude pre obyvateľov predstavovať vážne nebezpečenstvo.

Po získaní podrobnejších informácií a kontaktovaní sa s veliteľom zásahu odporúčam, na základe predchádzajúcich skúseností s požiarimi komunálneho odpadu (bolo ich niekoľko desiatok, podobný v mesiaci máj priamo v meste Topoľčany), neodkladne vykonať opatrenia na ochranu obyvateľov obce minimálne do vzdialenosti 250 až 500 m v smere prúdenia dymového mraku. Treba poznamenať, že okrem už spomínanej vysokej teploty ovzdušia (v tieni 38 až 39 °C), veľmi nepriaznivo fúkal aj prízemný vietor. Hoci vo väčšine prípadov prevláda severozápadný vietor, teraz nanešťastie fúkal juhovýchodný. To znamenalo, že celé zadymenie sa pohybovalo priamo na obec. Keby bola vzdialenosť väčšia, ako

uvedených 500 m, obec by neregistrovala vážne nebezpečenstvo, ale ako to už na našich dedinách býva, o divoké skládky zväčša nie je núdza, a tak sa mnohé nachádzajú v tesnej blízkosti obcí. Tak tomu bolo aj teraz. Starosta obce priznal, že na skládke horelo už viac krát. (Sú skládky, kde horí každý rok. Na jednej, nebudem ju menovať, už horelo 12-krát).

V čom spočíva najväčšie nebezpečenstvo pri požiaroch skládok komunálneho odpadu? Najmä vo vytváraní vysoko toxických, dráždivých, škodlivých a v mnohých prípadoch aj karcinogénnych (rakovinotvorných) a mutagénnych látok (spôsobujú genetické zmeny, ktoré môžu byť vyvolané u zasiahnutej osoby alebo u jej potomstva). Vychádzajú zo zloženia skládok, kde pre-

vládajú najmä plasty (viac ako 50 %) a iný širokospektrálny odpadový materiál (vrátane olejov, farbív, riedidiel a rozpúšťadiel, ťažkých kovov, postrekové látky – pesticídy a herbicídy, rôznych poľnohospodársky materiál vrátane zvyškov hnojív, prípadne biologický materiál, potenciálne možný je aj rádioaktívny materiál z priemyselných zdrojov), je jasné, že pri nedokonalom horení a pôsobením vody pri hasení vzniká niekoľko desiatok a stoviek látok obsiahnutých v čiernom a sivom dyme. Najčastejšie sú to oxid uhoľnatý, oxid uhličitý, metán, oxidy dusíka (pričom najnebezpečnejší je oxid dusičitý), oxidy síry, častý je výskyt aj amoniaku, ďalej fosgécium, nižších a vyšších chlórovaných uhľovodíkov (chlórmetán, chlórretán, dichlórretan, chlórbenzénu

a dichlórbenzénu), vinylchloridu (potenciálny tvorca dioxínov), ďalej aromatické uhľovodíky – benzén, toluén, xylén ako aj acetón, metyetylketón, možný je aj vznik vysoko toxického kyanovodíka. A samozrejme ešte celý rad ďalších vrátane benzopyrénov, furánu, hexánu a iných...

Čo sme namerali? V obci (približne 25 až 100 m od miesta požiaru) boli zistené zvýšené koncentrácie oxidu uhoľnatého, oxidu uhličitého, metánu, oxidy dusíka, fosgénu, prítomnosť acetónu, chlórovaných uhľovodíkov, vrátane vinylchloridu, benzénu, toluénu a xylénu. Sumárna koncentrácia organických látok v čase nášho merania (3. 7. od 15:45 hod. do 20:30 hod. bola maximálna približne 8,0 ppm, pričom sumárne organické plyny sú akceptovateľné do koncentrácie menšej ako 0,1 ppm. Z uvedeného vyplýva, že celková koncentrácia organických látok bola v obci zvýšená viac ako 80 násobne.

Na základe týchto meraní bolo veliteľovi a štábu veliteľa zásahu odporučené neodkladné vyvedenie obyvateľov z bezprostrednej oblasti ohrozenia, čo predstavovalo časť ulice so 40 obyvateľmi. Návrat obyvateľov bol možný až po 21:00 hod. daného dňa.

FAKTY A POUČENIA:

1. Obce musia venovať zvýšenú pozornosť najmä tzv. divokým skládkam v tesnej blízkosti obcí.
2. Požiar nemusí vzniknúť len v lete, ale typickým obdobím je aj zimné obdobie, keď sa kúri a na skládku sa môže dostať žeravý popol a uhlie.
3. V zimnom a jesennom období vplyvom výdatných dažďov, pôsobením vody zvyšuje sa schopnosť látok navzájom reagovať, vytvárať teplo a pôsobiť na ľahko zápalný materiál, najmä papier, oleje, rozpúšťadlá.
4. Častým prípadom je aj zo strany prevádzkovateľa skládky s nebezpečným odpadom zanedbaná povinnosť triedenia komponentov na skládke. Prevláda zlá separácia materiálu.
5. Na skládkach (najmä divokých) často dochádza k nepovoleným aktivitám, ako je získavanie kovov (medi a hliňka) zapaľovaním káblov.
6. Skládky komunálneho odpadu vo všeobecnosti nedisponujú dostatočnými vodnými kapacitami a zdrojmi pre potreby HaZZ.
7. Obce ťažko zvládajú mimoriadne situácie a bezprostredne potrebujú pomoc profesionálnych záchranných zložiek.
8. Rozhodovací proces v obci je závažný, váhavý, chýba tréning, odvaha rozhodovať a prijímať aj nepopulárne opatrenia (spustiť sirény, prihovoriť sa k občanom, rýchlo a včas zorganizovať a vykonať vyvedenie obyvateľov z ohrozenej oblasti).

9. Občanom chýbajú elementárne vedomosti a skúsenosti, ako sa chrániť v takýchto prípadoch – myslené napr. vznik produktov horenia po požiari, alebo pôsobenie iných plynov a pár (napr.: pri preprave po cestách, alebo železnici).
10. Osobitnú pozornosť je potrebné venovať aj dobrovoľným príslušníkom, ktorí sa podieľajú na hasení. Ochrana ich dýchacích orgánov zabezpečením a používaním minimálne polomasiek vybavených filtrami na ochranu proti oxidu uhoľnatému, organickým a anorganickým parám (t. j. potreba používania filtra typu A, B, E, K a CO). To platí aj pre zasahujúci personál policajného zboru a funkcionárov obce.
11. Najjednoduchší spôsob ochrany predstavuje ukrytie v domoch a obmedzenie pohybu vo vonkajšom priestore. V prípade potreby a prejavenia sa príznakov pôsobenia plynov a pár okamžite použiť na ochranu horných dýchacích ciest mokré rúško – textíliu, vreckovku namočenú v čistej vode, alebo najúčinnšie je použitie približne 3% vodného roztoku sódy bikarbóny (t. j. práškový hydrouhlíčan sodný, 30 g rozpustíme v 1 litri vody – možnosť použitia pre 4 až 5 člennú domácnosť po dobu niekoľkých hodín) a preto by sa mal nachádzať v každej domácnosti.

Poznámka: Okrem uvedeného má v domácnosti aj široké použitie.

12. Z doterajších poznatkov a vykonaných meraní vo všeobecnosti platí, že v oblasti zadymenia (z hľadiska operačno-taktického a bezpečnostného) môžeme rozlíšiť tieto zóny:
 - Zóna A – mimoriadne nebezpečná, kde sumárna koncentrácia organických a anorganických plynov a pár môže byť vyššia ako 100 ppm a to približne do vzdialenosti 15 až 20 m od miesta požiaru. (Takáto koncentrácia pre nechránenú osobu, bez použitia autonómneho dýchacieho prístroja predstavuje v priebehu niekoľkých minút, max. hodiny vysoké riziko poškodenia zdravia s možnosťou okamžitej intoxikácie organizmu, vážne dýchacie problémy a poruchy centrálnej nervovej sústavy).
 - Zóna B – nebezpečná, kde sumárna koncentrácia organických a anorganických plynov a pár môže byť v rozsahu menej ako 100 a viac ako 10 ppm a to do vzdialenosti 20 až 50 m od zdroja požiaru. (Takáto koncentrácia predstavuje bez použitia ochranných dýchacích prostriedkov vážne poškodenie zdravia, prípadne vyvolanie následných sekundárnych reakcií – dráždenie, pálenie, poruchy centrálneho nervového systému, nevoľnosť).

- Zóna C – škodlivá, sumárna koncentrácia plynov a pár môže byť v rozpätí od 1,0 do 10,0 ppm a to vo vzdialenosti 50 až 200 m od zdroja. V tejto zóne nechránená osoba na voľnom priestranstve v priebehu niekoľkých desiatok minút prípadne 2 až 3 hodín môže pociťovať príznaky dráždenia, nevoľnosti, štipania očí, kože, problémy s dýchacím aparátom, pridružiť sa môžu psychické syndrómy strachu a poruchy centrálneho nervového systému.
- Zóna D – senzibilná, sumárna koncentrácia plynov a pár je v rozpätí 0,1 až 1,0 ppm a to od miesta požiaru do vzdialenosti 200 až 1 000 m, prípadne viac, podľa veľkosti požiaru a rýchlosti prízemného vetra (**Poznámka:** vo všeobecnosti pri bezvetří, vplyvom teplého vzduchu nebezpečné plyny prúdia do vyšších vrstiev, vplyvom prízemného vetra dochádza k vytváraniu dymovej vlničky). V tejto zóne možno cítiť nepríjemný zápach a môže dochádzať aj k sekundárnym alergickým prejavom najmä počas vysokých denných a nočných teplôt.

Nebezpečenstvo pôsobenia nebezpečných plynov v týchto zónach (najmä A, B a C) môže trvať aj niekoľko hodín, najčastejšie je to v rozsahu 3 až 7 hodín, vo výnimočných situáciách aj viac.

V závere patrí poďakovanie všetkým, ktorí sa v tento mimoriadne horúci deň podieľali na ochraňovaní občanov obce Trstice a minimalizovali tak nepriaznivé účinky tohto požiaru a vznikajúcich nebezpečných látok na život a zdravie občanov.

Verím, že spomínané fakty a poučenia budú skutočnými poučeniami a prínosom pre budúcnosť, aby sme sa poučili z toho, čo tu už niekoľkokrát bolo a určite ešte veľa krát bude!

Ing. Miloš Kosír
vedúci KCHL CO v Nitre

In the column of Population Protection readers are informed, inter alia, about the response of the Control Chemical Laboratory of Civil Protection in the town of Nitra to the fire of a rubbish dump near by the village of Trstice. In the village, app. 100 meters away from the site of the fire, increased concentrations of carbon monoxide, methane, nitrogen oxides, phosgene and presence of acetone were detected. Concentration of organic substances was increased by more than eightyfold in the village. The situation required that the population had to be taken out of the immediate vicinity of the area of danger. In the column we present the article about the upcoming exercise of the nuclear power plant simulated accident called HAVRAN 2012.

Cvičenie simulovanej havárie jadrového zariadenia HAVRAN 2012

Precvičenie a preverenie vzájomných väzieb, ako aj zistenie objektívneho stavu, pripravenosti a reakcie krízových štábov na všetkých stupňoch riadenia, a to činnosti ministerstiev, ostatných ústredných orgánov štátnej správy, orgánov miestnej štátnej správy, územnej samosprávy, dotknutých inštitúcií, záchranných zložiek integrovaného záchranného systému a vybraného prevádzkovateľa jadrového zariadenia sa uskutoční na cvičení HAVRAN 2012 v dňoch 17. a 18. októbra.

Na základe úlohy uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 320/2011 k správe o priebehu a výsledkoch 5. posudzovania Národnej správy Slovenskej republiky v zmysle Dohovoru o jadrovej bezpečnosti 4. – 14. apríla 2011 vo Viedni bolo uložené ministrom vnútra ako predsedovi Ústredného krízového štábu v spolupráci s ostatnými ministerstvami a ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy Slovenskej republiky pripraviť a realizovať cvičenie simulovanej havárie jadrového zariadenia v Slovenskej republike na národnej úrovni.

Cvičenie, ktoré sa bude konať pod gestorstvom Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, pripravuje sekcia integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany. Riadiacim cvičenia na národnej úrovni bude podpredseda vlády a minister vnútra Slovenskej republiky. Zodpovednými za prípravu a realizáciu cvičenia na úrovni obvodov budú prednostovia dotknutých obvodných úradov.

Cvičenie bude zamerané na činnosť orgánov krízového riadenia na republikovej úrovni, ústredných orgánov štátnej správy a orgánov miestnej štátnej správy na území Trnavského, Trenčianskeho a Nitrianskeho kraja, základných zložiek integrovaného záchranného systému a vybraných obcí pri riešení mimoriadnej udalosti následkom havárie jadrového zariadenia v Jaslovských Bohuniciach, spojenej s únikom rádioaktívnych látok.

Zámerom cvičenia je zapojiť všetky zložky činné pri riešení nožnej havárie jadrového zariadenia tak, aby sa komplexne precvičil plán ochrany, riadenie a organizácia radiačnej ochrany, jadrovej bezpečnosti, havarijnej odozvy a krízového riadenia.

Od cvičenia sa očakáva overenie:

- spôsobu vyznenia krízových štábov orgánov krízového riadenia podľa vypracovaných plánov vyznenia, námet cvičenia predpokladá jeho zahájenie v momente preklasifikovania udalosti v jadrovom zariadení na tretí stupeň závažnosti havárie,
- aktivity a činnosti krízových štábov orgánov krízového riadenia dotknutých orgánov štátnej správy na všetkých

stupňoch až po ústredný krízový štáb, činnosť riadiacich orgánov podľa vypracovaných plánov ochrany pri riešení opatrení v jednotlivých fázach ohrozenia,

- činnosti celoštátnej radiačnej monitorovacej siete s dôrazom na odovzdávanie výsledkov monitorovania,
- činnosti orgánov miestnej štátnej správy a orgánov územnej samosprávy pri prijímaní neodkladných ochranných opatrení po vzniku mimoriadnej udalosti následkom havárie jadrového zariadenia v Jaslovských Bohuniciach,
- praktickej činnosti evakuačných komisíí podľa vypracovaných plánov evakuácie a jej odborného zabezpečenia,
- poskytovania psychologickéj pomoci,
- činnosti pri odovzdávaní informácií médiám a pri informovaní obyvateľstva,
- koordinácie riadiacich orgánov a zasahujúcich zložiek pri riešení opatrení po vyhlásení mimoriadnej situácie,
- činnosti síl a prostriedkov zložiek integrovaného záchranného systému vrátane vyčlenených síl a prostriedkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky,
- spôsobu vyznenia cvičiacich o vyhlásení núdzového stavu,
- postupu pri nariadení opatrení hospodárskej mobilizácie – vecné plnenie.

Cvičením bude preverený informačný tok ako po horizontálnej, tak aj po vertikálnej línii podľa vonkajšieho havarijného plánu, systém varovania a vyznenia obyvateľstva, havarijný plán dotknutých subjektov pre prípad vzniku radiačnej havárie a jeho praktická realizácia. Tiež spôsob reakcie krízových štábov dotknutých obvodných úradov pri nezvládaní situácie v dôsledku nárastu rozsahu havárie vrátane spolupráce krízových štábov dotknutých obvodných úradov s ústredným krízovým štábom a následne prechod práv a povinností na vládu Slovenskej republiky. Na cvičení sa preskúša systém a realnosť zabezpečenia vecných zdrojov a vecného plnenia vyžadovaných krízovými štábmi pri riešení mimoriadnej udalosti, spôsob koordinácie požiadaviek na vecné zdroje na úrovni krízových štábov obvodných úradov v sídle kraja a na úrovni ústredného krízového štábu. Rovnako tak informačný tok

ako po horizontálnej, tak aj po vertikálnej línii podľa plánov subjektov hospodárskej mobilizácie.

Miestom cvičenia budú na republikovej úrovni pracoviská krízových štábov zúčastnených orgánov krízového riadenia a ostatných orgánov štátnej správy, Ústredné operačné stredisko Prezídia Policajného zboru, stála služba sekcie integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany, operačné stredisko Prezídia Hasičského a záchranného zboru, stála služba Ministerstva obrany Slovenskej republiky, operačné stredisko diplomatického zboru Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky, operačné stredisko Slovenskej informačnej služby, pracovisko ústredného krízového štábu a Slovenské elektrárne, a. s., závod Atómové elektrárne Bohunice.

Na regionálnej úrovni to budú orgány miestnej štátnej správy, orgány územnej samosprávy, krízové štáby, vybrané zložky integrovaného záchranného systému a vybrané subjekty v miestach svojich pôsobísk. Ukážky praktických činností sa uskutočnia v areáli Strediska vzdelávania a prípravy Nitra – kontrolné stanovište, hygienická očista osôb, dezaktivácia dopravných prostriedkov, hniezdo ranených a v obciach. V Sládkovičove a Senici to bude hygienická očista osôb, dezaktivácia dopravných prostriedkov, v Nových Sadoch, Veľkých Ripňanoch, Trakoviciach, Dubovanoch, Červeníku a Kátlovciach – činnosť evakuačnej komisie, evakuácia obyvateľov. V Jelenci a Solčianch sa bude precvičovať príjem evakuovaných, núdzové ubytovanie a núdzové zásobovanie a v obciach Baka, Dubovce, Gbely, Horný Bar zasa príjem evakuovaných.

Na cvičenie sa navrhuje pozvať ako pozorovateľov dvoch až troch účastníkov z Rakúska, Česka, Poľska, Ukrajiny a Maďarska.

Na základe nominácií dotknutých ústredných orgánov štátnej správy bude po ukončení cvičenia vytvorený spracovateľský tím pre vyhodnotenie cvičenia a vypracovanie návrhov na opatrenia. Jeho cieľom bude aj zovšeobecniť získané skúsenosti z cvičenia na zdokonalenie systému riadenia orgánov na jednotlivých stupňoch riadenia počas krízovej situácie.

JUDr. Eva Hičková
sekcia IZS a CO MV SR

Medzinárodné cvičenie EU-RICHTER

V dňoch 23. až 26. mája sa na území Francúzska a Španielska uskutočnilo medzinárodné cvičenie EU-RICHTER. Názov cvičenia prezrádza i jeho obsah – činnosti vykonávané v prípade výskytu zemetrasenia. Konkrétne s magnitúdou 6 a viac. V povedaní laickej verejnosti je totiž Richterova stupnica nepochybne najznámejšou, ak nie jedinou známou magnitúdovou stupnicou pre vyjadrenie veľkosti sily zemetrasenia.

Keď som si niekoľko dní pred odchodom na cvičenie pripravoval batožinu, zaregistroval som správy o zemetrasení v talianskej provincii Emilia-Romagna (súčasť regiónu Ferrara), kde zaznamenali zemetrasenie o sile 6. stupňa Richterovej stupnice. Sedem osôb usmrtených, približne päť desiatok zranených a až tri tisícky ľudí bez strechy nad hlavou. O zničených budovách a škodách na historických pamiatkach ani nehovoriac. Išlo o najhoršie otrasy od ničivého zemetrasenia v roku 2009 v oblasti mesta Aquila.

Týždeň na to, keď moja správa zo zahraničnej služobnej cesty z cvičenia EU-RICHTER pomaly nadobúdala finálnu podobu, prišlo ďalšie zemetrasenie. Tentoraz na severe Talianska, s epicentrom medzi Boloňou a Parmou a silou 5,8 stupňa Richterovej stupnice. O život prišlo minimálne 17 ľudí.

Tieto zemetrasenia v Taliansku síce boli od miesta cvičenia EU-RICHTER vzdialené približne 1000 kilometrov, avšak jedna i druhá oblasť sú súčasťou seizmicky veľmi aktívneho juhu Európy. Preto organizátormi a hlavnými účastníkmi cvičenia EU-RICHTER boli síce Francúzsko a Španielsko, ale zúčastnili sa ho i Taliansko a Portugalsko. A s nimi aj medzinárodný tím Európskej únie OSOCC. Táto anglická skratka znamená On-Site Operations Co-ordination Center a voľne povedané, ide

o štáb pozostávajúci zo zástupcov štátov Európskej únie, koordinujúci použitie zahraničných síl a prostriedkov na území domáceho, katastrofou postihnutého štátu. Dôvodom prítomnosti OSOCC bol jeden zo zámerov cvičenia – precvičiť aktiváciu Mechanizmu spoločenstva a prostredníctvom Monitorovacieho a informačného centra v Bruseli (MIC) požiadať o medzinárodnú pomoc. Preto tá už uvedená účasť jednotiek Talianska a Portugalska, ktoré týmto fiktívnym zemetrasením v plánoch cvičenia priamo zasiahnuté neboli. Avšak medzinárodná spolupráca spočívala aj v prítomnosti a činnosti španielskych jednotiek na území Francúzska a naopak. Obidve oblasti cvičenia totiž tvoria súčasť francúzsko-španielskeho cezhraničného pyrenejského regiónu.

Francúzske i španielske riadiace orgány však postupovali (každý na svojom území) podľa vlastných plánov, a to aj v situácii, keď sa na danom území vyskytovali tímy viacerých štátov. Tu iba dve poznámky: (1) čitateľ nech si prosím zapamätá túto vetu, až bude na konci článku čítať bod 1 vyhodnotenia cvičenia; (2) menované riadiace orgány budem v ďalšom texte označovať už len anglickou skratkou LEMA (Local Management Authority).

Konečne vysvetlím, prečo som článok začal zmienkou o príprave batožiny. Dostal som totiž príležitosť, zúčastniť sa

cvičenia ako pozorovateľ. Mimochodom, špecifiká francúzskej zahraničnej politiky boli dôvodom, že v našich dvoch skupinách pozorovateľov boli, okrem kolegov zo štátov Európskej únie a Balkánu, prítomní i zástupcovia zo štátov severnej Afriky a Blízkeho východu (áno aj z bývalých kolónií Francúzska), čo je v rámci podobných cvičení Európskej únie raritou.

Pre vykreslenie palety činností vykonávaných počas cvičenia vymenujem typy modulov, ktoré boli do cvičenia EU-RICHTER zapojené:

- SAR (Search and Rescue, čiže vyhľadávacie a záchranné),
- AMP (Advanced Medical Post, teda poľné zdravotnícke jednotky)
- CBRN (moduly ochrany pred chemickými, biologickými, rádiologickými a nukleárnymi hrozbami),
- veliteľské moduly, tzv. Command Modules,
- a napokon TAST (Technical Assistance and Support Teams – tímy technicko-podporné).

V závere článku použijem ešte skratku podobnú prvej uvedenej a to USAR. Písmeno U znamená urban, ide teda o vyhľadávanie a záchranu v mestskom prostredí resp. zástavbe.

My, pozorovatelia sme boli na cvičenie

dopravení krátko pred polnocou nultého prípravného dňa cvičenia 23. mája. V prvý deň 24. mája sme ako prvé absolvovali spoločné stretnutie hlavných organizátorov cvičenia, členov OSOCC a nás pozorovateľov, na ktorom nám celé cvičenie (jeho ciele, predpokladaný priebeh atď.) obsérne predstavili. Všetko by bolo v poriadku, len nás prekvapila prítomnosť členov OSOCC na tomto stretnutí, keďže v rámci predstavenia zazneli informácie napríklad o plánovanom (simulovanom) počte zranených a mŕtvych, počte poškodených či zničených budov a ďalšie. Teda

li z reálnych seizmologických podmienok v danom regióne, aj že sa snažili o realistický odhad tzv. distribúcie poškodení a škôd, i o realistický predpoklad zničenej infraštruktúry a súvisiacich narušení rôznych funkcií. Pre čitateľa, ktorého by podrobnejšie zaujímali tieto odhady a predpoklady, bude možno zaujímavý preklad snímky jednej z prezentácií (autor Thierry Winter a Philippe Sabourault). Tá znázorňuje materiálne škody a straty na životoch simulované v rámci cvičenia. Škála D1 až D5 slúži na rozlíšenie miery poškodenia/zničenia budov.

	Francúzsko	Španielsko	Celkom
D1 	7 601	18 612	26 213
D2 	4 212	10 367	14 579
D3 	2 541	4 020	6 561
D4 	872	1 135	2 007
D5 	72	151	223
Mŕtvi	33	48	81
Zranení	950	290	1 240
Bez strechy nad hlavou	7 812	3 456	10 638

informácie, ktoré mali členovia OSOC dostávať až počas svojej práce a na ktoré mali reagovať – prosto povedané – ako by to bolo naozaj. Nezazlievam im, že ich práca bola takto vopred uľahčená, mám však obavu, či to neoslabilo realističnosť cvičenia.

Ak pominieme precvičenie činností ako je prieskum nebezpečného terénu, vyhľadávanie, či vyslobodzovanie, bolo cvičenie EU-RICHTER zamerané aj na precvičenie:

- 1) poskytnutie pomoci cca 3 000 zraneným,
- 2) konzulárnu repatriáciu 1 000 občanov Európskej únie,
- 3) poskytnutie dočasného (v slovenskej terminológii núdzového) ubytovania.

Konkrétne scenáre cvičenia boli zamerané na skutočnosť, akými sú poškodenia budov v dôsledku zemetrasenia, z toho vyplývajúce následné stupňovanie poškodení až zničenie budov. Ďalej vedľajšie následky zemetrasenia (napr. dopad na infraštruktúru, technologické zariadenia a. i.), zranenia osôb v zasiahnutej oblasti a napokon tiež vypracovanie tzv. krízového atlasu (čo to je, vysvetlím o niekoľko odsekoch nižšie).

Spomenul som už seizmicky aktívny juh Európy a organizátori cvičenia sami vysvetlili, že pri tvorbe scenárov vychádzajú

Padla už zmienka o krízovom atlase. Nižšia kvalita snímky z prezentácií cvičenia mi neumožňuje poslúžiť ukážkou, preto aspoň vysvetlím, že ide o mapy, vychádzajúce z map administratívnych aj geografických, ktoré vo farebnej škále vyjadrujú poškodenia budov, alebo zranenia, či straty na životoch. A v tejto súvislosti musím poznamenať, že v rámci cvičenia sme v LEMA Francúzska i Španielska videli prácu s naozaj veľmi podrobnými digitálnymi mapami (resp. mapami s veľmi detailným rozlíšením), ktoré napríklad dovoľovali identifikáciu konkrétnych jednotlivých budov a ich (opäť napríklad) označenie za zničené.

Už počas prvého dňa cvičenia nás priamo v poli (v anglickej terminológii sa aj v civilnej ochrane používa pôvodom vojenský termín poľné cvičenie) prekvapil pomerne malý územný rozsah cvičenia. Nie som odborníkom na cvičenia, ale ak si odmyslím medzinárodný rámec, dovoľím si laický odhad, že rozsah cvičenia na francúzskej strane zodpovedal slovenským cvičeniam na úrovni niekoľkých obvodov, maximálne na úrovni kraja. Neskôr však bolo francúzskymi organizátormi vysvetlené, že na rozsah cvičenia mali dopad nedávne prezidentské voľby (v ich prípade znamenajúce aj zmenu vlády), takže prí-

prava cvičenia prebiehala v podmienkach prechodného obdobia, ktoré by som prirovnal k našich rozpočtovým provizóriám.

Na španielskej strane bolo ťažisko cvičenia sústredené do objektu súkromného prevádzkovateľa plynárenského zariadenia. Aj táto strana cvičenia samozrejme taktiež disponovala orgánmi OSOCC a LEMA, umiestnenými v objekte bývalých kasární. Naša skupina pozorovateľov navštívila španielsku stranu 25. mája. Ale tu musím odbočiť od toho, čo sme videli, k tomu, kam ma zaviedli vlastné úvahy.

Na činnosť pozorovateľov mala dopad nie práve pozitívna skutočnosť, že sme veľa času strávili presunmi v mikrobusech. Áno, je to pochopiteľné, pretože napríklad cestná vzdialenosť medzi sídlom LEMA Francúzska (zároveň miesto nášho ubytovania) Saint Lary Soulan a španielskym miestom cvičenia Sabinanigo bola asi 140 km. Ba čo viac, cesta viedla cez horský masív Pyrenej, ktorý je síce krásny, avšak tamojšie horské úzke kľukaté cesty sú v prípade zemetrasenia veľmi zraniteľnou infraštruktúrou. Preto si kladiem otázku, či práve táto skutočnosť by pri skutočnom zemetrasení nemala veľmi vážne negatívne dôsledky na (v rámci cvičenia deklarovanú) cezhraničnú spoluprácu...

Prvé bezprostredné vyhodnotenie cvičenia sa uskutočnilo 25. mája v neskorých popoludňajších hodinách. Organizátori konštatovali nasledovné zistené pozitíva i negatíva:

- 1) Cvičenie EU-RICHTER z hľadiska komunikácie predstavovalo skôr dve paralelné cvičenia (vo Francúzsku a Španielsku), ako jedno spoločné cvičenie.
- 2) Počet nájdených obetí (predstavovaných figurantmi) bol dobrý až veľmi dobrý.
- 3) Počas cvičenia sa vyskytli nemalé jazykové problémy, dôvodom bolo málo anglicky hovoriacich účastníkov z Francúzska, i málo francúzsky hovoriacich v moduloch ostatných štátov.
- 4) Vzhľadom na prítomnosť jednotiek štyroch štátov bola veľmi dobrá deľba práce (sektorizácia).
- 5) Cvičenie odhalilo potrebu harmonizácie signálov USAR tímov – napríklad pri simulácii rizika kolapsu budov cvičiaci štátu A nepoznali význam zvukového signálu kolegov štátu B, či C...
- 6) Spolupráca tímov AMP a USAR bola na veľmi dobrej úrovni.

Ako by som zhodnotil cvičenie EU-RICHTER? Najprv si úprimne povedzme, že pozorovateľ vidí len to, čo mu organizátori ukážu, dozvie sa len to, čo mu prezradia. Eventuálne, čo dokáže vyzvedieť od cvičiacich, ak sa s nimi dohovoria. Tým nechcem v žiadnom prípade ani len naznačiť podozrenie, že by organizátori pred nami pozorovateľmi niečo tajili. Naopak,

ukázali nám, čo sa len dalo. Uvádzam to len preto, aby som triezvo priznal, že moje hodnotenie pozorovateľa nemôže byť tak dôsledné, ako hodnotenie organizátora, či cvičiaceho. Hoci na 26. mája bol v programe plánovaný záverečný vyhodnocovací workshop, konal sa bez účasti nás, pozorovateľov. Podrobnejšie informácie z vyhodnotenia cvičenia preto v čase dokončenia tohto článku nemám k dispozícii.

No napriek tomu vyslovím svoj názor, že cvičenie bolo organizačne veľmi dobre zabezpečené. (Pravda zopár menších nedostatkov sa podpísalo i na práci nás pozorovateľov, ale nič na tomto svete nie je dokonalé.) Rovnako materiálno-technické zabezpečenie cvičenia bolo na vysokej úrovni. Ale vyzdvihol by som najmä môj veľmi dobrý dojem zo spolupráce ako jednotiek, tak i jednotlivcov. Nechcem objavovať Ameriku, ale tvrdím, že prácu v tejto branži je možné robiť len so skutočným zanietením a nasadením. Nemožno ju vykonávať bezducho a mechanicky, ako možno niektoré iné profesie, len za účelom zabezpečenia materiálnej existencie. Som rád, že som mohol vidieť v akcii doslova stovky ľudí, pre ktorých je práca poslaním.

Mgr. Martin Peneš
sekcia IZS a CO MV SR
Foto: **archív autora**

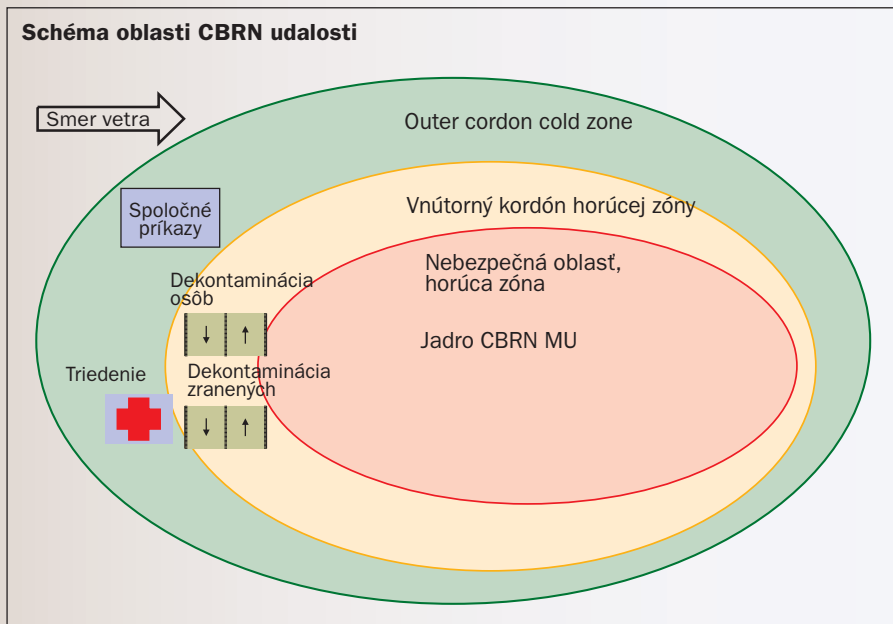
Skúsenosti z konferencie European EOD Network spojenej s CBRN cvičením

V rámci vzdelávacích aktivít Europolu sa uskutočnila v Kodani v dňoch 14. až 16. mája konferencia s praktickou ukázkou riešenia CBRN udalosti. Konferenciu otvoril Kim Linhold z dánskeho predsedníctva EEODN (European Explosive Ordnance Disposal Network, Európska sieť pre ničenie výbušnín a munície) a Willibald Berenda, predseda konferencie. Zdôraznili veľký význam dnešnej pripravenosti členských štátov Európskej únie, ale aj ďalších európskych štátov riešiť CBRN udalosti, v súvislosti s rastúcou hrozbou terorizmu.

Prednášky sa uskutočnili v kongresovej sále hotela Bella Sky v Kodani a samotná ukážka riešenia CBRN situácie vo vojenskom priestore časti Skalstrup na okraji Kodane. Konferencie sa zúčastnilo viac ako 100 účastníkov. Okrem zástupcov policajného zboru a Europolu boli na konferenciu prizvaní rôzni experti a zástupcovia na riešenie CBRN udalostí a tiež zástupcovia Európskej komisie, ktorí majú v kompetencii implementáciu Akčného plánu znižovania hrozieb z CBRN udalostí. Prednášky boli zamerané na riešenie mimoriadnych udalostí spojených s rôznymi teroristickými útokmi, najmä s podomácky vyrobenými nástražnými systémami a na štruktúry organizácie prvo-zasahujúcich jednotiek (first responders) pri CBRN udalostiach. Mňa osobne, okrem teoretických prednášok, veľmi zaujala praktická ukážka nácvičky riešenia CBRN situácie v dánskom ochrannom systéme, kde bolo vidieť vysokú profe-

Schéma oblasti CBRN udalosti

sionalitu činnosti záchranných zložiek a tiež ich vysokú technickú pripravenosť (vybavenosť) riešiť takéto situácie. To je vidieť aj z priloženej foto dokumentácie.

Prvý krát som videl odborný odbor vzoriek v kontaminovanej zóne s podozrivým biologickým materiálom a robenie tzv. rapid testov priamo na mieste odberu vzoriek, odborne školeným personálom pracujúcim v plnej ochrane. Pre prvú bio detekciu je vykonanie týchto testov veľmi dôležité najmä z časového hľadiska. Potom sa môžu tieto vzorky po dekontaminácii obalu zaniest do biologického laboratória. Podľa môjho názoru, nám takéto jednotky na Slovensku chýbajú. Tiež technická vybavenosť mobilných laboratórií pracujúcich pri zásahu bola na

vysokéj technickej úrovni (mobilné GCMS, RAMAN, FTIR a ATR). Odborné špeciálne CBRN záchranné jednotky boli vybavené aj špeciálnymi dýchacími prístrojmi v kombinácii – stlačený vzduch a filtračná jednotka, ktorá sa mohla navzájom prepínať do dvoch režimov. Každý takýto CBRN záchrannár špecialista bol tiež vybavený komunikačným prostriedkom zabudovaným priamo pod maskou, čo umožňuje priamu komunikáciu aj so záchranným centrom. V priebehu cvičenia sme mohli vidieť aj ukážku hromadnej dekontaminácie zasiahnutých osôb, čo je na Slovensku, podľa mňa, jedna zo slabých stránok. Dekontaminácia osôb prebiehala na dvoch nezávislých pracoviskách a to v civilnej a vojenskej časti ukážky.

Ešte niekoľko slov k organizácii a riadeniu CBRN udalosti podľa dánskeho systému.

Zásahu sa spravidla zúčastňujú príslušníci:

- hasičského a záchranného zboru,
- polície,
- záchranných jednotiek DEMA (Danish Emergency Management Agency – Dánskej agentúry pre riešenie núdzových situácií), štátna organizácia patriaca pod ministerstvo obrany,
- záchranných jednotiek National Board of Health – Národného výboru pre zdravie,
- vojenských síl.

Úlohy na mieste (on site) CBRN mimo-riadnej udalosti (MU):

- veliteľ policajných jednotiek má koordinačnú úlohu a zabezpečuje evakuáciu obyvateľstva, tiež disponuje špeciálnymi CBRN pyrotechnikmi pracujúcimi v plnej ochrane,
- veliteľ jednotiek hasičského a záchranného zboru má odbornú úlohu, vykonávanie prvej dekontaminácie osôb a prenos zasiahnutých a ranených na miesto hromadnej dekontaminácie,
- koordinačný lekár má odborné úlohy, zabezpečuje prvú pomoc dekontaminovaných osôb, prevoz do nemocnice,
- veliteľ záchranných jednotiek DEMA zabezpečuje odber vzoriek a ich analýzu podozrivých na CBRN riziká, určuje kontaminované pásma a vykonáva radiačný a chemický monitoring,
- veliteľ vojenských síl sa podieľa na zabezpečovaní dekontaminácie osôb a techniky a vykonáva detekciu CBRN rizík z odobratých vzoriek, prípadne spolupracuje s DEMA na zabezpečovaní monitoringu.

Expertný servis pre stav núdze prizvaný na riešenie CBRN udalosti pozostáva z:

- **C** chemickej divízie DEMA,
- **B** centrum pre bio bezpečnosť a bio pripravenosť,
- **R** národný inštitút radiačnej ochrany,
- **N** jadrová divízia DEMA,
- **E** EOD pyrotechnická podpora od armády alebo polície.

Celý expertný servis je k dispozícii 24 hodín denne.

Celá konferencia a najmä nácvik zásahu pri riešení CBRN udalosti podľa dánskeho systému zanechali vo mne veľmi dobrý dojem. Myslím, že na Slovensku máme ešte čo vylepšovať, najmä v technickej vybavení špecialistov záchrannárov, medzi ktorých patria aj kontrolné chemické laboratória civilnej ochrany.

Ing. Peter Novotný
vedúci KCHL CO v Jasove
Foto: **archív autora**

Tretie stretnutie odborníkov z krajín Európskej únie, USA a Kanady pre oblasť ochrany kritickej infraštruktúry

Na základe strategickej dôležitosti medzinárodnej spolupráce s hlavným cieľom pomôcť vylepšiť bezpečnosť kritickej infraštruktúry, jej odolnosť voči teroristickým útokom a iným mimoriadnym udalostiam, Európska komisia, USA, Kanada a dánske predsedníctvo Európskej únie spoločne zorganizovali tretie expertné stretnutie na tému ochrany kritickej infraštruktúry. Stretnutie sa konalo v dňoch 22.–23. mája v Bruseli. Počas dvoch dní odzneli zaujímavé prednášky a prezentácie.

Zástupca Európskej komisie podčiarkol potrebu analýzy rizík ako prevenciu pred samotnou mimoriadnou udalosťou. Európska komisia do budúcnosti plánuje širšiu diskusiu ku kybernetickým hrozbám. Na koniec júna je naplánované stretnutie kontaktných osôb pre ochranu kritickej infraštruktúry, kde by sa o týchto témach malo začať rokovať. Zástupkyňa z úradu národnej bezpečnosti USA sa zaoberala prístupom Spojených štátov k ochrane kritickej infraštruktúry a 18 identifikovaných sektorom. Pre každý sektor existuje špecifický plán ochrany. Kanadská prezentácia bola o ich prístupe k zlepšeniu odolnosti kritickej infraštruktúry. Majú vypracovanú národnú stratégiu a akčný plán pre ochranu kritickej infraštruktúry od roku 2010. Koordinátorom je ministerstvo (verejnej) civilnej ochrany, ktoré prierezovo chráni 10 kritických sektorov (zdravotníctvo, potraviny, financie, voda, informačno-komunikačné technológie, verejná bezpečnosť, energetika, výroba, vláda a doprava). Cez kryptovaný web poskytujú šírenie neutajovaných, ale dôležitých informácií ohľadne riadenia rizík, nástrojov na vyhodnotenie rizík, poučení z histórie ap. Web má niekoľko podstránok – dokumenty, kalendár, linky, kontakty, partnerstvá, interaktívne mapy o katastrofách.

Ludský faktor ako najslabší článok pri katastrofe. Prezentáciu mal dánsky autor niekoľkých knížiek o mimoriadnych udalostiach v Dánsku a vo svete. Autor má záľubu v zbieraní definícií pojmu katastrofa (disaster). Popísal niekoľko udalostí, pri ktorých zohral najhlavnejšiu úlohu ľudský faktor a pritom vyzdvihol jeho dôležitosť pri zlyhaní funkcionality kritickej infraštruktúry. Plánovanie a rizikové analýzy sú samozrejme veľmi dôležité, ale netreba zabúdať ani na nepredvídateľné ľudské správanie, ktoré treba brať do úvahy pri opatreniach na ochranu kritickej infraštruktúry. Prezentácia bola skôr filozofická ako odborná. Viac informácií na www.rasmusdahlberg.com.

Prístup Rakúska ku kybernetickej bezpečnosti. Prezentáciu mal zástupca z ministerstva obrany a športu (www.bmlvs.gv.at) a týkala sa hlavne kyberne-

tických útokov. Denne totiž vzniká okolo 95 000 nových vírusov. Do parlamentu práve predkladajú novú bezpečnostnú stratégiu pre sektor informačno-komunikačných technológií.

V bloku prezentácií o krízovom riadení pri narušení kritickej infraštruktúry odznela ako prvá prezentácia z Poľska. Bola všeobecná, o organizačnej štruktúre, nepopisovala žiadnu konkrétnu udalosť. V Poľsku dávnejšie vypracovali najskôr zákon o ochrane obyvateľstva a majetku z roku 1997, ktorý popisoval len fyzickú ochranu, nebolo v ňom nič o technickej bezpečnosti, či kybernetických hrozbách. Neskôr v roku 2007 bol vypracovaný zákon o krízovom riadení a následne vzniklo vládne centrum bezpečnosti – RCB (www.rcb.gov.pl). Okrem krízového plánu majú aj dokument o hrozbách pre 11 kritických sektorov. Druhá prezentácia prednesená zástupcom z amerického úradu národnej bezpečnosti bola o riadení následkov pri poškodení kritickej infraštruktúry. Ako príklady poškodenia, napríklad z oblasti prírodných katastrof uviedol hurikány, záplavy, snehové búrky, tornádo, zemetrasenie, požiar. Spomenul smutný príklad, keď pri tornáde v Jopline v štáte Missouri v máji 2011 zomrelo 162 ľudí, cca tisíc bolo zranených. 30 % mesta bolo zničené za 15 minút. Iný príklad – hurikán Irene v auguste 2011, 49 ľudí bolo mŕtvych, 7 miliónov domov zostalo bez energie, záplavy sa tiahli od Severnej Karolíny až po Connecticut, čiže, bolo postihnutých 17 štátov. Viac informácií na www.dhs.gov/criticalinfrastructure.

V bloku prezentácií o výmene metodík a postupov bola najhodnotnejšia prezentácia zástupcu Slovenska, ktorá výstižne popisovala postup na vykonanie rizikových analýz a zadefinovanie katalógu rizík hlavne v sektore energetika. Katalóg sa dá samozrejme použiť aj na iné sektory. Od zahraničných účastníkov zazneli otázky ohľadne využitia katalógu a celkovo bola naša prezentácia vyhodnotená veľmi pozitívne.

Budúce smerovanie Európskej únie. Je veľa politik a organizačných zložiek v Európskej únii úzko prepojených s touto problematikou, ako napríklad bruselské

riaditeľstvá Komisie:

ECHO – humanitárna pomoc a civilná ochrana,
HOME – hraničná kontrola, CBRN, ochrana kritickej infraštruktúry,
JUST – spravodlivosť (konzulárna ochrana),
MOVE – námorný dozor, letectvo,
REGIO – fond solidarity, kohézná politika,
SANCO – verejné zdravie,
ENV – životné prostredie (povodňová smernica),
CLIMA – klimatické zmeny,
RTD/ENTR – výskum,
JRC – vedecké a výskumné centrum, technická podpora.

Budúce smerovanie Európskej únie je hlavne vo vyhodnocovaní rizík, v nastavovaní finančných programov, v šírení informácií, vo výskume a vo vonkajšom rozmere spolupráce s tretími krajinami.

Účastníci podporili stretávanie v tomto formáte aj na budúci rok a prijali spoločné vyhlásenie, ktorého hlavným cieľom je posilniť spoluprácu a tiež nájsť vhodný globálny nástroj na šírenie informácií (tzv. Global Infrastructure Security Toolkit). Navrhuje sa začať diskusiami každých štvrtrok formou video/telekonferencií, web seminári.

Vypracoval: **Ing. Peter Petrovič**

In the column of Foreign Countries we inform readers about the experience from the European EOD Network conference and the CBRN exercise held in the half of May in Copenhagen. Besides the representatives of the Police Forces and Europol, the experts for dealing with CBRN emergencies and the representatives of the European Commission competent to implement the EU CBRN Action Plan to reduce threats of CBRN accidents were invited, too. The author of the article was impressed by a practical demonstration of the training in dealing with the CBRN situation in the Danish protection system where high-level skilfulness of the rescue units and their technical preparedness to deal with such situations were manifested.

Medzinárodný deň detí

Začiatkom mesiaca jún mali záchranári plné ruky práce, tentoraz však nešlo o zachraňovanie ľudských životov. Čakala ich jedna z najpríjemnejších povinností v roku. Podieľať sa na organizovaní Dňa detí. Pretože tento rok prvý jún pripadol na piatok, v oslavách sa pokračovalo aj cez víkend.

Mnohé z okresných a krajských miest organizovali pre deti rôzne akcie a ukážky toho, čo najviac poteší detské oči. Hasiči, policajti, blikajúce sanitky, zásahové jednotky, to všetko sa deťom predvádzalo. Úlohou horských záchranárov bolo predstaviť deťom spôsoby záchrany v horách, či už pri zranených, hľadaných, zasypaných lavínou aj za pomoci štvornohého pomocníka. Všetky ukážky boli pripravené tak, aby si deti samé mohli pod dohľadom vyskúšať prácu záchranárov.

Po prvej chvíľke ostychu opadol strach a deti už skúšali, ako sa lezie po lanovom rebríku, prekonáva tibetský traverz, spúšťa na provizórnej lanovke. Lákadlom bola jazda na terénnom aute, alebo štvorkolke. Vyhľadávali pomocou lavínových prístrojov zasypaných a tí najsmelší skúsili váhu nosidiel na ktorých ležal ich kamarát.

Príslušníci zo všetkých oblastí sa zúčastnili množstva prednášok, kde mládež oboznámili s históriou a činnosťou Horskej záchranej služby, s jednotlivými horský-

mi oblasťami, so správaním sa v horách, s bezpečným pohybom a s číslami liniek tiesňového volania.

Deti z materských a základných škôl sa Medzinárodného dňa detí zúčastnili v hojnom počte. Z ukážok odchádzali spokojné nielen deti, ale aj všetci učitelia, rodičia a záchranári.

nprap. **Bc Peter Svätójánsky**
operačné stredisko
tiesňového volania HZS

Z kroniky horských záchranárov

Začiatkom júla bolo teplé letné počasie, na ktoré sa tešia najmä prázdninujúce deti a mládež. Horúčavy v horách nie sú výhodou. Nevýhod je ďaleko viac ako napríklad rýchle prehriatie organizmu pri záťaži, veľká strata tekutín, spálenie, UV žiarenie. Najväčšie riziko však pre turistov vzniká počas búrok z tepla. Slovenské hory sú známe tým, že aj keď je ráno pekne jasno, neznamená to, že rovnaké počasie bude pretrvávajúť po celý deň.

Je dôležité sledovať predpovede počasia meteorológov a trochu aj poznať miestne podmienky. Neviem ako dobre, a či vôbec poznala tatranské podmienky skupina belgických skautov. Jednému z nich sa to pravdepodobne stalo osudným. Približne o pol tretej poobede prichádza volanie o pomoc zo Slavkovského štítu. Oznamujú,

Tatier a neverím vlastným očiam. Podobný scenár sa odohrával aj u nich. Turisti v oblasti vrchu Temniak rýchlo utekali pred búrkou a hľadali bezpečný úkryt. Skryli sa pod prvý strom ktorý našli a do ktorého bohužiaľ udrel blesk. Zasiahol 57-ročného muža, ktorý tam bol s manželkou. Muž ostal v bezvedomí a manželka

že jeden zo skautov je v bezvedomí a nedýcha. Za jednou búrkou prichádza hned druhá. Ťažké tmavé mračná visia tesne nad tatranskými štítmi, prší. Blesky na chvíľu utíchlí, a aj napriek komplikovaným podmienkam, pilot vrtuľníkovej záchranej služby potvrdzuje, že letia na pomoc a horského záchranára zoberú na palubu v Starom Smokovci. Všetkým je jasné, že postihnutý potrebuje rýchlu pomoc. Záchranára a lekára vrtuľník vysadil pod Slavkovským Nosom, kde kamaráti postihnutého začali s resuscitáciou a pokračujú v oživovaní. Aj napriek všetkej snahe sa im sínusový rytmus rozbehnúť nepodarilo. Skupina skautov tvrdí, že síce blesk udrel, ale nie v jeho bezprostrednej blízkosti. Od kamaráta však boli vzdialení vyše 100 m. Osemnásťročný turista nemusel dostať priamy zásah, no to sú už len dohady.

Turistický chodník na Slavkovskom štíte je počas búrky veľmi nebezpečný, pretože kopíruje východný hrebeň, na ktorom je veľmi málo možností úkrytu pred bleskom. Smutnú správu rýchlo prebrali všetky médiá a obehla svetom.

Čítam správy od poľských kolegov, horských záchranárov, z opačnej strany

cítila parézu (čiastočnú stratu hybnosti) oboch dolných končatín. Na miesto leteli horskí záchranári z TOPR-u. Po prilete začali s resuscitáciou, ktorá bola v tom čase úspešná. Manželský pár previezli do nemocnice, kde turista na druhý deň na následky zranení zomrel.

V podmienkach, aké v slovenských horách v lete vládnu, je vysokohorskú turistiku najlepšie začínať v skorých ranných hodinách a do obeda sa treba vrátiť. Riziko výskytu búrok je dopoludnia menšie ako poobede. Horskí vodcovia tieto zásady v Tatrách dodržiavajú od nepamäti a preto je niekedy rozumnejšie využiť ich služby, alebo jednoducho pred blížiacimi sa búrkovými mrakmi v túre nepokračovať a rýchlo zísť dole.

BLESK ZABÍJAL

To je jedna z najväčších tragédií, ku ktorej došlo v našich horách! Uvádajú horskí záchranári z pieninského GOPR-u v súvislosti s nešťastím, ktoré si vyžiadalo štyri ľudské životy. Turisti z Varšavy, manželka a ich dcéra s priateľom zomreli po zásahu blesku v oblasti vrchu Homola v Pieninách.

Celé dva dni všetci dúfali, že sa turisti nájdu živí a zdraví. Bohužiaľ, v piatok pred poludním záchranári našli telá turistov na hrebene medzi Pálenicou a Durbaszkou v Malých Pieninách – len pár stoviek metrov od horskej chaty. Päťdesiatročný manželka Wojciech a Agnes, ich dvadsaťdvaročná dcéra Veronica a jej rovnako starý priateľ Martin B. pricestovali z Varšavy do Szczawnice na dovolenku. Chceli trochu pochodiť po horách. V stredu, keď sa pripravovali na cestu, nič nenasvedčovalo tomu, že sa stane tragédia. Počasie bolo v ten deň mimoriadne krásne a nikto netušil, že môže prísť búrka. Turisti sa vyviezli lanovkou zo Szczawnice na Pálenicu, o čom mali lanovkári záznam z kamery pri nastupovaní. Chceli pokračovať hrebeňom až na chatu Durbaszka. Tam, žiaľ, nedorazili.

V penzióne ich čakal 16-ročný syn. Nechcelo sa mu ísť do hôr. Dohodol sa s rodinou, že ich príde počkať k Jaworki Szczawnica, kde sa vrátia z výletu v ten deň okolo 18:00 hodiny. Potom plánovali ísť na miestny koncert v Szczawnicy. Keď sa búrka prehnala Jaworkami, syn stratil kontakt so svojou rodinou a rodičia sa nevrátili. V noci zavolał horských záchranárov, ktorí začali s pátraním. Okrem záchranárov GOPR-u i policajtov so psami sa hľadania zúčastnili hasiči a záchranári HZS, pretože bol predpoklad, že turisti mohli zablúdiť a prekročiť hranicu.

V piatok začalo hľadanie vrtuľníkom. Trasa, ktorú chceli manželka s dcérou a jej priateľom absolvovať, nebola nijako zvlášť nebezpečná. Avšak, hrozba prišla prekvapivo rýchlo. Bola ňou silná búrka pred ktorou sa turisti chceli chrániť. Hlavne pred bleskami a dažďom. Rozhodli sa skrátiť si trasu, ktorá viedla k blízkej chate. Pozdĺž cesty míňali stromy. Pravdepodobne pod jedným z nich udrel do všetkých štyroch blesk. Na mieste boli mŕtvi.

Takáto tragédia sa stáva veľmi zriedka. Skutočnosť, že štyria ľudia boli zabití v rovnakom čase sa zdá nepravdepodobná. Nie je možné teraz povedať, kde turisti urobili chybu. Možno boli len v zlom čase na zlom mieste – hovoria záchranári z GOPR-u v ich v správe.

TRCH SLOVENSKÝCH TURISTOV ZASIAHOL BLESK NA HREBENI ZÁPADNÝCH TATIER

O mnoho viac šťastia, ako rodina v Pieninách, mali Slováci – dvaja muži a jedna žena. Andrej z Bratislavy, Tomáš

z Vranova nad Topľou a Zuzana z Cífera, ktorí absolvovali dňa 27. júla túru hrebeňom Západných Tatier. Nachádzali sa na vrchole Príslop. Pred rýchlym príchodom búrky sa snažili skryť a preto zvolili únik z hrebeňa, čo im pravdepodobne zachránilo život. Záchranári na hrebeni nad nimi našli len rozstrelenú skalu, do ktorej blesk udrel. Všetkých troch pritom blesk zasiahol nepriamo. Zuzana a Tomáš zostali paralyzovaní. Na pomoc im odišlo 8 profesionálnych a 9 dobrovoľných záchranárov HZS z oblastných stredísk Západné Tatry a Nízke Tatry. Po príchode záchranári turistov na mieste ošetrili. Dvoch pre neschopnosť samostatnej chôdze transportovali na nosidlách KONG. Zuzanu, ktorej zdravotný stav bol vážnejší transportoval vrtuľník VZZS ako prvú. Potom pristál v Jaloveckom sedle, kde na palubu zobral Tomáša. Vrtuľníkom boli po jednom transportovaní do ústia Žiarskej doliny. Tam ich odovzdali posádkam RLP a RZP, ktoré ich previezli do nemocnice v Liptovskom Mikuláši na ďalšie vyšetrenia. Tretí turista zišiel v sprievode záchranárov na Žiarsku chatu.

nprap. Bc. Peter Svätajánsky
operačné stredisko
tiesňového volania HZS

Pád 40 metrov prežila poľská turistka bez vážnejších poranení

Skupina poľských turistov so sprievodcom absolvovala výlet v Prielome Hornádu. Táto trasa vedie technicky stredne náročným turistickým značeným chodníkom v Slovenskom raji. Celý Prielom Hornádu od Podleska až po Čingov je často navštevovaný práve preto, že turisti idúci po chodníku kopírujú rieku, ktorá obmýva vápencové skaly a vytvára tak rôzne prírodné zákutia a meandre (odchýlka vodného toku od priameho smeru vo forme oblúka).

Na mnohých miestach trasy sú technické pomôcky ako lávky, stupačky, mostíky, zábradlia, či reťaze. Všetko pre bezpečnosť návštevníkov. Najväčší pozor na týchto miestach treba dávať hlavne vtedy, keď je mokro. Chvíľka neopatrnosti alebo straty koncentrácie a môžete sa ocitnúť v Hornáde. Niečo podobné zažila len 18-ročná poľská turistka, ktorá sa pošmykla na mieste s názvom Lávka nad Stržou. Nasledoval približne 40 metrov dlhý pád cez skalnato-trávnatú stienku končiacu v Hornáde. S vypätím všetkých síl sa dostala na opačný breh rieky. Sprievodca, vedúci celú skupinu, jej okamžite poskytol pomoc a zavolať horských záchranárov. Na miesto odišlo šesť záchranárov z Oblastného strediska Horskej záchranej služby Slovenský raj. Po príchode na miesto ju ošetrili a ako následok takéhoto pádu predpokladali vážne poranenia. Pacientka si totiž po páde sťažovala na bolestivé poranenie dolnej končatiny, mala mnohopočetné odreniny, pomliaždeniny a bola podchla-

dená. Záchranári ju na mieste ošetrili, zabalili a na nosidlách KONG preniesli Prielomom Hornádu. V komplikovanom teréne bolo potrebné na jej záchranu použiť aj lanovú techniku, na zaistenie bezpečného vyprostenia postihnutej z koryta rieky. Na Letanovskom Mlyne ju preložili do terénneho vozidla, ktorým ju

transportovali do nemocnice v Spišskej Novej Vsi. Až po následných vyšetreniach lekárov zistili, že sa Katarzyna z Radoma druhý krát narodila. Približne 40 metrový pád totiž prežila bez vážnejších poranení.

nprap. Bc. Peter Svätajánsky
operačné stredisko
tiesňového volania HZS

Ochrana pred povodňami z pohľadu obce tak, ako to ukladá zákon o ochrane pred povodňami

Povodeň je mimoriadnou udalosťou, živelnou pohromou, ktorá sa v súčasnosti najčastejšie opakovane vyskytuje a spôsobuje ohrozenie života, zdravia a majetku obyvateľstva, kultúrneho dedičstva a životného prostredia. To je dôvod, prečo je potrebné ochrane pred povodňami venovať primeranú pozornosť a v prípade vzniku povodňovej situácie prijať adekvátne opatrenia.

V roku 2010 vyšiel v zbierke zákonov zákon č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami. Pri ochrane pred povodňami je nevyhnutné postupovať v zmysle ustanovení uvedených v tomto zákone a vyhláškach vydaných k tomuto zákonu.

Krátko k niektorým pojmom používaným pri ochrane pred povodňami.

Povodeň je dočasné zaplavenie územia, ktoré zvyčajne nie je zaliate vodou.

Povodňová situácia je stav, keď hrozí nebezpečenstvo povodne alebo povodeň už vznikla.

Povodňová škoda je škoda, ktorú spôsobila povodeň obci:

1. na majetku v jej vlastníctve, správe alebo užívaní počas III. stupňa povodňovej aktivity,
2. na stavbe na chránenom území počas II. stupňa povodňovej aktivity, ak škodu zapríčinilo zaplavenie chráneného územia v dôsledku vystúpenia hladiny spodnej vody nad povrch terénu spôsobené dlhotrvajúcim vysokým vodným stavom vo vodnom toku.

Chránené územie na účely zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami je územie, ktoré ochraňuje vodná stavba alebo iná stavba pred účinkami povodní.

Ochranu pred povodňami vykonávajú, okrem iných subjektov, aj orgány územnej samosprávy. Najdôležitejšou súčasťou ochrany pred povodňami sú opatrenia na ochranu pred povodňami, ktoré sa vykonávajú preventívne, v čase nebezpečenstva povodne, počas povodne a po povodni. Krátko k jednotlivým opatreniam.

PREDBEŽNÉ HODNOTENIE POVODŇOVÉHO RIZIKA

Vypracúva sa na účel hodnotenia odtokových podmienok v povodí vzhľadom na pravdepodobnosť výskytu hodnotenia ich potenciálnych nepriaznivých dôsledkov na ľudské zdravie, životné prostredie, kultúrne dedičstvo a hospodársku činnosť. Správca vodohospodársky významných vodných tokov a poverené osoby pri vypracovaní, prehodnocovaní a aktualizáciách predbežného hodnotenia povodňového rizika spolupracujú aj s obcami. Obec poskytuje správcovi vodohospodársky významných vodných tokov alebo poverenej osobe infor-

mácie z územnoplánovacej dokumentácie a prípadne ďalšie informácie, ktoré môžu prispieť k vypracovaniu, prehodnocovaniu a aktualizácii predbežného hodnotenia povodňového rizika.

MAPA POVODŇOVÉHO OHROZENIA

Vypracuje sa v najvhodnejšej mierke pre každú geografickú oblasť, v ktorej existuje potenciálne významné povodňové riziko alebo v ktorej možno predpokladať, že je pravdepodobný výskyt povodňového rizika. Správca vodohospodársky významných vodných tokov poskytuje mapy povodňového ohrozenia obci do troch mesiacov po ich vypracovaní, prehodnotení a aktualizácii. Obec zabezpečuje vyznačenie všetkých záplavových čiar zobrazených na mapách povodňového ohrozenia do územného plánu obce alebo územného plánu zóny. Ak obec nemá spracovaný územný plán, využíva mapy povodňového ohrozenia, ktoré používa vo svojej činnosti stavebný úrad.

MAPA POVODŇOVÉHO RIZIKA

Obsahuje údaje o potenciálne nepriaznivých dôsledkoch záplav spôsobených povodňami, ktoré sú zobrazené na mapách povodňového ohrozenia. Správca vodohospodársky významných vodných tokov poskytuje mapy povodňového ohrozenia obci do troch mesiacov po ich vypracovaní, prehodnotení a aktualizácii.

PLÁN MANAŽMENTU POVODŇOVÉHO RIZIKA

Určuje vhodné ciele manažmentu povodňových rizík pre geografické oblasti čiastkového povodia, v ktorých existuje potenciálne významné povodňové riziko, alebo v ktorých možno predpokladať, že je pravdepodobný jeho výskyt. Obec spolupracuje na vypracovaní, prehodnocovaní a aktualizácii plánu manažmentu povodňového rizika so správcom vodohospodársky významných vodných tokov a s poverenými osobami. Spolpracuje najmä pri navrhovaní preventívnych opatrení na ochranu pred povodňami v katastrálnom území obce, ktoré spomaľujú odtok vody z povodia do vodných tokov, zvyšujú retenčnú schopnosť povodia, alebo podporujú prirodzenú akumuláciu

vody v lokalitách na to vhodných a ktoré znižujú maximálny prietok povodne, chránia územie obce pred zaplavením povrchovým odtokom, vodou z vodného toku alebo vnútornými vodami. Obec koordinuje povoľovanie stavieb a určovanie regulatívov priestorového usporiadania a funkčného využívania územia v územnom pláne obce alebo v územnom pláne zóny s opatreniami na ochranu pred povodňami, ktoré sú uvedené v schválenom pláne manažmentu povodňového rizika.

POVODŇOVÝ PLÁN

Je dokument organizačného a technického charakteru. Tvorí ho povodňový plán zabezpečovacích prác a povodňový plán záchranných prác. Povodňový plán záchranných prác sa vypracúva v nadväznosti na povodňový plán zabezpečovacích prác. Obec vypracúva povodňový plán záchranných prác obce. Súčasťou tohto plánu sú povodňové plány záchranných prác právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov, ktorých stavby, objekty alebo zariadenia na území obce môžu byť postihnuté povodňou a sú vypracúvané na základe všeobecne záväzného nariadenia obce.

STUPNE POVODŇOVEJ AKTIVITY

Charakterizujú mieru nebezpečenstva povodne, ktorá je vyjadrená určenými vodnými stavmi alebo prietokmi na vodných tokoch a na vodných stavbách. V povodňových plánoch sú stanovené tri stupne povodňovej aktivity, pričom III. stupeň charakterizuje najväčšie ohrozenie povodňou.

I. stupeň povodňovej aktivity nastáva a zaniká. Nevyhlasuje sa.

II. stupeň povodňovej aktivity a III. stupeň povodňovej aktivity pre územie obce vyhlasuje a odvoláva starosta obce na návrh správcu vodného vodohospodársky významného vodného toku, správcu drobného vodného toku alebo z vlastného podnetu.

Obec, ktorá vyhlásila alebo odvolala stupeň povodňovej aktivity, bezodkladne o tom informuje podľa povodňového plánu orgány ochrany pred povodňami a orgány štátnej správy, Hasičský a záchranný zbor, osoby zaradené do ochrany pred povodňami, správcu vodohospodársky významných tokov, dotknutých správcov

drobných vodných tokov a Slovenský hydrometeorologický ústav.

MIMORIADNA SITUÁCIA

Vyhlasuje sa na návrh orgánu ochrany pred povodňami počas III. stupňa povodňovej aktivity, ak hrozí bezprostredné ohrozenie životov, zdravia, majetku, kultúrneho dedičstva alebo životného prostredia povodňou. Na vyhlásenie a odvolávanie mimoriadnej situácie sa vzťahuje osobitný predpis (zákon Národnej rady SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov).

POVODŇOVÁ PREHLIADKA

Povodňovou prehliadkou sa zisťujú nedostatky na vodných tokoch, stavbách, objektoch a zariadeniach, v inundačných územiach alebo v územiach ohraničených záplavovou čiarou povodne so strednou pravdepodobnosťou výskytu, ktoré by mohli spôsobiť alebo zvýšiť povodňové riziko.

Povodňová prehliadka sa musí vykonať:

- najmenej raz za dva roky podľa povodňového plánu zabezpečovacích prác správcu vodohospodársky významných vodných tokov alebo povodňového plánu zabezpečovacích prác správcu drobného vodného toku,
- bezprostredne po povodni na povodňou postihnutých vodných tokoch a zaplavených územiach.

Povodňovú prehliadku vykonáva krajský úrad životného prostredia alebo obvodný úrad životného prostredia v súčinnosti so správcom vodohospodársky významných vodných tokov alebo správcom drobného vodného toku, obcou a vlastníckmi, správcami a užívateľmi stavieb, objektov alebo zariadení, ktoré sú umiestnené na vodnom toku, križujú vodný tok alebo sú v inundačnom území. Vlastník, správca alebo užívateľ stavby, ktorá je umiestnená na vodnom toku, križuje vodný tok alebo je v inundačnom území, je pri povodňovej prehliadke povinný na požiadanie predložiť na nahliadnutie stavebné povolenie alebo kolaudačné rozhodnutie obci, keď je stavba umiestnená v inundačnom území.

HLÁSNA POVODŇOVÁ SLUŽBA A VAROVANIE OBYVATELSTVA

Prijíma a poskytuje informácie súvisiace s možným vznikom povodňovej situácie alebo so vznikom mimoriadnej udalosti, na základe ktorých sa s využitím informačného systému civilnej ochrany zabezpečí včasné varovanie obyvateľstva a vyznenie obcí na povodňou ohrozenom území. Hlásnu povodňovú službu zabezpečuje obec na území obce. Varovanie obyvateľstva na povodňou ohrozenom území obce vykonáva obec podľa osobitného predpisu (zákon Národnej rady SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov).

HLIADKOVÁ SLUŽBA

Sleduje vývoj povodňovej situácie a zisťuje údaje potrebné na výkon hlásnej povodňovej služby, varovanie obyvateľstva a na riadenie a koordinovanie povodňových zabezpečovacích prác a povodňových záchranných prác. Obec zriaďuje a vykonáva hliadkovú službu od vyhlásenia III. stupňa povodňovej aktivity.

POVODŇOVÉ ZABEZPEČOVACIE PRÁCE

Slúžia na predchádzanie vzniku povodňových škôd. Vykonávajú sa na vodných tokoch, stavbách, objektoch alebo zariadeniach, ktoré sú umiestnené na vodných tokoch alebo v inundačných územiach a v povodňou ohrozených územiach s cieľom zabezpečiť plynulý odtok vody a chrániť stavby, objekty a zariadenia pred poškodením povodňou. Povodňové zabezpečovacie práce na základe povodňových plánov a na príkaz obce počas II. a III. stupňa povodňovej aktivity vykonávajú osoby (§ 41, zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami).

POVODŇOVÉ ZÁCHRANNÉ PRÁCE

Sú na záchrany životov, zdravia, majetku, kultúrneho dedičstva a životného prostredia v čase nebezpečenstva povodne, počas povodne a po povodni na povodňou ohrozených územiach a na povodňou zaplavených územiach. Povodňové záchranné práce na území obce riadi obec. Zásahy povodňových záchranných prác riadi okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru alebo krajské riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru do času, kým riadenie neprevezme obec. Povodňové záchranné práce sa začínajú od vyhlásenia III. stupňa povodňovej aktivity do času odvolania II. stupňa povodňovej aktivity.

PREDKLADANIE SPRÁV

Priebežné správy o povodňovej situácii predkladá obec od vyhlásenia do odvolania:

- III. stupňa povodňovej aktivity obvodnému úradu a obvodnému úradu životného prostredia,
- mimoriadnej situácie obvodnému úradu.

Súhrnnú správu o priebehu povodni, ich následkoch a vykonaných opatreniach predkladá:

- vlastník, správca a užívateľ stavby, objektu alebo zariadenia, ktoré je umiestnené na vodnom toku alebo v inundačnom území obci do 15 pracovných dní od času odvolania II. stupňa povodňovej aktivity,
- obec obvodnému úradu životného prostredia do 20 pracovných dní od času odvolania II. stupňa povodňovej aktivity.

VYHODNOCOVANIE VÝDAVKOV

Povodňové záchranné práce a výdavky na povodňové záchranné práce analyzuje a vyhodnocuje obec podľa osobitného predpisu (zákon Národnej rady SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov).

VYHODNOCOVANIE POVODŇOVÝCH ŠKÔD

Obce vyhodnocujú povodňové škody na majetku vo svojom vlastníctve, správe alebo užívaní.

Vyhodnotenie povodňových škôd predkladá:

- osoba obci, v ktorej katastrálnom území vznikla povodňová škoda,
- obec na majetku obce a na majetku osoby obvodnému úradu životného prostredia.

To boli opatrenia na ochranu pred povodňami podľa zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami.

ÚZEMIA OVPLYVNENÉ POVODŇOU Územie s retenčným potenciálom

Obec môže rozhodnutím určiť územie s retenčným potenciálom ako záplavové územie pre potreby sploštenia povodňovej vlny.

RIADENIE A ZABEZPEČOVANIE OCHRANY PRED POVODŇAMI

Orgánmi ochrany pred povodňami sú:

- ministerstvo životného prostredia,
- krajské úrady životného prostredia,
- obvodné úrady životného prostredia.

Ochranu pred povodňami riadia a zabezpečujú aj obce.

Obce zriaďujú povodňové komisie ako svoj poradný a výkonný orgán.

Ak plnenie úloh obce na úseku ochrany pred povodňami počas povodňovej situácie zabezpečuje krízový štáb, obec nezriadi obecnú povodňovú komisiu.

KRAJSKÝ ÚRAD ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

V oblasti prevencie spolupracuje s obcami na vyhotovení predbežného hodnotenia povodňového rizika a návrhov plánov manažmentu povodňového rizika, ich vyhodnocovaní a aktualizácii.

OBVODNÝ ÚRAD ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

V oblasti prevencie usmerňuje a kontroluje činnosť obcí pri plnení úloh na úseku ochrany pred povodňami. Schvaľuje povodňový plán zabezpečovacích prác obce, ktorá má drobný vodný tok alebo jeho ucelený úsek v nájme alebo vo výpožičke. Organizuje výcvik a odborné školenie o povodňových záchranných prácach pre zamestnancov obcí.

Počas povodňovej situácie vyhlasuje

a odvoláva II. a III. stupeň povodňovej aktivity, ak povodňová situácia presahuje územie obce. Zabezpečuje na požiadanie pomoc obciam, ak im na vykonanie opatrení na ochranu pred povodňami nestačia vlastné sily a prostriedky.

OBEC

§ 26, zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami.

ÚLOHY OSTATNÝCH ORGÁNOV OCHRANY PRED POVODŇAMI

Krajské riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru

Spolupracuje s krajským úradom životného prostredia a obvodným úradom v sídle kraja na organizovaní výcviku a odbornom školení o povodňových záchranných prácach zamestnancov obcí.

Vyšší územný celok

Podieľa sa v súčinnosti s obcami na príprave a kontrole zabezpečenia ochrany pred povodňami. Spolupracuje s organizáciami, ktoré poskytujú alebo sprostredkujúvajú humanitnú, vecnú alebo finančnú pomoc obciam a občanom postihnutým povodňami.

Regionálna správa ciest

Po povodni zabezpečuje obnovenie dopravy na cestách vo svojej správe do obcí, ktoré boli povodňou odrezané.

Obvodný úrad

Schvaľuje povodňový plán záchranných prác obce. Informuje obec o vyhlásení a odvolaní mimoriadnej situácie.

Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru

Riadi povodňové záchranné práce do času, kým riadenie neprevezme obec. Spolupracuje s obvodným úradom životného prostredia a obvodným úradom na organizovaní výcviku a odbornom školení o povodňových záchranných prácach zamestnancov obcí.

POVINNOSTI OSÔB

Správca vodohospodársky významných vodných tokov a správca drobného vodného toku

Organizuje a v čase povodňovej situácie vykonáva hlásnu povodňovú službu v spolupráci s obcami. Spolupracuje s obcami na vyhotovovaní návrhov plánov manažmentu povodňového rizika, ich prehodnocovaní a aktualizácii. Poskytuje mapy povodňového ohrozenia a mapy povodňového rizika obci v termíne do troch mesiacov po ich vypracovaní, prehodnotení a aktualizácii.

Vlastník, správca a užívateľ stavieb, objektov alebo zariadení na vodnom toku, ktoré križujú ich vodný tok alebo sú v inundačnom území

Počas povodňovej situácie informuje obec o povodňovej situácii. Právnická osoba a fyzická osoba – podnikateľ, ktorých stavba, objekt alebo zariadenie na území obce môže byť postihnuté povodňou, vypracujú povodňový plán záchranných prác na základe všeobecne záväzného

nariadenia obce.

Policajný zbor SR

Obec môže vyžadovať pri ochrane pred povodňami pomoc Policajného zboru SR na plnenie úloh podľa osobitného predpisu (zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov).

Ozbrojené sily Slovenskej republiky

Obec môže vyžadovať pomoc Ozbrojených síl Slovenskej republiky podľa osobitného predpisu (zákon č. 321/2002 Z. z. o Ozbrojených silách SR v znení neskorších predpisov).

Osoba

Osoba je na zabezpečenie ochrany pred povodňami povinná riadiť sa príkazmi obce.

Zodpovednosť za porušenie povinností

Obec prejednáva priestupky podľa zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami, § 47, ods. 3 a uloží pokutu do 1 700 eur. Výnos pokút uložených obcou je príjmom rozpočtu obce.

Predkladanie priebežných správ

Priebežné správy plnia funkciu informácií o stave povodňovej situácie a opatreniach, ktoré je potrebné prijímať na základe údajov v nich uvedených. Súhrnná správa tak, ako to z jej názvu vyplýva, dokumentuje priebeh povodne, jej následky a vykonané opatrenia.

Predkladanie priebežných správ o povodňovej situácii a súhrnných správ o priebehu povodní, ich následkoch a vykonaných opatreniach je predmetom zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami, § 19 a vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 252/2010 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o predkladaní priebežných správ o povodňovej situácii

a súhrnných správ o priebehu povodní, ich následkoch a vykonaných opatreniach.

PRIEBEŽNÁ SPRÁVA O POVODŇOVEJ SITUÁCII

Priebežnú správu o povodňovej situácii tvorí textová časť a tabuľková časť. Vyhotovuje sa písomne. Obsah textovej časti:

- nadpis Priebežná správa o povodňovej

situácii, názov a sídlo predkladateľa, dátum a čas ku ktorému sa priebežná správa vzťahuje,

- opis aktuálnej situácie a vývoja situácie od podania predchádzajúcej priebežnej správy. Pri podávaní prvej priebežnej správy od času vyhlásenia II. stupňa povodňovej aktivity,
- prehľad opatrení podľa povodňového

Tabuľka 1: Vyhlásovanie a odvolávanie stupňov povodňovej aktivity⁺⁾

Čiastkové povodie	Vodný tok Vodná stavba	Povodňový úsek	Okres/ kraj ⁺⁺⁾	Stupeň povodňovej aktivity	Vyhlásený			Odvolaný	
					dňa	hod	kým	dňa	hod

⁺⁾ údaje sa do tabuľky zapisujú chronologicky podľa času vyhlásenia stupňa povodňovej aktivity. Keď sa zmení vyhlásený stupeň povodňovej aktivity, údaj sa zapíše do nasledujúceho riadku

⁺⁺⁾ na označenie okresu a kraja sa používa prvá dvojica písmen evidenčného čísla vozidla označujúca okres, v ktorom je vozidlo evidované

plánu a nad rámec povodňového plánu,

- opis problémov a nedostatkov pri opatreniach na ochranu pred povodňami a opatrení prijatých na odstránenie zistených problémov a nedostatkov,
- požiadavky vo vzťahu k riešeniu aktuálnej povodňovej situácie a návrh opatrení, na ktorých realizáciu nemá prekladateľ správy potrebné sily, prostriedky alebo oprávnenia,
- informácie o úrazoch alebo haváriách.

Obec vyhotovuje priebežné správy počas III. stupňa povodňovej aktivity alebo mimoriadnej situácie denne k 06:00 hodine a k 18:00 hodine s obsahom informácií o povodňovej situácii a o opatreniach počas ostatných 12 hodín.

Obec predkladá priebežnú správu elektronickou poštou, faxom alebo osobne do 07:00 hodiny a do 19:00 hodiny:

- počas III. stupňa povodňovej aktivity obvodnému úradu a obvodnému úradu životného prostredia,
- počas mimoriadnej situácie obvodnému úradu.

Ak to povodňová situácia vyžaduje, priebežné správy sa predkladajú podľa osobitných požiadaviek orgánov ochrany pred povodňami (Ministerstva životného prostredia SR, krajského úradu životného prostredia, obvodného úradu životného prostredia) alebo ministerstva vnútra aj v iných termínoch.

Obce v tabuľkovej časti vypĺňajú tabuľku podľa prílohy č. 2 k vyhláske Ministerstva životného prostredia SR č. 252/2010 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o predkladaní priebežných správ o povodňovej situácii a súhrnných správ o priebehu povodní, ich následkoch a vykonaných opatreniach.

Zdroj informácií: vyhláska Ministerstva životného prostredia SR č. 252/2010 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o predkladaní priebežných správ o povodňovej situácii a súhrnných správ o priebehu povodní, ich následkoch a vykonaných opatreniach.

Pripravilo: **oddelenie vzdelávania a prípravy**

VTÚ KMCO Slovenská Ľupča
Ilustračné foto: **archív redakcie**

Použitá literatúra

zákon č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami

Tabuľka 2: Vyhlásovanie a odvolávanie mimoriadnej situácie⁺⁾

Územie	Mimoriadna situácia				
	Vyhlásená			Odvolaná	
	dňa	hod	kým	dňa	hod

⁺⁾ tabuľka sa zaraďuje:

- a) do priebežnej správy od vyhlásenia mimoriadnej situácie do času odvolania III. stupňa povodňovej aktivity
- b) do súhrnnej správy vtedy, keď bola vyhlásená mimoriadna situácia

Tabuľka 3: Prehľad pracovných síl počas povodne na území⁺⁾ počas⁺⁺⁾

Pracovné sily	Počet osôb
Fyzické osoby	
Zamestnanci orgánov ochrany pred povodňami	
Členovia povodňových komisíí	
Členovia krízových štábov	
Príslušníci Hasičského a záchranného zboru	
Príslušníci ostatných hasičských jednotiek	
Príslušníci Policajného zboru SR	
Príslušníci ostatných zložiek integrovaného záchranného systému	
Príslušníci Ozbrojených síl Slovenskej republiky	
Zamestnanci iných subjektov vykonávajúcich povodňové záchranné práce	
Iné pracovné sily	
Spolu	

⁺⁾ názov obce, obvodu alebo kraja

⁺⁺⁾ a) v priebežnej správe sa uvádza dátum a čas podľa § 1 ods. 7

b) v súhrnnej správe sa uvádza dátum vyhlásenia II. stupňa povodňovej aktivity alebo III. stupňa povodňovej aktivity a dátum odvolania II. stupňa povodňovej aktivity

Tabuľka 4: Stroje a zariadenia použité pri vykonávaní opatrení na ochranu pred povodňou⁺⁾ počas⁺⁺⁾

Druh strojov a zariadení	Počet

⁺⁾ názov a sídlo predkladateľa priebežnej správy alebo súhrnnej správy

⁺⁺⁾ a) v priebežnej správe sa uvádza dátum vydania správy a čas podľa § 1 ods. 7

b) v súhrnnej správe sa uvádza dátum vyhlásenia II. stupňa povodňovej aktivity alebo III. stupňa povodňovej aktivity a dátum odvolania II. stupňa povodňovej aktivity

Tabuľka 5: Materiál použitý pri vykonávaní opatrení na ochranu pred povodňou

Druh materiálu	Merná jednotka	Množstvo

⁺⁾ názov a sídlo predkladateľa priebežnej správy alebo súhrnnej správy

⁺⁺⁾ a) v priebežnej správe sa uvádza dátum vydania správy a čas podľa § 1 ods. 7

b) v súhrnnej správe sa uvádza dátum vyhlásenia II. stupňa povodňovej aktivity alebo III. stupňa povodňovej aktivity a dátum odvolania II. stupňa povodňovej aktivity

Dispečerský riadiaci pult

Integrované viacúčelové dispečerské zariadenie „all in one“

Dispečerský riadiaci pult predstavuje **integrované dispečerské zariadenie všetko v jednom**. Je to pokročilý varovný, komunikačný a automatizačný systém, ktorý slúži na interakciu systému s obsluhou. Na dispečerských centrách **dokáže nahradiť viacero zariadení**, čím šetrí náklady aj priestor. Obsluhu umožňuje reagovať na podnety prostredníctvom jedného zariadenia a jedného rozhrania. Umožňuje vytvárať rôzne plne automatizované scenáre činnosti ako reakciu na vonkajšie podnety. Je tak efektívnym nástrojom pre automatizáciu procesov na dispečerských

centrách rôzneho typu a odbremeňuje dispečerov od rutinných činností. Vďaka svojim komunikačným schopnostiam umožňuje zriaďovať bezobslužné pracoviská, na ktoré privolá obsluhu len v prípade vzniku mimoriadnej udalosti. **Dispečerský riadiaci pult sa vyrába v troch prevedeniach**: Basic, Professional a Enterprise a ku každému je možné doobjednať doplnkové komunikačné moduly. Je použiteľný samostatne, v súčinnosti s inými zariadeniami a modulmi našej spoločnosti, ale aj v súčinnosti so zariadeniami iných výrobcov.

Možnosti použitia

Dispečerské komunikačné centrum, ktoré integruje a prepája:

- IP telefóny (sám je IP telefónom)
- mobilnú sieť (sám je mobilným telefónom)
- komunikačné priemyselné a dverné hlásky (sám je hláskou)
- rádiostanice a rádiové siete
- analógové telefóny
- evakuačné rozhlasové a ozvučovacie systémy
- varovné systémy
- funguje ako záznamové zariadenie pre záznam hlasu

Riadiace centrum pre varovné systémy
Testuje a riadi sieť sirén.

Automatizačný systém

Vyhodnocuje údaje z pripojených snímačov a vykonáva rôzne typy naprogramovaných akcií.

Pult hlásateľa a riadiaca jednotka v evakuačných rozhlasoch

Stačí k nemu pripojiť zosilňovač a reproduktory

Vyrozumievacie zariadenie

Automatizovane posiela hlasové a SMS správy

Skúsenosti z odbornej prípravy v Slovenskej pošte, a. s.

Dokumenty Európskej únie uznávajú tri hlavné smery vzdelávania a odbornej prípravy v oblasti zabezpečovania civilnej ochrany obyvateľstva – formálne, neformálne a informatívne. Pre formálne vzdelanie je významné, že sa uskutočňuje vo vzdelávacích inštitúciách, medzi ktoré patrí aj Vzdelávacia a technický ústav krízového manažmentu a civilnej ochrany v Slovenskej Lupči (ďalej VTÚ KMCO). Neformálne vzdelávanie a príprava sa uskutočňuje mimo sektora formálneho školstva, vzdelávacích inštitúcií t. j. na pracoviskách a prostredníctvom ďalších mimoškolských inštitúcií. Informatívne vzdelávanie a príprava sa prelína celým životom človeka.

Záujem o odbornú prípravu a zvyšovanie kvalifikácie má opodstatnený základ vo vyšších požiadavkách na stupeň dosiahnutého vzdelania v oblasti ochrany zamestnancov pred účinkami mimoriadnych udalostí. Takými sú aj kurzy a odborná príprava zamestnancov Slovenskej pošty, a. s., zodpovedajúcich za oblasť krízového riadenia.

Dôležitosť činnosti tohto subjektu hospodárskej mobilizácie zdôrazňuje aj rozsah poskytovaných služieb obyvateľstvu. Slovenská pošta ponúka svoje služby prostredníctvom siete viac ako 1 500 pôšt. Zákazníkom je k dispozícii 6 797 poštových schránok a na zlepšenie dostupnosti k dodávaným zásielkam 2 681 kusov listových doručovacích schránok. Na poštách je v prevádzke 3 375 poštových priehradiek, z ktorých 1 856 je doposiaľ vybavených PC terminálmi. Zákazníci Slovenskej pošty využívajú 20 678 poštových priečinkov a jedno samoobslužné zariadenie na predaj cenín.

Využitie aktívnych foriem tréningu členov

V mesiaci jún sa uskutočnil ďalší cyklus praktickej odbornej prípravy členov krízového štábu Slovenskej pošty, a. s., v stredisku vzdelávania a prípravy v Spišskej Novej Vsi na tému Organizovanie, ria-

denie a vykonávanie záchranných prác po mimoriadnej udalosti v objekte.

V prípravnej etape si účastníci na pracoviskách Slovenskej pošty, a. s., skontrolovali dokumentáciu riadiaceho a rozhodovacieho procesu po vzniku mimoriadnej udalosti vo svojich objektoch a spôsob zabezpečovania ochrany zamestnancov. Táto činnosť v prípravnej etape úzko nadväzovala na závery a východiská analýzy územia, zdrojov ohrozenia v mieste umiestnenia objektov Slovenskej pošty, a. s.

Po nástupe na odbornú prípravu v SVP Spišská Nová Ves boli členovia riadiacich orgánov pre zabezpečenie civilnej ochrany a krízového riadenia rozdelení do pracovných skupín. Dostali zámer, námet a plán vykonania na základe konkrétnej modelovej situácie. Jednotlivé skupiny mali určeného konzultanta z SVP, aby si v prípade nejasností vyšpecifikovali postupy po vzniku mimoriadnej udalosti. Dokumentácia bola aj na mapových podkladoch s fotodokumentáciou a video zábermi, pre dôslednejšie pochopenie problémov v mieste vzniku mimoriadnej udalosti.

Vzájomná výmena poznatkov pri posudzovaní konkrétnych postupov, pri riešení úloh a opatrení s dodržaním pravidiel činnosti v skupinách napomohla k hľadaniu východísk.

Stredisko vzdelávania a prípravy Spišská Nová Ves pripravilo pre účastníkov

odbornej prípravy členov krízového štábu Slovenskej pošty, a. s., nasledovné úlohy:

Skupina č. 1.

Riešenie konkrétnej situácie po vzniku mimoriadnej udalosti – únik nebezpečnej neznámej látky v obci pri objekte pošty.

Skupina č. 2.

Riešenie situácie po vzniku mimoriadnej udalosti, živelná pohroma – náhla povodeň v obci s 1 240 obyvateľmi, ohrozený aj objekt pošty.

Skupina č. 3.

Riešenie konkrétnej situácie po vzniku mimoriadnej udalosti – únik nebezpečnej neznámej látky v priestore pošty v obci s 996 obyvateľmi.

Pre riadiaci a rozhodovací proces je dôležité poznať problematiku kategorizácie rizika a identifikácie ohrozenia, preto táto problematika bola neoddeliteľnou súčasťou prípravy. Účastníci prípravy pod pojmom identifikácia ohrozenia chápali proces rozpoznania, existencie možností vzniku mimoriadnej udalosti a definovanie charakteristík tejto mimoriadnej udalosti a jej následkov na zamestnancov a osoby prevzaté do starostlivosti.

Po pochopení základných pojmov kategorizácie rizík a procesu identifikácie ohrozenia mohli prejsť na otázky rozhodovania v podmienkach vyhlásenej mimoriadnej situácie. Poznali, že základnou a dominantnou aktivitou, ktorou sa určuje priebeh budúceho vývoja v riadiacom procese, je rozhodovanie.

Rozhodovanie sa zakladá na správnosti, vhodnosti a dostatočnosti relevantných informácií o prostredí, v ktorom, alebo pre ktoré sa vyberá vhodný variant záchranných prác. V praxi sa však často stáva, že určitá časť rozhodnutí sa prijíma na základe neúplných znalostí, informácií a poznatkov výjazdových skupín a to takmer vo všetkých fázach rozhodovacieho procesu.

Prijaté závery a východiská z tejto tréningovej formy odbornej prípravy napomohli korektúre plánov ochrany a postupov pri riešení jednotlivých činností pri zabezpečovaní:

- varovania a vyznania,
- záchranných prác,
- evakuácie a ukrytia,
- individuálnej ochrany,

- režimových opatrení,
- spresnenia dokumentácie.

Prejavilo sa to napríklad aj pri konkrétnej činnosti, pri precvičovaní postupu pri výskyte podozrivej poštovej zásielky. Účastníci prípravy si uvedomili, že podozrivou zásielkou môže byť každá zásielka, z ktorej poškodeným obalom uniká neznámy obsah (sypký, tekutý materiál, neznáma tekutina, plyn ap.).

Pri manipulácii s podozrivou zásielkou je potrebné zabezpečiť varovanie a informovanie zamestnancov pošty, nadriadených a postupovať nasledovne:

- pred manipuláciou s podozrivou zásielkou, pokiaľ nejde o konkrétnu identifikovateľnú nebezpečnú látku, je nutné ihneď použiť ochranné prostriedky (ochranné rúško a jednorazové gumené rukavice),
- podozrivá zásielka sa ihneď vkladá do bezpečnostného obalu tak, aby sa jej obsah nevysypal alebo nevytiekol do okolitého priestoru,
- okamžite je potrebné opustiť priestor a miestnosť, uzatvoriť okná, zatvoriť dvere, aby ďalší zamestnanci pošty nemohli prísť do styku s podozrivou zásielkou,
- zabrániť vstupu do ohrozeného priestoru,
- umyť si ruky a zabrániť, aby sa obsah podozrivej zásielky rozšíril na tvár a oči,
- oznámiť túto udalosť nadriadeným orgánom a informovať podľa druhu možného ohrozenia zložky záchranného systému,
- pripraviť zoznam všetkých osôb, ktoré prišli do priameho kontaktu s podozrivou zásielkou, ktorý sa poskytne zložkám záchranného systému, polícii, HaZZ, zdravotníckej pomoci, alebo službe a civilnej ochrane,
- všetci, ktorí prišli do priameho kontaktu s podozrivou zásielkou, alebo boli priamo kontaminovaní, musia prejsť zdravotníckou kontrolou.

O mimoriadnej udalosti sa musí spracovať informácia pre záchranné riadiace orgány.

Táto oblasť bola pre účastníkov zaujímavá, čo sa prejavilo aj v diskusii a pri výmene názorov na špecifické podmienky práce v Slovenskej pošte, a. s.

VÝZNAM A CIELE ODBORNEJ PRÍPRAVY SO ZAHRNUTÍM AKTÍVNYCH FORIEM A METÓD

Systematickým procesom vytvárania pozitívneho prostredia a podmienok rozširovania kvalifikácie zamestnancov Slovenskej pošty, a. s., prostredníctvom otvoreného vzdelávania a odbornej prípravy v oblasti civilnej ochrany obyvateľstva sa riešia nasledovné úlohy:

- Časová optimalizácia zaučenia nových členov krízového štábu.
- Dosiachnutie kompetencií a kvalifikácie získaných analýzou potrieb pre zabezpečovanie ochrany zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti po vzniku mimoriadnej udalosti a po vyhlásení mimoriadnej situácie na ohrozenom území.
- Formovanie rozhodujúcich kompetencií v riadení a rozhodovaní.
- Podpora a riadenie procesu získania odbornej spôsobilosti.
- Rozvoj schopností a zručností jednotlivca pre výkon jemu zverenej činnosti po vzniku mimoriadnej udalosti.

Poznanky a skúsenosti z tejto odbornej prípravy nás orientujú na nové formy odbornej prípravy a vzdelávania. Naša predstava o tomto trende je zahrnutá v pripravovanej dokumentácii vzdelávania a odbornej prípravy na rok 2013 a obsahuje:

- Organizačné formy vzdelávania odbornej prípravy.
- Konkrétne metódy a formy vzdelávania odbornej prípravy pre cieľové skupiny.

Tu diferencujeme zdroj poznania, skúsenosti a poznatky, aktivitu a najmä samostatnosť účastníkov, logické postupy a fázy odbornej prípravy, didaktické prostriedky, materiálnu základňu riešenia modelových situácií so simuláciou riešenia z hľadiska uskutočnených aktivít cyklickej prípravy.

Tento systém zahŕňa aj opatrenia týkajúce sa kolektívnej a individuálnej ochrany. Je to komplex organizačných, odborných a materiálnych opatrení smerujúcich k eliminácii možných mimoriadnych udalostí – živelných pohrôm, havárií, teroristických činov a všeobecného ohrozenia zdravia.

Systém civilnej ochrany zamestnancov sa v plánoch ochrany objektov Slovenskej pošty, a. s., zameriava na prípravu, koordináciu a riadenie záchranných prác (ďalej len ZP), ktoré spočíva hlavne v poskytovaní včasnej a účinnej pomoci postihnutým a ohrozeným osobám v objektoch Slovenskej pošty, a. s. Vytvára základné podmienky pre evakuáciu obyvateľstva z postihnutých alebo ohrozených priestorov pri mimoriadnych udalostiach, najmä pri ohrození nebezpečnými látkami.

Je nevyhnutné zdôrazniť, že i keď systém civilnej ochrany je účinným a nezapustiteľným faktorom, ktorého úlohou je poskytovať pomoc postihnutým mimoriadnymi udalosťami, je potrebné riešiť problematiku mimoriadnych udalostí v kontexte komplexného prístupu.

Preto je našim cieľom analyzovať doposiaľ rozpracované teoretické závery a praktické poznatky, zovšeobecniť dosiahnuté výsledky zo systematického zavádzania princípov a zásad ochrany obyvateľstva

Možná schéma prípravy modelu odbornej prípravy a vzdelávania s použitím aktívnych foriem a metód

Vymedzenie problému v odbornej príprave a vzdelávaní a stanovenie cieľov

Vyjasnenie východiskovej situácie, definovanie problému a stanovenie cieľového stavu, ku ktorému sa prostredníctvom riadiaceho systému treba dostať.

Rozbor informácií a podkladov

Spoznanie problému čo najdokonalejšie a príprava podkladov pre úspešné spracovanie obsahu v príprave a vzdelávaní. Sústredenie a utriedenie potrebných informácií. Priestor potrebných informácií určuje jasne stanovený cieľ a program v príprave a vzdelávaní.

Stanovenie variantov

Ako jedna z najkritickejších fáz každého rozhodovania s vysokými nárokmi na tvorivé schopnosti riadiaceho orgánu a kvalitu systému komunikácií. Ide o stanovenie takého vhodného počtu koncepcie odlišných variantov, ktorý by vystihoval možné riešenie problému v príprave a vzdelávaní.

Stanovenie kritérií

Určenie hľadísk (parametrov, ukazovateľov systému riadenia), ktorými sa posudzuje vhodnosť rôznych riešení pre dosiahnutie cieľov stanovených v prvej etape. Ide o stanovenie takého kritéria alebo súboru kritérií, podľa ktorých možno spoľahlivo posúdiť a hodnotiť dôsledok jednotlivých variantov riešení. Pre tieto úlohy spracovať základnú normu vedomostí.

Stanovenie dôsledkov variantov

Zisťovanie dopadov a účinkov jednotlivých variantov z hľadiska zvoleného súboru kritérií hodnotenia – určenie prospešnosti variantov. Súčasťou tejto činnosti je zistenie aj nepriaznivých dôsledkov fungovania systému riadenia v príprave a vzdelávaní.

Hodnotenie a výber variantu

Výber, odôvodnenie a formulácia najlepšieho spôsobu riešenia. Spočíva v stanovení takého spôsobu riešenia, ktorý najlepšie spĺňa ciele riešenia v riadiacom systéme pri zabezpečovaní odbornej prípravy a vzdelávania, t. j. najlepší z hľadiska celého súboru kritérií.

Realizácia zvoleného variantu a kontrola

Fyzická realizácia (implementácia) zvoleného riešenia. Napríklad prijatie stratégie rozvoja riadiaceho systému v oblasti odbornej prípravy a vzdelávania, jeho inovácie, zavedenie novej organizačnej štruktúry, vybudovanie nového systému riadenia v odbornej príprave a vzdelávaní. Vytvorenie a rozširovanie nových riadiacich a komunikačných vzťahov.

pri vzniku mimoriadnej udalosti do obsahu odbornej prípravy. Mnohí odborníci vo svojich prácach síce mimoriadne udalosti popisujú podrobne a stanovujú metodiku postupov záchranných prác, ktoré sú v zhode s experimentami, ich zovšeobecnenia a závery sú pre obsah vzdelávania a prípravy zatiaľ nedostačujúce. Poznanie zdrojov a zákonitostí mimoriadnych udalostí síce nezabránia ich vzniku, ale preventívne opatrenia a vytvorenie účinných mechanizmov záchranných opatrení môže minimalizovať straty. To sa však musí v novom prístupe prejavovať v obsahu vzdelávania našich cieľových skupín.

Existuje teda zdôvodnená potreba vypracovania systému, ktorý sa v praxi označuje ako aktívne formy a metódy odbornej prípravy a vzdelávania, jej plánovania a riadenia.

Rozpracovanie danej problematiky predstavuje dnes usporiadaný súbor poznatkov o možných formách a metódach, príčinách nedostatkov a formálneho prístupu v štátnej správe a samospráve, dôsledkoch, ale tiež o princípoch, metódach a postupoch ich riešenia.

PaedDr. Lubomír Betuš, CSc.
vedúci SVP Spišská Nová Ves
Ilustračné foto: **archív redakcie**

Použitie zdroje:

1. Mikolaj Ján (Prof. Ing, DrSc) Riešenie krízových situácií v špecifickom prostredí, Žilina 1998 – Vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou 1998, 2005, Zb. Fakulty špeciálneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline, Žilina 1998. Vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou 1998, Zb. Fakulty špeciálneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline
2. Šimák Ladislav (Doc. Ing. PhD., FŠI ŽU) Pôsobnosť a úlohy krízového manažmentu, Žilina 1998. Vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou 1998, 2004 a 2010 Zb. Fakulty špeciálneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline
3. Alexander Daloš (pplk. Ing., FŠI ŽU) Havárie priemyselných nebezpečných látok, Žilina 1998. Vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou 1998, Zb. Fakulty špeciálneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline
4. Mika Vladimír (RSDr. Mgr, FŠI ŽU) Príprava manažérov na krízové riadenie, Žilina 1998. Vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou 1998, 2009, Zb. Fakulty špeciálneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline
5. Jiří Horáček (Doc. PhDr. CSc., FŠI, ŽU Žilina) Vplyv stresu a frustrácie v podmienkach krízovej situácie, Podstata priebehu a vplyv psychickej záťaže na manažérov pri riešení krízových situácií, str. 199 – 203

CENNÍK INZERCIE

Revue Civilná ochrana vychádza 6 x do roka a na rozdiel od ostatných periodík je distribuovaná priamo predplatiteľom (nulová remitenda)

Obálka revue Civilná ochrana plnofarebná (CMYK):

2. a 3. strana obálky

1/1 strana 400 € + 20 % DPH

1/2 strany 230 € + 20 % DPH

1/4 strany 110 € + 20 % DPH

4. strana obálky

1/1 strana 500 € + 20 % DPH

1/2 strany 270 € + 20 % DPH

1/4 strany 130 € + 20 % DPH

Redakčné strany revue Civilná ochrana plnofarebné (CMYK):

1/1 strana 250 € + 20 % DPH

1/2 strany 130 € + 20 % DPH

1/4 strany 90 € + 20 % DPH

Akcia pre nových inzerentov:

Grafické spracovanie

inzercie a výroba tlačových podkladov zadarmo!!!

Zľavy za opakovanie:

3 x inzerát – 5 %

celoročná inzercia (6 x inzerát) – 10 %

Dátumy uzávierky inzercie:

1/2012 – 23. 1. 4/2012 – 30. 7.

2/2012 – 21. 3. 5/2012 – 24. 9.

3/2012 – 28. 5. 6/2012 – 12. 11.

Bližšie informácie:

ENTERPRISE, spol. s r.o.

Bellušova 4, 974 01 Banská Bystrica

tel./fax: 048/415 48 85, 415 36 43

e-mail: enterprise@enterprise.sk, martin@enterprise.sk

Tohtoročné majstrovstvá Slovenskej republiky súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany boli upršané

Poradím zamiešali protesty, viacerí sa cítili ukrivdení

Na jubilejných v poradí už 20. majstrovstvách Slovenskej republiky Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany, ktoré sa uskutočnili 14. júna v areáli Strediska vzdelávania a prípravy v Spišskej Novej Vsi a jeho okolí si zmeralo sily pätnásť súťažných družstiev postupujúcich z krajských kôl tejto súťaže. Okrem nich aj dve hosťujúce družstvá z Maďarska a Ukrajiny. Súťaž otvorila JUDr. Lenka Hmírová, generálna riaditeľka sekcie integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR.

Podobne, ako v minulom roku, ani tentoraz počasie súťaži neprialo. Dažďové kvapky boli spoločními súťažiacich takmer po celý čas. Spôsobili, že trať bola na mnohých miestach veľmi šmykľavá, čo si od súťažiacich vyžadovalo maximálnu opatrnosť. Napriek tomu sa všetkým súťažným družstvám podarilo zvládnuť trať

v stanovenom časovom limite a žiadne z nich si tak od svojho výsledku nemuselo odpočítavať trestné body. Najrýchlejšími boli síce súťažiaci zo Základnej školy na Komenského ulici v Smižanoch, ktorí na vlnajších majstrovstvách skončili na druhom mieste, tentoraz im ich výkon stačil až na ôsme miesto. Na prvom mieste

po viacerých protestoch, ktoré viedli organizátorov k rozhodnutiu anulovať body získané družstvami na jednom zo stanovišť, skončilo družstvo zo Základnej školy na Školskej ulici v Huncovciach v zložení Barbora Brincková, Monika Kolaciaková, Mária Molčány a Ján Krempaský pod vedením učiteľky Mgr. Kamilly Haddenovej. Druhé miesto patrilo žiakom Zine Miškovičovej, Nikole Urbanovej, Ondrejovi Spišákovi a Miroslavovi Kulifajovi zo Základnej školy a materskou školou na Hlavnej ulici v Slanci pod vedením Mgr. Jaroslavy Kuchárovej. Na treťom sa umiestnili členovia družstva zo Základnej školy J. G. Tajovského v Senci Veronika Molnárová, Terézia Čerešňová, Marek Badinský a Michal Boroš pod vedením učiteľky Mgr. Ľubky Blahovej.

Aj v tomto roku boli všetky súťažné družstvá výborne pripravené. Na stanovištiach civilná ochrana a hasenie malých požiarov získali všetky plný počet bodov. Väčšine sa vydarili aj testy. Body tu stratili, okrem súťažiacich zo zahraničia, len tri družstvá. O niečo menej sa niektorým darilo na stanovišti zdravotníckej prípravy a už tradične o najväčší počet bodov pripravila

Stanovište civilná ochrana

súťažiach viacerých družstiev streľba. Plný počet bodov sa tentoraz nepodarilo získať žiadnemu z družstiev. Kameňom úrazu bolo v tomto roku stanovište pohyb a pobyt v prírode, presnejšie, odhad vzdialenosti. Organizátori urobili chybu a vzdialenosť, ktorú mali súťažiaci odhad-

núť, riadne neodmerali. Urobili tak až po proteste jedného z družstiev. Ukázalo sa, že bol oprávnený. Keďže údaje o odhadnutej vzdialenosti jednotlivých družstiev sa nezaznamenávali, videli organizátori jediné východisko v už spomínanom anulovaní bodov. Nuž, a to poriadne zamie-

šalo pôvodným poradím. Družstvo, ktoré sa už tešilo z víťazstva, sa zrazu ocitlo až na štvrtom mieste. Emócie potom už sprevádzali vyhlasovanie výsledkov aj odmeňovanie súťažiach.

Ako sme sa dozvedeli od hlavnej rozhodkyne súťaže Andrei Tilkovej, počas súťaže zaznamenali viacero protestov. Okrem toho, ktorý sme už spomínali v súvislosti s odhadom vzdialenosti, bolo niekoľko protestov týkajúcich sa zdravotníckej prípravy. „Uznávaný bol jeden z nich. Ostatní rozhodcovia zdôvodnili. Niektorí učitelia zvyknú argumentovať tým, že deti dobre pripravili a nemohli teda odpovedať nesprávne. Neuvedomujú si však, že toto je súťaž. Aj keď sú deti veľmi dobre pripravené, svoju úlohu tu zohráva aj stres. Našťastie rozhodcovia si počas súťaže pri tých družstvách, ktoré nezískali plný počet bodov, robili podrobné poznámky, aby bodové straty vedeli vysvetliť. Ukázalo sa, že urobili dobre. Protesty, týkajúce sa zdravotníckej prípravy, sú v súťažiach pomerne časté. Okrem toho, čo som spomínala, sa pod ne podpisuje aj zlá metodika. Tá by sa mala v krátkom čase upraviť, aby sme sa v budúcnosti vyhli týmto nepríjemnostiam.“

Po skončení súťaže sme oslovili aj Mgr. Kamilu Haddenovú, ktorá pripravovala víťazné družstvo z Huncoviec. Ako uviedla, majstrovstiev sa družstvo z ich školy zúčastnilo aj vlani. „Vtedy sme skončili na poslednom mieste. Neodchádzali sme však znechutení. Skôr naopak. Snažili sme sa pripraviť lepšie. A podarilo sa. Z pôvodného družstva v tom terajšom zostal len Janko Kremaský. Všetci ostatní sú noví. Pripravovať sa začali len v septembri minulého roka. O to viac ma teší, že dokázali byť najlepší. Sú to už deviataci a bola to ich prvá a aj posledná účasť na tejto súťaži. Boli to úžasné deti a bola radosť s nimi pracovať. Teraz už chystáme nové družstvo. Je však čoraz ťažšie získať pre túto súťaž ďalších žiakov. Dnešné deti majú zväčša iné záujmy. Ja si však myslím, že toto je súťaž, ktorá je veľmi prospešná. Po čase si to uvedomia aj deti. Na Súťaž mladých záchranárov civilnej ochrany pripravujem žiakov našej školy už roky. Tie, ktoré som na ňu pripravovala v minulosti, sa mi chválili, ako im táto súťaž pomohla napríklad pri získavaní vodičského preukazu. Vraj, pokiaľ ide o zdravotnícku prípravu, nemuseli sa na skúšky nič učiť, lebo všetko vedeli vďaka súťaži mladých záchranárov. Je to naozaj dobrá súťaž a verím, že aj v budúcnosti ňou dokážeme deti zaujať.“

Keďže, ako sme už v texte spomínali, mala súťaž dosť dramatický priebeh, na nasledujúcich stranách prinášame viaceré stanoviská a ohlasy, ktoré sme na tohtoročné majstrovstvá do redakcie dostali.

Nina Bertová

Foto: **Božena Potančoková**

Stanovište streľba

Stanovište pohyb a pobyt v prírode

Víťazné družstvo

Postrehy z Majstrovstiev Slovenska súťaže mladých záchranárov

Na Majstrovstvách Slovenskej republiky Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany, ktoré sa konali tento rok v Spišskej Novej Vsi, som sa s našimi deťmi zo Základnej školy Čáry zúčastnila po prvýkrát a, bohužiaľ, zažili sme ten najhorší pocit krivdy, znechutenia a rozhorčenia, aký sa len zažiť dá. Prečo hneď také ostré slová na začiatku? Skúsím naše pocity zlosti, sklamanie, bezmocnosti a ublíženia zdôvodniť v nasledujúcich riadkoch.

Od rozhodcov na majstrovstvách Slovenska očakávate stopercentný výkon, profesionalitu, pripravenosť, objektivnosť, vychádzajúcu z existujúcej metodiky, propozícií a štatútu súťaže. To sa o rozhodcoch, na čele s hlavnou rozhodkyňou, žiaľbohu, v nijakom prípade povedať nedá. Zásadné chyby, ktoré urobili:

1. Z môjho pohľadu i z pohľadu mnohých ďalších vedúcich družstiev jednoznačne zlyhali rozhodcovia na zdravotníckom stanovisku, o čom svedčí aj obrovské množstvo podaných protestov – s takým množstvom protestov na posudzovanie jednej disciplíny som sa ešte nestretla ani na obvodných, ani na krajských kolách. Podľa môjho názoru je to povšimnutiahodné – ak bolo toľko protestov, nevedomila si hlavná rozhodkyňa, že zrejme bude oveľa viac pravdy na strane súťažiacich než na strane rozhodcov?
2. O protestoch na zdravotníctvo rozhodovala nie hlavná rozhodkyňa, ale tí, ktorých sa protesty týkali. Takže, rozhodovali o protestoch na seba samých. To je čo za spôsob? Hlavná rozhodkyňa vedúcich družstiev, ktorí protesty podávali, len jednoducho odkázala na dotýčnych pánov a vôbec nijako nezasahovala do ich rozhodnutí, aj keď boli evidentne nesprávne. Uvediem príklad – od mojej žiačky chceli informáciu, ktorá sa v metodike ani v nijakých iných pokynoch platných pre túto súťaž neuvádza ako požadovaná. Keď som sa ohradila, nestalo sa nič, len mi bolo najprv povedané, že čo chceme, veď sme za to stratili iba jeden bod. Potom, keď som sa neskôr ohradila, bolo mi povedané, že slovo rozhodcu je to správne a vo vzťahu k mojim deťom ide o tvrdenie voči tvrdeniu.
3. Ďalší veľmi neštandardný postup – v propozíciách je jasne napísané, že kapitán si na stanovisku zdravotníctva vyťahuje jednu otázku z nasledovných okruhov – bezvedomie, zlomenina ruky, nohy, tržná rana, popálenina, vyklbenie členka. Nuž, kapitán síce ťahal jednu z obálok, ale načo, keď vo všetkých bolo len bezvedomie? Dostali sme nasledujúce vysvetlenie – vraj aby mali všetci rovnaké podmienky, približne rovnako sa zdržali a že sa na tom dohodli rozhodcovia. Rozhod-

covia majú právo meniť propozície? Podľa môjho názoru ich porušili. A to sa v súťaži nerobí.

4. K zlyhaniu prišlo i na stanovisku, kde sa robil odhad vzdialenosti v teréne šírkovou metódou. Na majstrovstvách Slovenska by som očakávala, že rozhodca zoberie pásno, odmeria si vopred vzdialenosť a... Nič také sa nestalo. Rozhodca si vzdialenosť odkrokoval, čo sám priznal. Samozrejme, prišli protesty a išlo sa premeriavať. Áno, až pri protestoch. Pri premeriavaní zistili, že bolo zle odmerané. Vedúcim družstiev bolo navrhnuté túto disciplínu anulovať, lebo by za ňu nezískali body tí, ktorí by sa po novom meraní do tolerance vošli. No a keďže rozhodca nemal prehľad o tom, ktoré družstvo povedalo akú vzdialenosť – asi je problém zapisovať priebežne čísla – nebolo možné zistiť pravdu. Hlavná rozhodkyňa sa, podľa môjho názoru, zachovala vrcholne alibisticky a dala spolu s rozhodcom o tejto disciplíne hlasovať vedúcim družstvom, či súhlasia s anulovaním. Jednoducho sa zbavila zodpovednosti a prehodila ju na vedúcich. Bohužiaľ, my vedúci v tom strese a napätí, ako sa to vlastne celé skončí, zahlasovali sme všetci, až na jedného, za anuláciu. Až po hlasovaní nám hlavná rozhodkyňa prečítala poradie družstiev bez anulovanej disciplíny. Prečo? Prečo až po hlasovaní? Prečo nepovedala – keď zahlasujete takto a takto, zmení sa poradie nasledovne? Nuž, lebo sa stalo, že tí, ktorí anulovanú disciplínu pôvodne zvládli, zrazu klesli na podstatne nižšie miesta – napr. moje družstvo z 1. miesta na 4., ba dokonca tí, čo boli na 3. mieste, klesli na 10. Takže sme doplatili na to, že disciplínu sme zvládli. Na popredné miesta sa však dostali tí, ktorí za túto disciplínu body nezískali.
- V rámci diskusie som navrhla, aby sa disciplína zopakovala – nemusia všetci členovia družstva, nech idú kapitáni a ukáže sa, kto vie a kto nie. Odpoveď hlavnej rozhodkyne – nie je na to čas. Prepáčte, ale na čo nie je čas? Aby sa ukázala pravda? Aby deti nemali pocit krivdy?
- A prečo sa trebárs nedalo hlasovať o mojom návrhu? Ja som ani neve-

dela, že vedúci družstiev majú možnosť o niečom takom ako je anulácia hlasovať. A ak už môžu hlasovať o anulácii, prečo by nemohli hlasovať aj o zopakovaní disciplíny? Prečo im možnosť zopakovania disciplíny nebola navrhnutá hlavnou rozhodkyňou? Ak vedela vymyslieť anuláciu, pri ktorej poškodila tých, čo vedeli, mohla vymyslieť aj zopakovanie disciplíny. Neurobila to, veď na to nebol čas.

5. Ďalšia moja výhrada sa týka kvality vzduchoviek a terčov. Bolo zaujímavé sledovať, ako z jednej a tej istej pušky má veľa súťažiacich vôbec problém trafiť terče a stačí sa pozrieť na výsledky jednotlivých družstiev v strelbe, z ktorých je očividne jasné, že deti zrazu prestali vedieť strieľať. Som si vedomá, že v niektorých prípadoch zapracovala tréma, stres, ale v toľkých? Veď podľa tých výsledkov to vyzerala, akoby deti prvýkrát držali vzduchovku v ruke až v Spišskej Novej Vsi.

Výsledky súťaže, podľa môjho názoru, veľmi negatívne ovplyvnili absolútne nekompetentné výroky a konanie niektorých rozhodcov spolu s hlavnou rozhodkyňou, ktoré výrazne poškodili niekoľko družstiev a medzi nimi aj moje deti. Je ťažko uveriteľné, že sa taký amatérizmus, neprofesionalita, neférovosť a pokrytectvo môžu diať na majstrovstvách Slovenska. TAKTO SA TO NEROBÍ.

Moje deti sa z Majstrovstiev Slovenska v Súťaži mladých záchranárov civilnej ochrany poučili. Zistili, že nie najlepším vyhrajú. Zistili, že na víťazstvo nestačí najviac bodov. Zistili, ako chutí trpkosť z neférovosti. Zistili, ako je to v skutočnom živote so spravodlivosťou. No, ak toto má byť to, čo si majú deti odniesť z majstrovstiev Slovenska, dakujeme, o to my nestojíme.

Moje deti obrali o víťazstvo. Pre mňa sú však víťazmi ony. Ony získali najviac bodov, ony zvládli všetky – zdôrazňujem – všetky disciplíny s najväčším celkovým počtom bodov. Viem to ja, vedia to ony. Síce to nemajú na papieroch, ani im poháre doma nesvietia na poličkách – ale im svieti čisté svedomie a pocit, že urobili maximum a vložili do súťaže celé srdce. A to si cením viac ako čokoľvek iné.

Mgr. Jana Polakovičová
Základná škola Čáry

Boli sme naozaj najlepší

List pani učiteľky Polakovičovej sa nepriamo dotkol aj víťazného družstva Majstrovstiev SR zo Základnej školy v Huncovciach. Preto sa naň rozhodla reagovať aj učiteľka, ktorá pripravovala víťazné družstvo.

„Ja osobne sa venujem príprave žiakov na túto súťaž už mnoho rokov a môžem smelo povedať, že sa stabilne umiestňujeme na prvých priečkach už viac rokov. Neskromne dodám, že ZŠ Huncovce patrí dlhodobo k špičke mladých záchranárov na Slovensku.

Váš list bol vážne veľmi emotívny a možno ste mali trochu počkať a písať ho s chladnejšou hlavou, kým ste obvinili z diletantstva všetkých zanietých ľudí, ktorí túto súťaž pripravovali. Tejto súťaži sa preto s radosťou venujem tak dlho, lebo počas mojej učiteľskej kariéry som skúsila všelijaké súťaže, ale Súťaž mladých záchranárov civilnej ochrany bola jednoznačne najspravodlivejšia zo všetkých. Sem-tam sa vyskytla nejaká ľudská chybička, ale v konečnom dôsledku sú všetky úrovne tejto súťaže pripravované s veľkou zodpovednosťou. Na súťaži vždy rozhodovali vedomosti, a nie dobré styky.

Moje družstvo, hoci v inom zložení, bolo na Majstrovstvách SR aj v minulom roku. Skončili sme poslední. Aj v minulom roku sa po protestoch menilo poradie súťažných družstiev. Je to, žiaľ, tak na každej súťaži. Ale ak sa uzná, že protest je naozaj opodstatnený, hľadá sa cesta, ako chybu napraviť a tak, ako v tomto prípade, nasleduje zmena poradia.

Nebudem porovnávať minuloročné maj-

strovstvá s tými tohoročnými, iba napíšem, čo sa mi v tomto roku veľmi páčilo. Dôstojný začiatok s Hymnou SR – naozaj som mala pocit, že som na najvyššej súťaži.

Ukážky záchranárov boli perfektné. A myslím, že nebyť toho záverečného faux pas, nedalo by sa nič vyčítať ani organizácii súťaže. Čo by sa možno naozaj dalo organizátorom vyčítať, že sa asi málo modlili za počasie, lebo vďaka zlému počasiu sa museli veľmi rýchlo a náročne rozhodovať, zvažovať všetky pre a proti. Kto organizuje podobné akcie vie, aké je náročné zmeniť v sekunde všetko, čo si človek pripravil a v náročnej stresovej situácii reagovať správne.

Napísali ste, že ste „zistili, že nie najlepší vyhrávajú.“ Poďme teda počítať: ZŠ Huncovce – 571 bodov. Ak by nám bolo vrátených 10 bodov za topografiu (odhadovali sme 38 metrov), mali by sme 581 bodov. Štartovali sme druhí v poradí, teda nikto nás nemôže obviňovať, že sme mali dobré výsledky, lebo sme z niekoho vytiahli informácie! Ak by Vám bolo ostalo tých 10 bodov, o ktoré ste prišli anuláciou, mali by ste 579 bodov, teda, presne o 2 body menej ako družstvo z Huncoviec. Čísla teda hovoria jasne.

Rozumiem, je Vám ľúto, že ste nakoniec prišli o prvé miesto. Rozhodca urobil chybu, ale ako sa povie „Hoď kameňom, kto si bez viny!“ Vy viete, že ja som protest

nedala, aj keď sa to na týchto súťažiach začína pestovať ako šport. Aj ja som dvihla ruku za anuláciu, lebo to bolo naozaj jediné spravodlivé riešenie. A vtedy som nevedela, čo to urobí s konečným umiestnením družstiev a ani to, že nás to posunie na prvé miesto. Život nie je vždy spravodlivý a ja sa snažím moje deti viesť k tomu, aby dokázali prijať so vztýčenou hlavou aj facku.

My sme tú facku od života dostali v minulom roku a miesto protestovania sme si povedali, že v tomto roku budeme lepší, budeme sa viac snažiť a pripravovať. To, že sme nakoniec skončili na najvyššej priečke, považujem za spravodlivé, lebo my sme boli naozaj najlepší!

Sme prví z pätnástich najlepších družstiev na Slovensku. Z pätnástich družstiev, ktoré boli špičkovo a na úrovni pripravené, veď na majstrovstvá Slovenska sa predsa dostanú len tí najlepší.

A za tú prípravu Vám, pani učiteľka, aj všetkým kolegom patrí obrovská vďaka.

Verím, že táto facka od života Vám neodoberie chuť od prípravy na budúcoročnú súťaž. Prajem Vám, ako aj všetkým kolegom, aby ste všetkým na budúci rok dokázali, že k tej špičke na Slovensku naozaj patríte.“

Mgr. Kamila Haddenová
Základná škola Huncovce

Aj majster tesár sa utne...

Iste si viete predstaviť, že pre organizátora akejkoľvek súťaže pre deti je najdôležitejšie, aby bolo všetko organizačne v poriadku, aby bola pri hodnotení detí dodržaná zásada objektívnej pravdy a i to, aby mali všetci účastníci na podujatie len príjemné spomienky a pozitívne zážitky.

Nám, spoluorganizátorom Majstrovstiev Slovenskej republiky Súťaže mladých záchranárov CO z Košického kraja, sa to 14. júna v Spišskej Novej Vsi nepodarilo. Stačila na to jedna úplne obyčajná chyba rozhodcu – zamestnanca odboru civilnej ochrany a krízového riadenia Obvodného úradu Košice, ktorý pracuje v systéme civilnej ochrany už 40 rokov a súťaží sa venuje tak, ako každý ďalší kolega, profesionálne, pretože jej organizovanie je súčasťou činnosti obvodných úradov ako orgánov miestnej štátnej správy. Keď pripravoval ráno v daždivom počasí úlohu odhad vzdialenosti na stanovišti Pohyb v prírode – TOPO I, pri krokovaní zo 40-tich krokov ostalo 30 krokov, čiže 30 metrov namiesto reálnych 40-tich. Nikto z kolegov ani spoluorganizátorov a ani on sám nepredpokladal, že by sa mu podarilo niekedy vyrobiť takúto chybu. Z dôvodu nekorektného nastavenia parametrov úlohy pri odhade vzdialenosti boli podané 2 protesty. Po konzultácii riaditeľa súťaže, hlavnej rozhodkyne a dotknutého rozhodcu boli protesty prijaté a bolo navrhnuté, že anulovanie úlohy bude najkorektnjším riešením vzniknutej chyby a zabezpečia sa rovnaké podmienky pre všetky družstvá. Po tom, ako sa rozhodca ospravedlnil vedúcim družstiev za chybné odkrokovanie vzdialenosti, bol hlavnou rozhodkyňou a ním osobne predložený návrh na anulovanie tejto úlohy a vedúci boli požiadaní o vyjadrenie sa formou hlasovania, čo rozhodcovia i riaditeľ súťaže považovali za demokratický prejav vôle. Vedúci boli pred hlasovaním vyrozumení, že anulovaním úlohy sa ujednotí bodové hodnotenie družstiev v disciplíne Pohyb v prírode na 30 bodov. Dá sa očakávať, že prijatím návrhu sa poradie družstiev zmení, čo sa aj stalo. Návrh bol prijatý verejným hlasovaním v pomere 13:2 a úloha bola anulovaná.

K hodnoteniu na zdravotníckom stanovišti bolo podaných 7 protestov, z ktorých bol jeden protest prijatý z dôvodu chyby v Metodickej príručke a jeden protest bol zamietnutý, pretože súťažiaci plnili úlohy na stanovišti len podľa obsahu činnosti uvedenej v Metodickej príručke. Ostatné protesty z pohľadu rozhodcov na stanovišti sa týkali požiadaviek na odôvodnenie neudelených bodov a na vysvetlenie chýb pri plnení úlohy. A prečo len kardiopulmonárna resuscitácia? Rozhodca – profesionálny diplomovaný záchranár s 30 ročnou praxou, ktorý zároveň pôsobí ako lektor SČK

už 7 rokov a je tiež školeným rozhodcom s celoslovenskou pôsobnosťou, uviedol vo svojom vyjadrení, že súťažiaci na Majstrovstvách Slovenskej republiky sú už natoľko pripravení, že im nerobí problém ošetriť ľahké zranenie, ktoré má v reálnom čase oveľa kratšiu časovú dotáciu na splnenie úlohy ako napr. resuscitácia. Preto sa na porade rozhodcov konanej 13. júna dohodlo na jednej úlohe, a to kardiopulmonárnej resuscitácii. Súťažiaci to netušili, takže vylučujeme možnosť, že rozhodcovia niekomu súťaž zjednodušili. Toto rozhodnutie bolo prijaté najmä preto, aby mali súťažiaci rovnaké podmienky a aby mohlo byť plnenie úlohy objektívne hodnotené.

Stanovište Strelba zo vzduchovky bolo podľa vyjadrenia rozhodkyne (trénerka s licenciou a zároveň vedúca streleckých záujmových krúžkov v CVČ Trebišov) vybavené funkčnými terčmi a bezchybne fungujúcimi vzduchovými puškami, ktoré boli predtým použité aj na obvodnom kole v Spišskej Novej Vsi a košickom krajskom kole v tomto i v minulom súťažnom ročníku bez protestov. Je potrebné si uvedomiť, že súťažiaci absolvovali túto disciplínu ako poslednú v poradí za pomerne nepriaznivého počasia, preto úspešnosť streľby bola skôr otázkou sústredenia sa.

Po prepočítaní bodov si svoju pozíciu vo výsledkovej listine zlepšilo 9 družstiev, jedno ostalo na pôvodnom umiestnení a 5 družstiev v hodnotení kleslo na nižšie priečky, vrátane prvých troch družstiev

v pôvodnom – neoficiálnom poradí.

Meranie vzdialenosti šírkovou metódou sa stalo osudným všetkému snaženiu celého organizačného tímu vrátane rozhodcov. Hlavná rozhodkyňa z CVČ, e. p. Domino Košice rozhoduje a riadi činnosť rozhodcov na obvodnom kole súťaže už 15 rokov, na krajskom kole od roku 2004 a je tiež pravdou, že sa s takouto zložitou a nepríjemnou situáciou pri riešení protestov nestretla. To neznamená, že si nevie zastať svoju pozíciu. Protesty proti priebehu a výsledkom súťaže boli riešené v súlade s Propozíciami majstrovstiev, časť C, bod 5 za prítomnosti riaditeľa súťaže a hlavnej rozhodkyne. O protestoch na zdravotníckom stanovišti rozhodovali v prvom slede rozhodcovia, ktorí hodnotili družstvá – nikto iný predseda nemohol byť kompetentnejší. Navyše, mali písomné podklady o činnosti každého družstva na stanovišti. Po odsúhlasení rozhodnutia o akceptovaní alebo zamietnutí protestu riaditeľom súťaže a hlavnou rozhodkyňou boli na osobný pokyn hlavnej rozhodkyne urobené následné zmeny vo výsledkovej listine. Určite sa v budúcnosti budú riešiť protesty v uzatvorenej miestnosti (to priestory Strediska vzdelávania a prípravy v Spišskej Novej Vsi v danom čase a počte osôb neumožňovali) za účasti konkrétnych rozhodcov, hlavného rozhodcu, riaditeľa súťaže a vedúceho družstva, ktorý protest podal. Základným predpokladom na prerokovanie protestu bude jeho podanie v písomnej forme na schválenom formulári, kde bude vpísané aj rozhodnutie hlavného rozhodcu. Rozhodcovia súťaže odmietajú

osočovanie učiteľky zo Základnej školy Čáry o nekompetentnosti, amaterizme, neprofesionalite, neférovosti a pokrytectve. Celý organizačný tím pristupoval k príprave a samotnému priebehu majstrovstiev zodpovedne a profesionálne. Trojmesačné úsilie venované príprave podujatia, ktoré malo i medzinárodný rozmer a bolo potrebné zabezpečiť všetky stanovišťa aj pre družstvá hostí z Ukrajiny a Maďarska, je šmahom ruky preč. Chyby robíme všetci, nemusí vždy zlyhať len technika, ale i človek. To, že sa viac táto chyba nikomu z budúcich organizátorov súťaže nestane, je zrejmé, no nikto nemôže zaručiť, že sa už nikdy nechtiac neudeje žiadna iná chyba. Ukrivdenie družstvom spôsobené následnou zmenou poradia nás organizátorov mrzí možno viac, ako deti samotné. Sme si vedomí, že práca, ktorú odvádzajú pedagógovia pri prípra-

ve detí na súťaž a v spojitosti s učivom Ochrana života a zdravia je pre nás a našu spoločnosť dôležitá, pretože tvorí základ prípravy obyvateľstva na sebaobranu a vzájomnú pomoc. Je nám ľúto, že pani učiteľka v konečnom dôsledku vo svojom stanovisku popiera všetku našu doterajšiu spoločnú preventívno-výchovnú prácu s deťmi a mládežou.

Metodika prípravy na súťaž obsahuje niektoré chybné, zastarané postupy a údaje najmä pri zdravotníckej príprave, ktoré musia byť odstránené, aby sa predišlo v novom súťažnom ročníku zbytočným protestom. Metodika spracovaná v roku 2005 s následnou úpravou činnosti na zdravotníckom stanovišti v roku 2008 potrápila v minulosti i súčasnosti viacerých organizátorov súťaže. Jej inovácia sa začne pripravovať v súvislosti so spracovaním nového organizačného poriadku

súťaže a jeho znovuzaregistrovaním na Ministerstve školstva, vedy, výskumu a športu SR v súlade so Smernicou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR č. 27/2011, kde budú spresnené pravidlá, budú striktnejšie formulované, vrátane podávania protestov a postupu ich riešenia. To všetko je však v kompetencii sekcie integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR. Je predpoklad, že všetky obvodné úrady a spolupracujúce organizácie budú môcť pred schválením pripomenovať uvedenú základnú dokumentáciu súťaže.

Za organizátorov a rozhodcov podujatia:

Ing. Rudolf Forrai

riaditeľ súťaže

Andrea Tilková

hlavná rozhodkyňa

Ing. Stela Gačová

tajomník súťaže

Reakcia zdravotníckych rozhodcov

V prvom rade nás veľmi mrzia obvinenia Mgr. Polakovičovej z neprofesionality a neobjektívnosti v rozhodovaní súťaže. Chceme všetkých dotknutých ubezpečiť, že v žiadnom prípade nebolo naším úmyslom ublížiť alebo poškodiť súťažiacich. Sme veľmi radi, že stále prevláda záujem detí naučiť sa poskytovať prvú pomoc a zachraňovať. Nevieme, kto je pre pani Polakovičovú kompetentný rozhodca, ak nie diplomovaný zdravotnícky záchranár so špecializáciou z urgentnej medicíny, človek s 30-ročnou praxou v záchrannej službe, 7-ročnou praxou lektora Slovenského Červeného kríža a školeného rozhodcu s celoslovenskou pôsobnosťou, alebo zdravotnícky záchranár s 5-ročnou praxou v záchrannej službe s diplomom z urgentnej zdravotnej starostlivosti.

Protestov bolo naozaj dosť (7 zo 17), no pani Polakovičová pozabudla na to, že väčšina vedúcich družstiev chcela len odvodniť alebo vysvetliť chyby, čo za protest

považovať nemožno. Hlavná rozhodkyňa sa rozhodla správne, keď protestujúcich poslala v záujme zachovania objektivity za rozhodcami, keďže nebola na konkrétnom stanovišti a nemohla teda ani spravodlivo rozhodnúť. Snažili sme sa všetkým vysvetliť, kde urobili chyby a za čo sme im stiahli body, a to dokonca hneď po úlohe. Argumenty typu: „Museli to urobiť správne, lebo som ich pripravovala ja,“ alebo „Veď my chodíme na množstvo súťaží a vždy vyhráme,“ nemôžeme pokladať za objektívne. Vedúci družstiev neboli počas plnenia úlohy na stanovišti a nevideli postupy súťažiacich. Považujeme to skôr za nátlak zo strany vedúcich. Je rozdiel vykonávať kardiopulmonárnu resuscitáciu v škole, a pod tlakom a možno až premoťovaním na súťaži. Možno bolo ťažké pred žiakmi prijať kritiku od rozhodcov. Jednoznačne si stojíme za tým, že sme rozhodovali objektívne, bez zaujatosti, bez úmyslu poškodiť či nadŕžať. Veď súťažiaci

boli označení číslami a my sme netušili odkiaľ sú. A v neposlednom rade, aký by sme mali dôvod ublížiť deťom?

A dôvod prečo bola vybraná zo súťažných okruhov len kardiopulmonárna resuscitácia? Myslíme si, že súťažiaci na Majstrovstvách Slovenskej republiky sú natoľko pripravení, že im nerobí problém ošetriť ľahké zranenie. Práve preto sme sa na porade rozhodcov dohodli na jednej úlohe, a to kardiopulmonárnej resuscitácie. Súťažiaci to netušili, takže vylučujeme možnosť, že sme niekomu súťaž zjednodušili. Rozhodli sme tak aj preto, aby sme pre súťažiacich vytvorili rovnaké podmienky a rovnakú náročnosť úloh (je rozdiel ošetriť popáleninu a resuscitovať).

Nevieme teda, či bolo našou chybou, že sme hneď po ukončení úlohy vysvetlili súťažiacim chyby a ukázali správny postup (nijako to nesúviselo s hodnotením). Chceli sme, aby si zo súťaže aj niečo odniesli do budúcnosti, do ďalších súťaží. Výsledkom bola dezinterpretácia nášho úsilia a pocit, že deti boli nepravom poučované.

František Drobný

rozhodca (ÚS SČK SNV)

Ako vyplýva z predchádzajúcich riadkov, tohtoročné Majstrovstvá Slovenskej republiky Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany sa, napriek snahe zorganizovať všetko čo najlepšie, pre niektorých súťažiacich skončili sklamaním. Chyba sa stala. Organizátor súťaže – sekcia integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR urobí všetko preto, aby sa v budúcnosti takýchto chýb vyvaroval. Týmto ohlasmí diskusiu o priebehu tohtoročných majstrovstiev na stránkach nášho časopisu uzatvárame.

DUSIČNAN AMÓNNY

Všeobecný popis

Názov látky:

dusičnan amónny (Ammonium nitrate)

Registračné číslo CAS: 6484-52-2

Identifikačné číslo nebezpečnosti: 50

Prepravné označenie – UN-kód: 1942

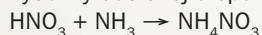
Všeobecná charakteristika

Dusičnan amónny, triviálnym názvom liadok amónny, či amóniumnitrát. Pri izbovej teplote a štandardnom tlaku je to biela kryštalická látka. Je bežne používaný v poľnohospodárstve ako hnojivo s vysokým obsahom dusíka, a takisto sa používa aj ako oxidačné činidlo vo výbušninách, vrátane fugasu. Je hlavnou súčasťou veľmi známej výbušniny ANFO.

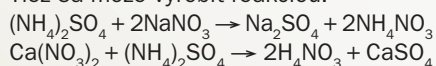
Zahrievanie, alebo akékoľvek zdroje vzplanutia môžu spôsobiť prudké horenie alebo explóziu. Dusičnan amónny reaguje s horľavými materiálmi, pričom redukuje materiál, pretože je silný oxidant. Je používaný predovšetkým ako hnojivo a vo výbušninách. Dusičnany amoniaku sú tiež používané na úpravu rýchlosti detonácie iných výbušnín.

Výroba

Dusičnan amónny sa pripravuje reakciou kyseliny dusičnej a čpavku.

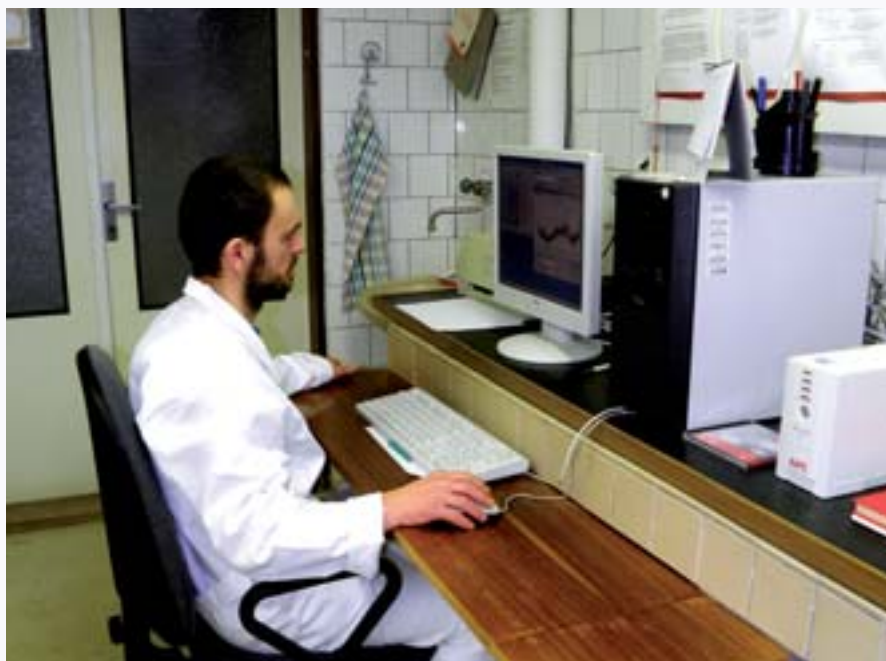
Tiež sa môže vyrobiť reakciou:

Poznámka: V súlade so zákonom č. 261/2002 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v súlade s prílohou č. 1 (tab. č. 1) uvedeného zákona pre zaradenie podnikov podľa kategórie nebezpečných látok platí, že prahová hodnota pre kategóriu A je 350 ton a pre kategóriu B je prahová hodnota 2 500 ton (dusičnanu amónneho).

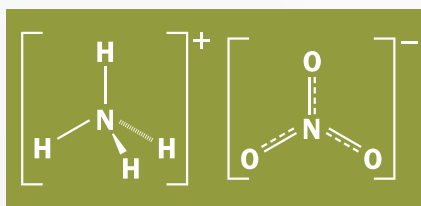
Identifikácia nebezpečnosti

- Látka je klasifikovaná ako oxidačné činidlo, čo znamená, že aktívne prispieva ku vzniku požiaru.
- V prípade požiaru sa vytvárajú nebezpečné výpary a produkty horenia, najmä oxidy dusíka, ktoré sa oxidujú až na najtoxickjší oxidačný produkt dusíka v podobe oxidu dusičitého (NO_2).
- Tiež je potrebné zabrániť priamemu vdychovaniu prašných častíc.
- Samotná látka je nehorľavá, avšak

v zmesi so superfosfátom a horľavými látkami má tendenciu samovznietenia (vzhľadom na silné oxidačné vlastnosti).

Chemická štruktúra

NH_4NO_3 alebo **sumárny vzorec:** $\text{H}_4\text{N}_2\text{O}_3$

Fyzikálne a chemické vlastnosti

Relatívna molekulová hmotnosť:

80,04 g.mol⁻¹

Fyzikálny stav (skupenstvo):

tuhá látka

Farba: biela kryštalická látka

Vôňa – zápach: bez zápachu (*poznámka:*

pri vyšších teplotách zápach po amoniaku)

Relatívna hustota: 1,72 g.cm⁻³

Teplota topenia: 169 °C

Teplota varu: 210 °C (rozkladá sa)

Relatívna hustota pár: 2,8 (čo znamená,

že pary sú približne 3 x ťažšie ako vzduch)

Rozpustnosť vo vode (20 °C): 1,92 g.l⁻¹

Sypká hmotnosť: 600 až 700 kg.m⁻³

Hodnota pH (20 °C): 4,5 – 7,0 pri 100 g.l⁻¹

Opatrenia prvej pomoci

Ak postihnutý nedýcha, neaplikujte umelé dýchanie z pľúc do pľúc, používajte dýchacie prístroje s kyslíkom alebo stlačeným vzduchom. Ak látka zasiahla oči, vyplachujte ich vodou najmenej 15 minút alebo Ophthalmol, alebo aplikujte Diphoterine. Kontaminované oblečenie okamžite vyberte a zasiahnutú pokožku oplachujte prúdom vody najmenej 15 minút. Ak hrozí strata vedomia, postihnutého uložte do stabilizovanej polohy.

Osobám, ktoré prišli do kontaktu s látkou, alebo sa nadýchali pár, okamžite zabezpečte lekárske ošetrenie. Zároveň odovzdajte všetky dostupné informácie o látke ošetrojúcemu lekárovi. Kontrolujte dýchanie, nutné sledovať ostatné vitálne funkcie! POZOR, možnosť zastavenia dýchania aj počas transportu!

Protipožiarne opatrenia

Vhodné hasiace prostriedky sú:

- Voda, oxid uhličitý, pena a suchý prášok.
- Uvoľňujúci sa kyslík z dusičnanu podporuje horenie.
- Používať autonómne dýchacie prístroje.
- Na zabránenie prenikaniu vznikajúceho plynu (oxidu dusičitého) vytvárať vodnú clonu!

Osobná ochrana

Ochrana očí, dýchacích ciest a orgánov: použiť filter typu K a N, (podľa DIN 3181), alebo dýchací prístroj.

Ochrana rúk:

gumové nepriepustné rukavice podľa direktívy EC 89/686/EEC a následnej normy EN 374.

Ochrana kože:

ochranný odev odolný voči kyselinám.

Osobná hygiena:

kontaminované ochranné pomôcky a odev, šatstvo okamžite vyzliecť, bezpečne odložiť a následne vykonať hygienickú očistu. Podľa miery kontaminácie vykonať čiastočnú alebo úplnú hygienickú očistu väčším množstvom čistej vody. Po umytí kože použiť ochranný krém.

Stabilita a reaktivita

- Pri kontakte s horľavým materiálom môže spôsobiť požiar a po zmiešaní s horľavým materiálom zase pôsobí výbušne. Preto je potrebné látku uchovávať mimo zdrojov tepla!!!
- Riziko výbuchu hrozí s mäkkou oceľou, kovmi v práškovej podobe, alkalickými kovmi, nekovmi, karbidmi, dusitanmi, zásadami, kyselinami, zlúčeninami amoniaku, oxidačnými látkami, organickými nitrozlúčeninami, sulfidmi, soľami oxyhalogénových kyselín, chlorečnanmi, chloridmi kovov a olejmi.
- Riziko vznietenia alebo vytvárania horľavých plynov a pár hrozí tiež s kyselinou octovou, zlúčeninami amoniaku a dvojchrómanom draselným.

Toxikologické informácie – symptómy

Po vdýchnutí: spôsobuje dráždenie až paralýzu dýchania (prachové častice).

Po kontakte s pokožkou: môže spôsobiť lokálne podráždenie.

Po kontakte s očami: podráždenie.

Po požití: nevoľnosť, vracanie, hnačka, poruchy centrálného nervového systému, kŕče, narkotické stavy, hemolýza.

Systematické účinky: po absorpcii väčšieho množstva sa môžu prejaviť najmä metamoglobínová anémia s bolesťami hlavy, zníženie krvného tlaku, srdcová arytmia, dýchavičnosť, kŕče, hlavným príznakom zasiahnutia je cyanóza!

Ekologické informácie

Látka je nebezpečná pre vodné organizmy (ryby, dafnie, riasy). Ak prenikne do pôdy a vody vo väčších množstvách, môže ohroziť

zdroje pitnej vody, najmä obsah amoniaku a dusičnanov! V životnom prostredí je ľahko biologicky odbúrateľný, avšak hrozí kontaminácia pitných (spodných) vôd na už hore uvedené produkty.

Príklady toxicity:

- ryby LC50 – 74 mg/l,
- dafnie LC50 – 555 mg/l,
- riasy LC50 – 83 mg/l,
- potkan LD50 – 2,5 mg/kg.

Ďalšie podrobné informácie v prípade tiesňového volania získate na adrese: Toxikologické informačné centrum Bratislava, tel.: 02 / 54 774 166

Informácie o zneškodňovaní látky a obalov

Nájdete na internetovej adrese: www.retrologistik.de. Platí, že chemikálie a obaly musia byť zneškodňované v súlade s príslušnými národnými predpismi.

Informácie o preprave

Látka sa musí prepravovať pod označením UN (kód) 1942, 5.1. III.

Regulačné informácie

- **R veta (riziká ohrozenia):** 8 – 9
- **S veta (bezpečnostné opatrenia):** 15-16-41
- **Výstražné piktogramy:** O – oxidujúca látka

Ďalšie doplňujúce informácie pre detekciu a dekontamináciu

Detekcia látky

Podrobnejšia analýza sa vykonáva v kontrolných chemických laboratóriách CO s použitím inštrumentálno-analytických metód. V praxi je vhodná najmä metóda infračervenej a Ramanovej spektrometrie v kombinácii s inými metódami (pri meraní plynov – najmä oxidov dusíka možno vhodne použiť detekčnú trubičku na oxid dusičitý). V každom prípade je potrebné odobrať látku v primeranom množstve a čistote, min. 20 – 50 gramov vzorky. Popis vzorky musí obsahovať údaje – miesto odberu, čas odberu, kto odobral vzorku, spätný kontakt, prípadne ďalšie doplňujúce informácie a zistenia z miesta odberu alebo okolia vzniku udalosti. Vzorku je potrebné odovzdať prostredníctvom zložiek HaZZ alebo polície do príslušného KCHL CO (Nitra, Slovenská Lupča, Jasov).

Dekontaminácia látky

- Znečistený ochranný odev pred vyzlečením a ADP pred zložením ochrannej masky opláchnite vodou alebo roztokom detergentu.
- Dekontamináciu vo všeobecnosti možno vykonať napr. použitím 3 percentného vodného roztoku hydrouhličitanu sodného (30 g sódy bikarbóny rozpustíme v 1 litri vody).

Poznámka: ADP je autonómny dýchací prístroj.

Ing. Miloš Kosír
vedúci KCHL CO Nitra
Ilustračné foto: archív redakcie

Zabijak TBC je naspäť

V súčasnosti je globálne verejné zdravie obyvateľstva pravidelne ohrozované možnými následkami pandémie prenosných ochorení. Našťastie, vtáčia a nová chrípka sa zatiaľ následkami neprejavili také nebezpečné, ako sa v obavách predpokladalo. Po roku 2010 sa v rámci tohto tematického bloku znovu vraciame k tuberkulóze (TBC). Nie však k starej známej liečiteľnej forme – suchotám a tubere, ale k jej agresívnym, vražedným formám pod záhadnými skratkami multirezistentná MDR-TB (Multidrug Resistant Tuberculosis), liekovo rezistentná XDR-TB a superrezistentná XXDR-TB.

S týmito ochoreniami už nie sú žiadne zártý – ide doslova o život. Je chybou, že po objavení sa nových moderných prenosných ochorení v uplynulých rokoch, ako Ebola, AIDS, SARS, nový variant Creutzfeld-Jakobovej choroby (ľudská forma BSE), vtáčia chrípka, nová chrípka, svetové zdravotníctvo akoby na TBC zabudlo. To znamená, že ju považovalo za časom zvládnuteľné, zanikajúce ochorenie. Prebudenie do reality je tvrdé. TBC je naspäť, ale už oveľa nebezpečnejšia ako bola voľakedy. Je to spofahlivý zabijak.

Vzniku a šíreniu agresívnych foriem TBC významne napomáhajú faktory, ako vysoko frekventovaná medzinárodná doprava miliónov cestujúcich v uzavretých dopravných prostriedkoch, ilegálna migrácia utečencov z endemických oblastí výskytu TBC, nadmerné a neodôvodnené užívanie antibiotík u ľudí a zvierat s následným nárastom antibiotickej rezistencie pôvodcu a chudoba. TBC bola vždy ochorením chudobných vrstiev, čo v našich podmienkach Slovenskej republiky znamená asociálov, bezdomovcov, príslušníkov rómskej komu-

nity a ilegálnych prístahovalcov z rozvojových krajín. V súvislosti s hromadnými medzinárodnými podujatiami, ako boli aj LETNÉ OLYMPIJSKÉ HRY v LONDÝNE 2012, je nebezpečným rizikom a dôvodom na oprávnené obavy sloboda pohybu mikroorganizmov. V každom väčšom londýnskom alebo inom mestskom európskom hoteli boli ubytovaní hostia aj z 12 až 20 krajín s vlastným sortimentom mikroorganizmov. A to aj hostia z oblastí, v ktorých sa proti TBC neočkuje! V električke, autobuse, trolejbusu a vagoné metra po voľnom kýchnutí nezodpovedného tuberáka s aktívnou formou TBC (s nezakrytým nosom) je pôvodcom TBC v rámci aerosólu miliónov kvapôčiek kontaminované ovzdušie v jednej tretine dopravného prostriedku. A potom nastupuje tvrdý boj imunity cestujúcich s agresívnym pôvodcom TBC Mycobacterium tuberculosis, najmä s jeho najagresívnejšími formami. Stále častejšie je to boj prehraný. Naplnia sa hrozivá veta svetových expertov. Už v roku 1972 laureát Nobelovej ceny MacFarlane Burnet spolu s Davidom Whiteom napísa-

li: „Najpravdepodobnejšia predpoveď je, že budúcnosť infekčných ochorení bude veľmi temná.“

TUBERKULÓZA – ČO SME O NEJ V REVUE CIVILNÁ OCHRANA EŠTE NEPREZRADILI

Skratka: TBC, bežné hovorové názvy: suchoty, tubera, biely mor, ftíza (grécky výraz pre suchoty), pľúcna tuberkulóza (phthisis pulmonalis), nakoľko väčšinou napáda pľúca.

Formy TBC

Väčšina z infikovaných má **asymptomatickú** skrytú (bezpríznakovú) TBC infekciu. Je 10% šanca, že táto skrytá infekcia prepukne do **aktívnej TBC**, ktorá, ak nie je liečená, zabije viac ako 50 % obetí.

História TBC v skratke

TBC sa objavila v nálezoch archeológov zo staroveku. Pozostatky kostier prehistorických ľudí obsahovali TBC a tuberkulózne zvyšky sa našli aj v chrbticích egyptských múmií. Okolo roku 460 pred Kristom slávny grécky lekár **Hippokratés** identifikoval ftízu (grécky výraz pre suchoty) ako najrozšírenejšie ochorenie tých čias, ktoré bolo takmer vždy smrteľné. Kvôli rôznorodosti príznakov nebola TBC označovaná ako jedno ochorenie až do 20-tych rokov 19. storočia. Tuberkulóza bola nazvaná až v roku 1839 J. L. Schoenleinom. Pôvodca TBC, Mycobacterium tuberculosis, bol opísaný 24. marca 1882 nemeckým vedcom a lekárom Robertom Kochom. V roku 1905 získal za tento objav Nobelovu cenu za fyziológiu (medicínu). Tento označil TBC za najnebezpečnejšie infekčné ochorenie na svete. TBC vzbudila záujem širokej verejnosti v 19. a začiatkom 20. storočia ako endemické ochorenie chudobných v meste. Boli rozbehnuté kampane proti zhromažďovaniu sa na verejných miestach

Biologické ohrozenie

a infikovaným bolo odporúčané, aby boli umiestnení do sanatórií, ktoré nápadne pripomínali väzenia a getá. Prvým úspechom v získaní odolnosti voči TBC bolo vyvinutie vakcíny BCG Francúzmi **Albertom Calmetteom a Camilleom Guerinom** v roku 1906. Až v roku 1946 po objave antibiotika **streptomycínu** bola možná aj liečba, nie iba prevencia. Nádeje, že ochorenie by mohlo byť úplne eliminované, sa rozplynuli s objavením sa na lieky rezistentných kmeňov TBC v 80-tych rokoch.

Výskyt v súčasnosti

Znovuobjavenie sa TBC vo vyššej incidencii prinútilo WHO v apríli 1993 vyhlásiť všeobecný núdzový stav ohrozenia TBC „Global Emergency“, po prvý raz pri prenosnom ochorení. Príčin návratu TBC je viacero. Hlavné zanedbávanie kontrolných TBC programov, spoluinfekcia HIV/AIDS a imigrácia neočkovaných osôb. Pôvodcovia MDR-TB sa rozširujú vyšším tempom ako bežné kmene. 24. marec je svetovým dňom boja proti TBC.

TBC je jedným z troch najhlavnejších infekčných ochorení sveta:

1. HIV/AIDS zabije každoročne 3 milióny ľudí,
2. TBC zabije 2 milióny ľudí,
3. malária zabije 1 milión ľudí.

TBC sú infikované 2 miliardy ľudí (1/3 populácie sveta), každoročne pribúda 9 miliónov nových pacientov, z toho 3,52 milióna je mikroskopicky pozitívnych a 0,5 milióna je chorých na formu MDR-TB. Jej výskyt zaznamenalo 53 krajín sveta. Väčšina chorých a zosnulých je z rozvojových krajín, kde sa očkovanie nevykonáva pre chudobu. Až 0,5 milióna ľudí je infikovaných zároveň pôvodcom TBC a AIDS, čo je spoľahlivo smrteľná kombinácia. Vírus HIV oslabí imunitu organizmu a pôvodca TBC nemá potom veľa práce.

Prevencia a kontrola TBC

Stále viac platí, že cena za neskorý zásah proti vzniku a šíreniu TBC je mnohokrát vyššia, ako prevencia a kontrola prečasné varovanie a adekvátne reagovanie prostredníctvom organizovania a naplnenia pandemických plánov v zoznamoch zdravotníctva, ale aj plánov protibiologických

opatrení na ochranu obyvateľstva v gescii obvodných úradov.

Nahlasovacia povinnosť

Podľa prílohy č. 5 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov Zoznam povinne hlásených prenosných ochorení, podozrení na ochorenia a nosičstiev choroboplodných mikroorganizmov je TBC zaradená do skupiny B – Ochorenie a podozrenie na ochorenie hlásené do 24 hodín.

Antibiotická rezistencia

Rezistencia vznikne, keď sa pôvodca ochorenia zmenou dedičných vlastností (mutáciou) stáva na antibiotikum (ATB) necitlivým. Mutácia je bežným prírodným javom, ktorý umožňuje zachovanie života v priebehu evolúcie aj za nepriaznivých podmienok. Nasadenie ATB vytvára selekčný tlak na baktérie, a tak prežijú len tie najodolnejšie. Následne odovzdajú rezistentné gény ďalším baktériám a po rozmnožení vyvolajú infekciu, ktorú už pôvodné ATB nevládne.

Existujú dva typy rezistencie:

1. Primárna (prirodzená) rezistencia – niektoré baktérie sú prirodzene rezistentné na určitý typ ATB, sú teda mimo spektra ich účinnosti.
2. Sekundárna (získaná) rezistencia – mnoho baktérií získa rezistenciu na jedno alebo viac ATB, na ktoré boli predtým náchylné. Prenosná rezistencia je tiež získaná, geneticky podmienená, prenáša sa jednosmernou konjugáciou alebo transpozíciou (prenesením).

Antibiotická rezistencia môže vzniknúť dvomi spôsobmi: fenotypickou adaptáciou a genetickými zmenami.

Skrížená rezistencia je rezistencia na jednu antimikrobiálnu látku i na iné antimikrobiálne látky podobného chemického zloženia. **Združená rezistencia** je súčasná rezistencia baktérií v chemicky odlišných antibiotík. **Multirezistenciou** sa označuje súčasná rezistencia na 3 až 6 antibiotík rôzneho druhu. Pri rezistencii u viac ako 6 antibiotík ide o **polyrezistenciu**. Najčastejším typom multirezistencie je rezistencia na 4 zo základných antituberkulotík (izoniazid, rifampicin, etambutol a streptomycín), ktorá bola potvrdená u 48,2 % MDR kmeňov.

Záver WHO a odbornej komisie EÚ – nemožno očakávať v dohľadnej dobe novú

skupinu ATB pre klinickú prax. Multirezistentné druhy sú bežné v nemocniciach s častou aplikáciou ATB, kde pacienti často majú zníženú imunitu. Osobitne nebezpečný je pôvodca TBC. Ochorenie môže trvať dlhšie, riziko komplikácií a úmrtí narastá. Neúspešnosť liečby infekcie vedie k dlhšej dobe, počas ktorej je osoba nosičom pôvodcu a je schopná šíriť rezistentné kmene baktérií na iných ľudí.

MDR-TB – súhrn

Pre rýchly rozvoj rezistencie na antituberkulotiká sa TBC stáva ťažko liečiteľným infekčným ochorením. Dnes je vo svete infikovaných multirezistentnými kmeňmi pôvodcu 50 miliónov ľudí. V Európe každoročne pribúda okolo 81 000 nových prípadov MDR-TB. Až 15 z 27 krajín sveta s najvyšším výskytom tohto nebezpečného ochorenia je vo východnej Európe. Medzi najviac postihnuté oblasti sveta patrí aj stredná Ázia. Krajinou s najvyššou rezistenciou na svete je Kazachstan – až 25 %, Estónsko 14,1 %, Lotyšsko 9 %, Izrael 8,5 %, Ivanovská oblasť 9 % a oblasť Tomsk 7 % (v Ruskej federácii). Tieto krajiny sú nazývané tzv. horúcimi zónami rezistencie na antituberkulotiká. Vysoký výskyt rezistencie je v Sudáne, Číne a Jemene. Úspešnosť liečby je cca 65 %, vyššia než v západnej Európe. „V západnej Európe sa TBC považuje za minulosť. Je však stále aktívna, hlavne v mestách,“ uvádza WHO o Londýne. Len v britskej metropole pribudne cca 3 500 nových prípadov ročne. MDR-TB sa potvrdí u takmer 12 % novodiagnostikovaných prípadov a u 37 % u ľudí, ktorí v minulosti prekonali TBC. Rezistencia M. tuberculosis je spontánna genetická mutácia znásobená nesprávnym konaním človeka. Takto zmenená molekula už nie je citlivá na antituberkulotiká.

Najčastejšie príčiny vzniku MDR-TB sú tieto:

- zo strany lekára:** nesprávna voľba liekov a ich dávkovania, neznalosť lokálnej epidemiologickej situácie, nedostatočná pozornosť kontrole a monitorovaniu liečby,
- zo strany pacienta:** nedodrievanie stanoveného rozpisu užívania liekov, skrátaná doba ich užívania, vysoko-riziková forma ochorenia s vysokým počtom mykobaktérií (napr. kavitárna forma), v nedávnej minulosti prekonaná aktívna forma ochorenia, sprievodné ochorenia, stavy s deficitom imunity (imunosupresívia, cytostatická liečba, zhubné ochorenia, stav po transplantácii, HIV infekcia-AIDS), psychické ochorenia, ochorenie pečene, drogová závislosť, vysoký vek,

- iné príčiny:** ľahký prístup ľudí k ATB bez kontroly liečby, nedostatok účinných ATB, nedostatočný program kontroly TBC, nárast výskytu TBC v populácii, zvýšený pohyb obyvateľstva (migrácia, turizmus), šírenie chudoby, nárast početnosti skupín obyvateľstva s rizikovými faktormi pre vznik a šírenie TBC (bezdomovci, drogový závislí, väzni, imigranti, skupiny s nízkymi hygienickými návykmi, rómske komunity, hladujúci a podvyživení v rozvojových krajinách).

Preveniou výskytu MDR-TB sú správne zásady podávania antibiotík:

- ATB sa majú predpisovať a užívať len v opodstatnených prípadoch.
- Lekár by mal antibiotickú liečbu začať včas.
- Kvôli zabezpečeniu potrebnej koncentrácie antibiotika v organizme musí pacient vždy dodržať dávkovanie predpísané lekárom.

Medzinárodná spolupráca v boji proti TBC a jej formám

V prevencii a kontrole TBC nie je Slovenská republika osamotená. Ide o aktivity WHO so sídlom v švajčiarskej Ženeve a celoeurópskej zdravotníckej inštitúcie pod názvom ECDC Európske centrum pre kontrolu a prevenciu ochorení (European Centre for Disease Control and Prevention) so sídlom v hlavnom meste Švédska Stockholme.

Už v roku 2001 WHO navrhla Globálnu stratégiu boja proti antimikrobiálnej rezistencii. Predložila poskytovateľom lekárskej starostlivosti i bežným ľuďom plán čo robiť a ako to robiť. Stratégia zahŕňala vzdelávanie ľudí, ako predchádzať ochoreniam a ako v prípade infekcie užívať ATB a iné antimikrobiálne lieky. Dokument nabádal lekárov a stredný zdravotnícky personál, aby viac dbali na prevenciu šírenia infekcií. Dokument WHO sa obracal aj na nemocnice, štátne a súkromné zdravotnícke zariadenia, producentov potravín, farmaceutické spoločnosti a zákonodarné zbory.

Lenže... Sú mimoriadne prekážky proti úspechu tohto potrebného programu:

- Farmaceutické spoločnosti pre maximálny zisk vyrábajú čo najviac ATB a iných liekov, zostavujú drahé televízne a iné reklamy, finančne korumpujú lekárov-objednávateľov a politikov a podporujú verejnosť v hromadnom užívaní čoraz drahších liekov (v USA sa ročne vyrobí 20 000 ton ATB).
- Až 40 % zisku veterinárov pochádza z nadmerného podávania veterinárnych liekov zvieratám.
- Výrobcovia potravín až 50 % produkcie ATB spotrebujú na zvyšovanie hmotnostných prírastkov u úžitkových zvierat.
- Vlády viacerých krajín nemajú záujem dať prioritu zdraviu verejnosti.
- Ochorenia a rezistencia mikróbov sa šíria najmä v podmienkach chudobných krajín tretieho sveta.

ECDC bolo založené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 851/2004 z 21. apríla 2004 a svoju činnosť začala 20. mája 2005. Na webovej stránke www.ecdc.europa.eu aktuálne informuje o prenosných ochoreniach. TBC v incidencii (výskyte na 100 tis. obyvateľov) zaujíma čestné štvrté-piate miesto (18,0 prípadov). Riaditeľka ECDC Zsuzsanna Jakab pri otvorení ECDC zdôraznila že: „Našou víziou je Európska únia, v ktorej všetci občania sú chránení pred infekčnými chorobami tak, ako to najnovšie opatrenia v oblasti prevencie a kontroly umožňujú.“ Ako ukazuje vývoj, tieto ambície budú zbrzdené globálnou ekonomickou krízou.

ECDC vypracovalo dokument Ciele a stratégia ECDC na roky 2007–2013, ktorý obsahuje 7 cieľových oblastí. Druhým cieľom je epidemiologická surveillanca (epidemiologická bdelosť) – proces sledovania prenosného ochorenia v rámci Európy a celého sveta, umožňujúci inštitúciám včas reagovať na jeho zvýšené riziko. Štvrtým cieľom je kontrola ohrozenia prenosnými ochoreniami. ECDC rozhodla v decembri 1999 o zriadení účinného systému včasného varovania a včasnej reakcie pre prevenciu a kontrolu prenosných ochorení (Early Warning and Response System – EWRS).

Legislatíva Európskej únie ohľadom TBC

Základným legislatívnym predpisom Európskeho parlamentu a Rady je Rozhodnutie č. 2119/98, ktorým sa zriaďuje sieť pre epidemiologickú bdelosť (epidemiologická surveillanca) a kontrolu prenosných ochorení. TBC patrí do 5. kategórie Iné ochorenia podkategórie b) Ochorenia prenášané vzduchom.

Národná legislatíva

Prevencia a kontrola prenosných ochorení je v SR legislatívne upravená vyhláškou Ministerstva zdravotníctva SR č. 573/2007 Z. z. o hygienických požiadavkách na prevádzku zdravotníckych zariadení a vyhláškou Ministerstva zdravotníctva SR č. 585/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení.

Prevencia a kontrola TBC s možným očkovaním rizikových skupín, najmä detí, je upravená dokumentom Ministerstva zdravotníctva SR – **Imunizačný program SR**. Úrad verejného zdravotníctva SR vydal dňa 12. 5. 2004 odborné usmernenie, ktorým sa ustanovujú prenosné ochorenia, ktoré majú byť zahrnuté do siete pre bdelosť a kontrolu prenosných ochorení Európskeho spoločenstva.

Rozhodnutia Európskej rady a Európskej

komisie k sieťam pre prevenciu a kontrolu prenosných ochorení boli zapracované do ustanovení zákona č. 355/2007 Z. z. a nadväzujúcej vyhlášky č. 585/2008 Z. z.

Prevenciu a kontrolu TBC v jej všetkých formách v súčasnosti zabezpečujú odbory a oddelenia epidemiológie ako organizačná zložka úradov verejného zdravotníctva. Ich pôsobnosť v týchto oblastiach konkretizuje znenie § 6 ods. 3 písm. b) a e) zákona č. 355/2007 Z. z.

V rámci organizovania, plánovania a naplňovania protibiologických opatrení na ochranu obyvateľstva sú Regionálne úrady verejného zdravotníctva odbornými garantami v územných obvodoch aj ochrany pred účinkami najagresívnejších kmeňov TBC. Ich špecialisti v prípade vyhlásenia núdzového stavu pri biologickom ohrození zasahujú vlastnými silami a prostriedkami v súčinnosti so záchrannými zložkami integrovaného záchranného systému.

Pre efektívnosť prevencie a kontroly TBC je významnou úlohou lekárov prvého kontaktu, ale aj iných zdravotníckych pracovníkov, pri nahlásovaní výskytu TBC podľa prílohy č. 5 zákona č. 355/2007 Z. z.

Konkrétne liečenie všetkých foriem TBC sa na území SR zabezpečuje v celoeurópsky významnom špecializovanom zariadení, Národnom ústave tuberkulózy, pľúcnych chorôb a hrudníkovej chirurgie vo Vyšných Hájoch vo Vysokých Tatrách.

Dobrá správa o spolupráci so zahraničím

Konkrétnym dokumentom pre zaistenie účinného boja s nebezpečnými prenosnými ochoreniami vrátane MDR-TB je Dvojročná dohoda o spolupráci (Biennial Collaborative Agreement = BCA) medzi Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky a Regionálnym úradom WHO pre Európu na roky 2012–2013. Predstavuje novú víziu Regionálneho úradu WHO pre

Európu, schválenú na 60. zasadnutí – Lepšie zdravie pre Európu – a praktický rámec pre spoluprácu. Za dosiahnutie cieľov BCA zodpovedajú spoločne Sekretariát WHO a Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky.

Medzi nové strategické priority práce v rámci novej Európskej politiky v oblasti zdravia – Zdravie 2020 – patria aj: riešenie incidencie infekčných ochorení, najmä pokiaľ ide o detskú obrnu, HIV/AIDS, MDR-TB, osýpky a maláriu; zabezpečenie pripravenosti na mimoriadne udalosti.

PRIORITA 4: Prenosné ochorenia, ochrana zdravia a životného prostredia

Zníženie záťaže prenosných ochorení, vrátane ich sociálnych a ekonomických dôsledkov a podpora vyššej miery zaočkovanosti proti ochoreniam, ktorým sa dá predchádzať očkovaním. Kontrola používania ATB, epidemiologická situácia antibakteriálnej rezistencie a rozvoj akčného plánu pre jej potlačovanie.

Stav realizácie: Členské štáty vykonali počiatočné hodnotenie epidemiologickej situácie v oblasti antimikrobiálnej rezistencie, používania ATB vo všetkých odvetviach (vrátane potravinárstva a pôdohospodárstva) a vytvorili národný koordináčny mechanizmus a vypracovali národné akčné plány vychádzajúce zo siedmich strategických cieľov regionálneho plánu potlačovania antimikrobiálnej rezistencie. Plnenie úloh pokračuje.

Použitie prameň:

www.who.int, www.health.gov.sk, www.ecdc.europa.eu – Key publications 2008–2010, www.cdc.gov.sk, www.fmed.uniba.sk, www.uvzsr.sk, www.primar.sk, www.zdravie.sk, www.cudzieslova.sk, www.meduca.sk

Ilustračné foto: **internet**

Interakčné vplyvy funkčnosti systému

Ján Jasenovec a Zdeněk Dvořák

V predošlých vydaniach časopisu sa autori v rámci rozvoja teórie civilnej ochrany zamerali na popis definovania kritickosti infraštruktúry a na metodiku definovania indexu kritickosti objektov. V tejto časti zameriavajú svoju pozornosť na problematiku interakčných vplyvov a ich meranie prostredníctvom indexu interakcie.

Rozvoj informačno-komunikačných technológií v ostatných desaťročiach vytvoril podmienky vzájomnej spolupráce výpočtovej techniky, informačno-komunikačných technológií a človeka. Tento pokrok napomohol k tvorbe celého spektra automatizovaných (počítačovo riadených) systémov. V dnešnej dobe je využívaný celý rad takýchto systémov v službách, distribúcii informácií, energií a produktov a v rôznych iných výrobných procesoch. Nachádzame sa teda v dobe výraznej interakcie rôznych oblastí života spoločnosti. Pre jej bližšie pochopenie je potrebné zamýšľať sa nad tým do akej miery, prečo a ako jednotlivé faktory interakciu ovplyvňujú. Odhalením jednotlivých súvislostí môžeme v rámci teórie civilnej ochrany prijať účinné bezpečnostné opatrenia, ako súčasť integrálnej ochrany smerujúcej k spoľahlivosti alebo funkčnosti interakčných vplyvov.

INTERAKCIA

Čo je to vlastne interakcia? Odborná literatúra hovorí o interakcii ako o: „vzájomnom pôsobení človeka na okolie a okolia na človeka, ako o vzťahu a postoji, ktorý ľudia voči sebe aktívne zaujímajú [1]“. Ďalšie vysvetlenie pojmu je interakcia ako: „vzájomné pôsobenie dvoch alebo viacerých činiteľov [2]“. Interakcia je teda vyústenie vplyvu dvoch alebo viacerých interaktov. Interakt je: „činiteľ podieľajúci sa na interakcii [2]“. Do pozície činiteľov je teda možné dosadiť v úlohe interaktov čokoľvek, čo vzájomne pôsobí nepretržite, alebo v určitom časovom úseku. Popritom nie je dôležité na ktorom mieste sa interakt nachádza. Vzájomná interakcia vytvára svojim pôsobením jedného interaktu na druhý určitý vplyv buď v pozitívnom alebo negatívnom zmysle slova. V oblasti kritickosti infraštruktúry (ďalej len KI) v úlohe interaktov hovoríme o určitých systémoch fungujúcich v rámci prvkov alebo sektorov KI. Pre potrebu určitého kvantitatívneho vyjadrenia interakcie je potrebné vziať do úvahy rozsah vzájomného vzťahu. Týmto môžeme vyjadriť kvantitatívny vzťah interaktov, tzn. akým spôsobom interakt vplyva na iný, alebo iné interakty v závislosti na:

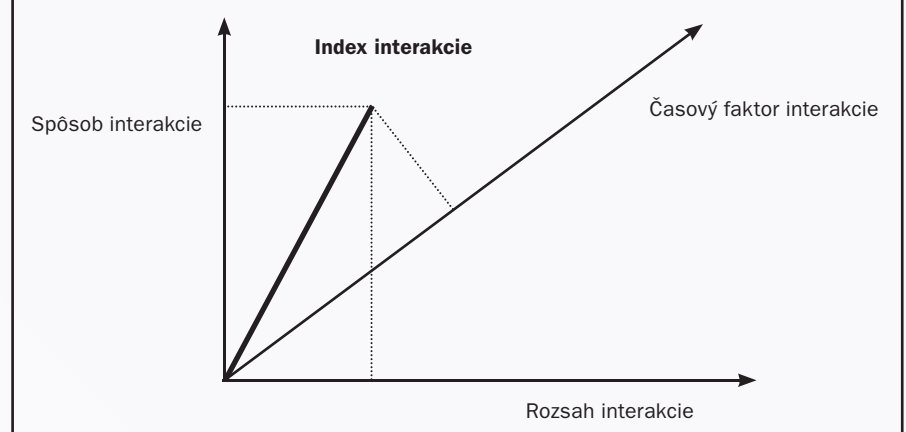
- spôsobe interakcie,
- rozsahu interakcie,
- časového faktora interakcie.

Spôsob interakcie (na obrázku 1 os y) vyjadruje mieru, akou môže interakt vply-

vať napríklad na určitý funkčný systém (celok). Môže to byť v pozitívnom alebo negatívnom zmysle, napríklad vo forme určitého obmedzovania alebo ohrozova-

munikačnej technológie zabezpečujúcej riadenie a kontrolu napríklad výrobných, dopravných a iných procesov bez potreby zásahu ľudského faktora.

Obrázok 1: Definovanie indexu interakcie

nia iných interaktov. **Rozsah interakcie** (na obrázku 1 os x) je vyjadrením, v akej miere sa interakt prejaví voči ostatným. Takýto rozsah môžeme chápať napríklad ako: čiastočný, rozsiahly alebo úplný podiel interakcie jedného interaktu voči druhému. **Z pohľadu časového faktora interakcie** (na obrázku 1 os z) je dôležité, ako rýchlo a ako dlho bude interakčný vplyv trvať. Týmto základnými charakteristikami je možné v ďalšom zistiť mieru interakcie a tým aj vyjadriť tento vzťah matematicky.

V celej ľudskej spoločnosti sa môže stretnúť s pojmom **systém**. Tento je možné považovať za určitý funkčný prvok vytvárajúci organizačné, technické, personálne a zdrojové prepojenia. Z pohľadu bezpečnostného manažmentu je dôležité zistiť mieru alebo (index) interakčných vzťahov súvisiacich s funkčnosťou určitého systému. Jeho funkčnosť je ovplyvnená interakčnými podmienkami, ktoré sú najvýznamnejšie v oblastiach:

- subsystému energetických zdrojov,
- subsystému automatizovaného riadenia,
- subsystému riadenia ľudského faktora.

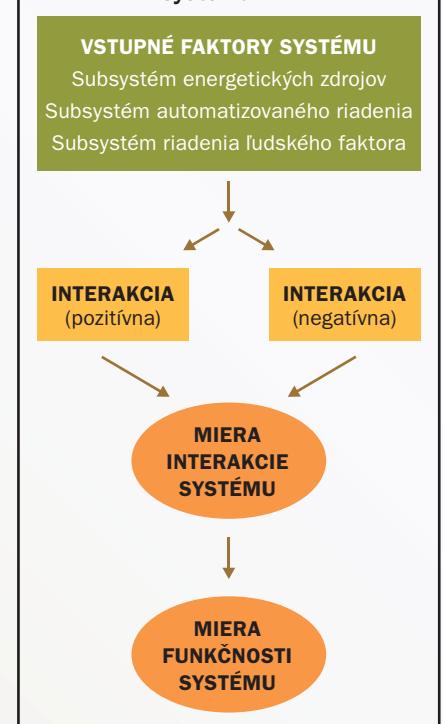
Subsystém energetických zdrojov – predstavuje základ vstupných zdrojov potrebných vo výrobných a dodávateľských procesoch celého spektra služieb, výroby ap. Jednotlivé zdroje sú zastúpené v podobe elektrickej energie, plynu, ropy, ropných produktov a tuhých palív.

Subsystém automatizovaného riadenia – kombinuje spôsob alebo formu využitia najmodernejšej počítačovej techniky, ko-

Subsystém riadenia ľudského faktora – znamená vstup človeka v rámci určitého procesu, v ktorom človek zasahuje do definovania cieľov, plánovania, rozhodovania, operatívneho riadenia a kontroly.

Pri posudzovaní interakčných vplyvov je východiskom hodnotenie vstupných faktorov voči určitému systému, ktorý môžeme schematicky definovať ako:

Obrázok 2: Schéma interakcie systému

KVANTIFIKOVANIE MIERY INTERAKCIE SYSTÉMU

Každý faktor interakcie v určitom rozsahu vstupuje do riadenia procesu, tým je možné vyjadriť jeho určitú mieru (index) interakcie. Mieru interakčných vzťahov je možné zistiť prostredníctvom kvantifikovania faktorov interakcie podľa oblastí interakcie a ich porovnania voči možnej škále interakcie vyjadrenej ako:

- Interakcia subsystému energetických zdrojov (I EZd).
- Interakcia subsystému automatizovaného riadenia (I AR).
- Interakcia subsystému riadenia ľudského faktora (I LF).

Pri zisťovaní indexov interakcie je použitý ako príklad zoznam, katalóg otázok, ktorý v konfrontácii s odpoveďami umožňuje ich kvantifikované vyjadrenie zo vzťahu:

dosiahnutý počet bodov v oblasti / maximálny počet bodov v oblasti = index interakcie

Cieľom uvedeného výpočtu je zistenie hodnoty váhového koeficientu a ich následné porovnanie s ostatnými hodnotami.

Dosiahnuteľný počet bodov v jednotlivých definovaných oblastiach interakcie je podľa otázok:

I EZd = 21 – 71 bodov

I AR = 16 – 60 bodov

I LF = 14 – 60 bodov

Poznámka:

Uvedené rozpätie vychádza z predpokladu označenia jednej odpovede, v prípade, že dôjde k viacerým odpoveďiam v okruhu otázok alebo zúženiu okruhu otázok, je potrebné minimálne a maximálne rozpätie upraviť.

Rozpätie mier interakcie podľa váhového koeficientu:

do 0,25 váhového koeficientu

– nízka interakcia systému

do 0,50 váhového koeficientu

– stredná interakcia systému

do 0,75 váhového koeficientu

– závažná interakcia systému

nad 0,75 váhového koeficientu

– vysoká interakcia systému

Príklady riešenia (zoznam, katalóg otázok):

1. Interakčný vplyv subsystémov energetických zdrojov

Aké externé energetické zdroje systém vyžaduje?	Počet bodov
Elektrickú energiu	1
Plyn	1
Ropu a ropné produkty	1
Tuhé palivá	1
Aký je podiel jednotlivých externých energetických zdrojov?	Počet bodov
Elektrická energia	do 25 % 3
	do 50 % 5
	do 75 % 8
	do 100 % 10
Plyn	do 25 % 3
	do 50 % 5
	do 75 % 8
	do 100 % 10
Ropa a ropné produkty	do 25 % 3
	do 50 % 5
	do 75 % 8
	do 100 % 10
Tuhé palivá	do 25 % 3
	do 50 % 5
	do 75 % 8
	do 100 % 10
Dokážu sa externé energetické zdroje vzájomne nahradit' (externý energetický zdroj nahrádzajúci iný externý energetický zdroj)	Počet bodov
áno – v plnej miere	10
áno – čiastočne	5
nie	0

Výpočet interakčného vplyvu energetických zdrojov

Výpočet je limitovaný možným váhovým rozpätím 21 – 71 bodov. Pri výpočte budeme vychádzať zo vzorca určujúceho výšku váhového koeficientu:

$$I \text{ EZd} = \frac{DPb}{MPb}$$

I EZd – interakcia energetických zdrojov

DPb – dosiahnutý počet bodov

MPb – maximálny počet bodov

Do akej miery sa dokážu externé energetické zdroje vzájomne nahradit'?	Počet bodov
do 25 %	3
do 50 %	5
do 75 %	8
do 100 %	10
Ako dlho je možné využitie náhradných externých energetických zdrojov?	Počet bodov
krátkodobo (rádovo niekoľko minút, hodín)	3
do 24 hodín	5
do 7 dní	8
do obnovenia dodávok hlavného zdroja	10
Existujú interné záložné energetické zdroje? (záložný zdroj nahrádzajúci ten istý zdroj rovnakej energie, napr. generátor elektrickej energie, zásobník plynu atď.)	Počet bodov
áno	10
nie	5
Aká je doba využitia interných záložných zdrojov na funkčnosť systémov?	Počet bodov
krátkodobo (rádovo niekoľko minút, hodín)	3
do 24 hodín	5
do 7 dní	8
do obnovenia dodávok hlavného zdroja	10
V akom rozsahu zabezpečí záložný zdroj funkčnosť systému?	Počet bodov
obmedzene – len nevyhnutné podsystemy (poskytovanie služby bude prerušené)	3
čiastočne – základné funkcie systémov (poskytovanie služby bude obmedzené)	5
úplne – všetky funkcie systému sú funkčné	10

Príklad výpočtu:

Energetické zdroje dosiahli napríklad 52 bodov.

Dosadením do vzorca:

$$I \text{ EZd} = \frac{52}{71} = 0,732$$

Dosiahnutý výsledok poukazuje na hodnotu **závažnej interakcie** vplyvu energetických zdrojov.

2. Interakčný vplyv subsystémov automatizovaného riadenia

Aký je počet prvkov automatizovaných systémov?	Počet bodov
do 5 prvkov	3
do 10 prvkov	5
do 50 prvkov	8
viac ako 50 prvkov	10
Aký je podiel automatizovaného systému riadenia?	Počet bodov
Automatizované procesy do 25 %, bez podielu obslužného personálu (zásadný podiel na úprave technologických procesov v priebehu ich činnosti, prijatie nápravy obslužným personálom)	3
Automatizované procesy do 50 %, bez podielu obslužného personálu (výrazný podiel na riadení a kontrole procesov obslužného personálu)	5
Automatizované procesy do 75 %, bez podielu obslužného personálu (čiastočný podiel na riadení procesov obslužného personálu)	8
Automatizované procesy nad 75 %, bez podielu obslužného personálu (iba dohľad obslužného personálu)	10
Aká je doba prevádzky automatizovaného systému riadenia?	Počet bodov
Jednozmenná prevádzka počas pracovných dní	3

Výpočet interakčného vplyvu automatizovaného riadenia systémov

Výpočet je limitovaný možným váhovým rozpätím 16 – 60 bodov. Pri výpočte je možné vychádzať zo vzorca určujúceho výšku váhového koeficientu:

$$I AR = \frac{DPb}{MPb}$$

I AR – interakcia automatizovaného riadenia

DPb – dosiahnutý počet bodov

MPb – maximálny počet bodov

3. Interakčný vplyv ľudského faktora na riadení systémov

Aký je počet obslužného personálu?	Počet bodov
do 10 osôb	3
do 50 osôb	5
do 100 osôb	8
viac ako 100 osôb	10
Aká je obsahová náročnosť obslužného personálu?	Počet bodov
občasný dohľad	3
čiastočný dohľad	5
kontrola v závere procesov	8
neustály dohľad	10
Aký je podiel obslužného personálu počas prevádzky systému?	Počet bodov
Dohľad nad technologickými procesmi v priebehu ich činnosti (do 25 % podielu na procese)	3
Čiastočná úprava technologických procesov v priebehu ich činnosti (do 50 % podielu na procese)	5
Výrazná úprava technologických procesov v priebehu ich činnosti (do 75 % podielu na procese)	8
Zásadná úprava technologických procesov v priebehu ich činnosti, prijatie nápravy (nad 75 % podielu na procese)	10

Dvojmenná prevádzka počas pracovných dní	5
Trojmenná prevádzka počas pracovných dní	8
Nepretržitá prevádzka 24 hodín/7 dní v týždni	10
Aká je zložitosť automatizovaného riadenia systémov?	Počet bodov
Jednoduché automatizované procesy	3
Čiastkové automatizované procesy	5
Kombinované automatizované procesy	8
Zložité automatizované procesy	10
Aká je potrebná údržba automatizovaného systému riadenia?	Počet bodov
Prevádzková kontrola	3
Bežná údržba	5
Technická kontrola	8
Generálna oprava	10
Aká je perióda údržby automatizovaného systému riadenia?	Počet bodov
Periodicky denne	1
Periodicky mesačne	3
Periodicky štvrťročne	5
Periodicky polročne	7
Periodicky ročne	8
Viac ako rok	10

Príklad výpočtu:

Interakcia automatizovaného riadenia dosiahla napríklad 29 bodov.

Dosadením do vzorca:

$$I AR = \frac{29}{60} = 0,483$$

Výsledok výpočtu je na úrovni **hodnoty strednej interakcie** vplyvu automatizovaného riadenia systému.

Aká je prevádzková doba obslužného personálu systému?	Počet bodov
Jednozmenná prevádzka počas pracovných dní	3
Dvojmenná prevádzka počas pracovných dní	5
Trojmenná prevádzka počas pracovných dní	8
Nepretržitá prevádzka 24hodín/7 dní v týždni	10
Akú odbornú spôsobilosť personálu systém vyžaduje?	Počet bodov
Zaškolenie	1
Odborný kurz	2
Stredoškolské vzdelanie a zaškolenie	4
Stredoškolské vzdelanie a odborný kurz	6
Vysokoškolské vzdelanie a zaškolenie	8
Vysokoškolské vzdelanie a odborný kurz	10
Ako často je vykonávané ďalšie vzdelávanie obsluhy systému?	Počet bodov
Periodicky mesačne	1
Periodicky štvrťročne	3
Periodicky polročne	5
Periodicky ročne	7
Viac ako rok	10

Výpočet interakčného vplyvu ľudského faktora

Výpočet je limitovaný možným váhovým rozpätím 14 – 60 bodov. Pri výpočte budeme vychádzať zo vzorca určujúceho výšku váhového koeficientu:

$$I\ LF = \frac{DPb}{MPb}$$

I LF – interakcia ľudského faktora

DPb – dosiahnutý počet bodov

MPb – maximálny počet bodov

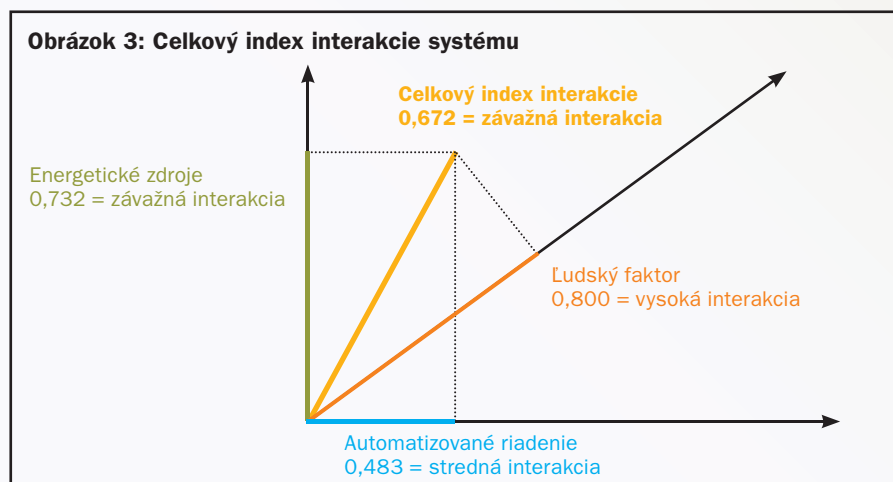
Príklad výpočtu:

Interakcia ľudského faktora dosiahla napríklad 48 bodov.

Dosadením do vzorca:

$$I\ LF = \frac{48}{60} = 0,800$$

Dosiahnutý výsledok poukazuje na **hodnotu vysokej interakcie** ľudského faktora voči funkčnosti systému.

Definovanie celkovej miery (indexu) interakcie

Zo získaných výpočtov vyplynula miera interakcie energetických zdrojov na úrovni **0,732**, miera interakcie automatizovaného riadenia na úrovni **0,483** a miera interakcie ľudského faktora s hodnotou **0,800** váhového koeficienta. Pre lepšiu ilustráciu tieto hodnoty môžeme ďalej vyjadriť graficky (obrázok 3) v podobe celkového indexu interakcie.

Priemerná hodnota dosiahnutých výsledkov je na úrovni **0,672** váhového koeficientu, ktorý môžeme označiť za celkový index interakcie. Z jednotlivých výsledkov

vyplýva prioritná potreba venovania sa faktorom interakcie prekračujúcim priemerné hodnoty. V tomto riešenom prípade to sú ľudské a energetické zdroje. Je však potrebné vziať do úvahy aj parciálne dôsledky jednotlivých otázok. Čo znamená, že všade tam, kde výsledok dosiahol maximálny počet bodov, bude potrebné aj prijatie opatrení smerujúcich na zabezpečenie ich funkčnosti alebo aj znižovanie negatívnej interakcie.

Uvedený postup poukazuje na dôležitosť pochopenia súvislostí v rámci posudzovaného systému. Získané výsledky dokresľujú celkovú úroveň interakcie voči funkčnosti

systému. Z pohľadu prioritizácie jednotlivé hodnoty odrážajú mieru závažnosti vplyvov a tým aj potrebu ich riešenia, nakoľko v prípade ich výpadku alebo obmedzenia predstavujú potencionálne riziko negatívnej interakcie. Tento príklad postupu môže byť využitý ako cieľová analýza interakčných vplyvov hodnotových a personálnych faktorov. V konečnom dôsledku nadobudnuté informácie v procese analýzy rizík môžu byť nápomocné adresnému prijatiu vhodných bezpečnostných opatrení.

Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. 0471-10

Ilustračné foto: **internet**

Použité zdroje:

1. JASENOVEC, J.: Dizertačná práca – Ochrana kritickej infraštruktúry. FŠI ŽU v Žiline. 2011.
2. Zákon č. 45/2011 Z. z. z 8. februára o kritickej infraštruktúre.
3. HOFREITER, L.: Bezpečnostný manažment. Žilina, Žilinská univerzita v Žiline, 2002, ISBN 80-7100-953-9.
4. IVANOVÁ-ŠALINGOVÁ, M.: Vreckový slovník cudzích slov Vydavateľstvo Bratislava, 1993. ISBN 80-901160-2-7.
5. www.ni2cie.org/targetanalysis, 7. 7. 2012

Vzdelávacie a technický ústav krízového manažmentu a civilnej ochrany Slovenská Lupča

Lepšie je byť pripravený, ako sa zľaknúť

Už štvrtý rok nachádzajú čitatelia v tejto rubrike články o práci odborov civilnej ochrany a krízového riadenia obvodných úradov. Doteraz sme v nej predstavili už 22 spomínaných odborov. Tentoraz sme sa rozhodli urobiť výnimku. Namiesto odboru civilnej ochrany a krízového riadenia predstavujeme čitateľom jednotlivé pracoviská Vzdelávacieho a technického ústavu krízového manažmentu a civilnej ochrany v Slovenskej Lupči, ktorý v tomto roku oslávil pätnásť výročie svojej existencie.

Pri svojom vzniku 1. mája 1997 mal ústav 147 zamestnancov. V súčasnosti pracuje na niekoľkých pracoviskách ústavu 97 zamestnancov, z toho 30 v štátnej službe a 67 zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme. Po viacerých organizačných zmenách a kumuláciách činností sa pre mnohých zamestnancov stala práca náročnejšou, pretože v opisoch činností a pracovných náplniach im pribudli nové pracovné povinnosti a úlohy. Rozpočet mzdových prostriedkov však neumožnil týchto zamestnancov lepšie ohodnotiť.

V štruktúre ústavu pôsobí oddelenie vzdelávania a prípravy, Strediská vzdelávania a prípravy v Nitre a Spišskej Novej Vsi, technické oddelenie, Kontrolné chemické laboratória civilnej ochrany v Jasove, Nitre a Slovenskej Lupči, oddelenie organizačné a finančného zabezpečenia a oddelenie správy majetku a prevádzky.

vaných kurzov, seminárov, dištančného vzdelávania, odbornej prípravy a formou iných vzdelávacích aktivít. Tri zo základných kurzov – základný odborný kurz, základný kurz a kurz základných vedomostí sú akreditované Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR. V tomto roku k nim pribudne ďalší, ktorý je určený pre učiteľov základných škôl v rámci Programu kontinuálneho vzdelávania Ochrana života a zdravia. Spomínané formy vzdelávania sú v zmysle kompetencií podľa organizačného poriadku ústavu uskutočňované oddelením vzdelávania a prípravy ústavu a v Strediskách vzdelávania a prípravy v Nitre a Spišskej Novej Vsi. Uskutočňujú sa aj výjazdovou formou do miest organizátorov. Štruktúra vzdelávacích aktivít je primárne prispôbená základným cieľovým skupinám. Tie sú tvorené hlavne zo zamestnancov obvodných úradov,

samosprávnych krajov, rezortov vnútra, školstva, pôdohospodárstva, zdravotníctva a životného prostredia.

Významnou cieľovou skupinou sú starostovia obcí, členovia krízových štábov, riaditelia a učители základných a stredných škôl, vyučujúci učivo v rámci predmetu Ochrana života a zdravia.

V obsahu Plánu vzdelávania a prípravy, v tematických plánoch a rozvrhoch vzdelávacích aktivít sa venuje pozornosť najmä zvyšovaniu odborných vedomostí a ovládaniu praktických návykov a zručností v riadení mimoriadnych udalostí, zvyšovaniu schopnosti pružného analyzovania a vyhodnocovania miery ohrozenia obyvateľov v prípadoch nebezpečenstva vzniku a po vzniku mimoriadnej udalosti a reálnemu a účinnému riadeniu záchranných prác pri ochrane životov, zdravia a majetku.

Oddelenie vzdelávania a prípravy

Činnosť v oblasti vzdelávania je zameraná na získavanie, rozširovanie a prehľbovanie teoretických vedomostí, ovládanie praktických návykov a zručností zameraných na zvládnutie určitej funkcie a konkrétnych úloh.

Na základe organizačného poriadku ústavu a podľa Plánu vzdelávania a prípravy na príslušný rok oddelenie pripravuje zamestnancov plniacich úlohy civilnej ochrany a krízového riadenia formou základných, zdokonaľovacích a špecializo-

Oddelenie vzdelávania a prípravy

Vzdelávacie a propagačné aktivity ústavu absolvovalo od jeho vzniku viac ako 97 000 osôb.

V oblasti propagácie civilnej ochrany sa zamestnanci oddelenia vzdelávania a prípravy, ako aj stredísk vzdelávania a prípravy, podieľajú na tvorbe a vydávaní odborných listov, učebných textov a učebných pomôcok, prekladoch zo zahraničnej literatúry, videotvorbe, na aktualizácii internetovej stránky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Podieľajú sa aj na organizácii Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany a organizovaní odborných seminárov a konferencií.

Na veľmi dobrej úrovni je dlhoročná spolupráca v oblasti vzdelávania s obvodnými úradmi v sídle krajov Banská Bystrica, Žilina, Nitra, Trenčín, Prešov, Košice a tiež mnohými obvodnými úradmi v pôsobnosti týchto krajov. Pozitívne je hodnotená aj spolupráca v oblasti vzdelávania s Nitrianskym, Trenčianskym, Žilinským, Prešovským a Košickým samosprávnym krajom, príslušnými metodicko-pedagogickými centrami, vysokými školami a univerzitami, ktoré pripravujú odborníkov aj v oblasti krízového riadenia, integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany.

V rámci plnenia úloh v oblasti vzdelávania a prípravy Vzdelávacie a technický ústav krízového manažmentu a civilnej ochrany Slovenská Lupča rozširuje vzdelávacie aktivity aj smerom k akademickej pôde. Od roku 2010 sa zvýšila úroveň vzájomnej spolupráce ústavu s vysokými školami a univerzitami, ktoré pripravujú odborníkov na úseku civilnej ochrany a krízového riadenia. Táto spolupráca je uskutočňovaná na základe vzájomných požiadaviek a prostredníctvom existujúcich dohôd o spolupráci medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, vysokými školami a univerzitami, ktoré boli uzatvorené na základe súhlasu a podnetov spolupracujúcich strán. V rámci tejto spolupráce oddelenie vzdelávania a prípravy uskutočňuje pravidelne ukážku činnosti ústavu a so strediskami vzdelávania a prípravy zabezpečuje rôzne druhy prednášok. Študentom poskytujú konzultácie a metodickú pomoc pri spracovaní ročníkových, záverečných a diplomových prác. Na základe požiadaviek vysokých škôl sa zamestnanci oddelenia a stredísk vzdelávania a prípravy zúčastňujú aj záverečných skúšok ako členovia skúšobných komisií. Oddelenie vzdelávania a prípravy spolupracuje aj s Akadémiou Policajného zboru v Bratislave. V rámci tejto spolupráce ústav už niekoľko rokov zabezpečuje odbornú prax pre študentov študijného programu Bezpečnostnoprávne služby vo verejnej správe. V súčasnosti sa

zamestnanci oddelenia, ako aj stredísk vzdelávania a prípravy, podieľajú na vypracovaní učebnej pomôcky pre študentov Akadémie Policajného zboru v Bratislave s názvom Informatívum civilnej ochrany. Tá bude slúžiť ako povinná literatúra predmetov Ochrana obyvateľstva 1 a Ochrana obyvateľstva 2 pre študentov druhého a tretieho ročníka bakalárskeho študijného programu Bezpečnostnoprávne služby vo verejnej správe. Táto pomôcka bude diferencovane k dispozícii aj účastníkom vzdelávacích aktivít v rámci ústavu. Ústav spolupracuje tiež s Fakultou špeciálneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline. V rámci spolupráce sa zástupcovia univerzity zúčastňujú niektorých vzdelávacích aktivít ústavu podľa príslušnej problematiky a sú pozývaní ako prednášajúci problematiky krízového manažmentu. Novou aktivitou tejto fakulty je aj začínajúca sa spolupráca na pripravovanom terminologickom slovníku.

Keďže spolupráca prispieva ku skvalitneniu jednotlivých foriem vzdelávania a prípravy, ústav ju bude v rámci svojich možností aj naďalej rozvíjať a podporovať.

boli od roku 2005 vyčlenené ako samostatné detašované pracoviská. V rámci technického odboru boli postupne zrušené technické funkcie a znížil sa počet zamestnancov bez náhrady z pôvodných 30 zamestnancov na terajších 17 zamestnancov technického oddelenia. Zámer vytvoriť oddelenie servisu sietí varovania a vyzozenia sa nerealizoval. Úlohy servisu elektronických sirén – obmenu záložných zdrojov zabezpečuje technické oddelenie operatívne. Technické oddelenie sa zameriava najmä na:

- opravy, skúšky, štandardné balenie, dekompletizáciu, separáciu a rušenie prostriedkov individuálnej ochrany rôznych typov,
- opravy, skúšky a revízie prístrojov chemického prieskumu a špeciálnej očisty,
- opravy, skúšky, servis špeciálnej techniky pre vyzoznenie a varovanie a pre spojenie,
- opravy, skúšky a kalibrácie dozimetrickej techniky,
- technické prehliadky a technické skúšky záchrannárskej dýchacej techniky,

Ukážka činnosti ústavu študentom vysokých škôl

Technické oddelenie

Technické oddelenie je odborným organizačným celkom riaditeľa ústavu pre koordináciu úloh a organizovanie činnosti ústavu v technickej oblasti. V plnom rozsahu zabezpečuje výkon ucelených odborných a špecializovaných činností na úseku skúšok a opráv materiálu civilnej ochrany s republikovou pôsobnosťou. V čase vzniku Vzdelávacieho a technického ústavu civilnej ochrany Slovenská Lupča mal vtedajší technický odbor tri oddelenia a tri pracoviská kontrolných chemických laboratórií. Kontrolné chemické laboratória

- špeciálne analýzy a skúšky materiálu civilnej ochrany na určené testovacie látky,
- komplexnú metrológiu.

Technické oddelenie ďalej zabezpečuje výkon osobnej operatívnej dozimetrie pre Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, vyhodnocuje osobné operatívne dozimetre a vedie príslušné evidencie. K novým úlohám patrí kompletný servis záchrannárskej dýchacej techniky vrátane čistenia, odborných prehliadok, skúšok kovových a od roku 2010 aj kompozitných tlakových nádob na dopravu plynov pre zložky integrovaného záchranného systému. Po inštalácii novej monitorovacej dozimetrickej

skúšky a opravy prostriedkov individuálnej ochrany

ochranné masky rôznych typov	1 116 000 súprav
iné typy prostriedkov individuálnej ochrany a komponenty k nim	917 000 kusov

skúšky, opravy a kalibrácie špeciálnej techniky – dozimetrická technika

dozimetrická technika typu DC – skúšky, opravy a kalibrácie	48 500 kusov
servis stacionárnych automatických hlásičov úrovne radiácie typu DC-4, celkom	2 800 miest
servis siete RADMON, typu RPSG-05	40 miest

skúšky, opravy a revízie špeciálnej techniky – varovanie a vyzozumenie

spojovacia technika	8 800 súprav
technika pre varovanie a vyzozumenie	250 súprav
servis siete SEHIS – elektronických sirén	550 miest

skúšky rezistenčných dôb vzoriek materiálu civilnej ochrany na vybrané testovacie látky

gumy a gumotextilu na yperit	14 000 krát
malý ochranný filter na kyanovodík a chlórpicrín	2 640 krát
malý ochranný filter – fyzikálne skúšky odporu	208 000 kusov

Odborné prehliadky a skúšky (revízie) vzduchovej dýchacej techniky

vzduchová dýchacia technika	500 súprav
kovové fľaše k vzduchovej dýchacej technike	1 410 kusov
kompozitné fľaše k vzduchovej dýchacej technike	235 kusov

štátna environmentálna politika – tvorba a likvidácia odpadov a druhotných surovín

odpad zo skúšobnej a opravárskej činnosti materiálu civilnej ochrany	522 ton
vyťažené druhotné suroviny	674 ton

Oddelenie špeciálnej techniky

siete typu RADMON technické oddelenie od roku 2009 zabezpečuje aj dvojročný servis kalibrácie sond typu RPSG-05.

Výsledky činnosti v rokoch 1997 – 2012 dokumentuje aj tabuľka.

Oddelenie organizačné a finančného zabezpečenia

Oddelenie organizačné a finančného zabezpečenia je odborným organizačným celkom na koordináciu plnenia úloh pre

spracovávanie plánovacích dokumentov, interných pokynov a smerníc ústavu. Zabezpečuje podklady pre riadiacu a pracovno-právnu činnosť, vypracúva koncepciu špecifického vzdelávania zamestnancov ústavu. Komplexne zabezpečuje organizačnú, autorskú, redakčnú a predtlačovú prípravu časopisu revue Civilná ochrana. Poskytuje konzultačné služby na stupni obvod a republika vo vytvorených projektoch a subsystémoch automatizovaného informačného systému. Riadi a organizuje správu registratúry a archívnictva, plní

úlohy zamerané na základné atribúty administratívnej a personálnej bezpečnosti pri ochrane utajovaných skutočností v pôsobnosti ústavu. Vo finančnej oblasti plní úlohy splnomocnenej vnútornej organizačnej jednotky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a klienta štátnej pokladnice. Komplexná problematika evidencie materiálu zahŕňa najmä tvorbu a aktualizáciu programového vybavenia tak, aby korešpondovala s aktuálnymi legislatívnymi normami. Programové vybavenie využívajú všetky územné celky, obvodné úrady a na republikovej úrovni sekcia. Republiková verzia programu REMCO a výstupy z nej sú využívané sekciou najmä pri kontrolnej činnosti a rozhodovacích procesoch súvisiacich s evidenciou materiálu civilnej ochrany.

Významnú informačnú funkciu po založení ústavu mal Spravodajca VTÚ CO. Ako prvá periodická edícia začal informovať o štruktúre novovzniknutého ústavu, jeho činnosti a poslaní. Náročnosť vzdelávacieho procesu, potreba zavedenia periodicity a koncepcnosti najmä pri organizovaní akreditovaných kurzov, ako aj požiadavky poslucháčov si vyžiadali ďalšie edície, ktorých obsahom bola už odborná tematika z oblasti civilnej ochrany. Začiatkom roka 1999 Úrad civilnej ochrany Ministerstva vnútra Slovenskej republiky poveril ústav redakciou periodika Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva. Zavŕšilo sa tak niekoľkoročné úsilie kolektívu o vydávanie časopisu, ktorý by odborníkom poskytoval aktuálne informácie z oblasti civilnej ochrany. V máji 1999 vyšlo prvé číslo. Periodikum spočiatku vychádzalo na 34 stranách dvojfarebne. V roku 2000 bol časopis rozšírený na 60 strán a začal vychádzať plnofarebne. V roku 2004 vyšlo mimoriadne číslo, súčasťou ktorého bola príloha pre stredné a základné školy Na pomoc školám. V roku 2009 vyšli až dve mimoriadne vydania revue Civilná ochrana. Jedno pre základné školy a druhé pre obce. V roku 2010 pri príležitosti medzinárodného cvičenia zložiek Integrovaného záchranného systému Slovenskej republiky v rámci NATO vyšla 16 stranová príloha. Neoddeliteľnou súčasťou, ktorá úzko súvisí s publikačnou činnosťou, je poskytovanie služieb knižnice ústavu predovšetkým vlastným zamestnancom, poslucháčom kurzov a v neposlednom rade i ostatným zamestnancom, ktorí zabezpečujú plnenie úloh civilnej ochrany a krízového riadenia v štátnej správe, samospráve, právnickým osobám a fyzickým osobám.

Oblasť výpočtovej techniky vo Vzdelávacom a technickom ústave krízového manažmentu a civilnej ochrany Slovenská Ľupča zahŕňa najmä starostlivosť o výpočtovú techniku a počítačovú sieť, sprístupnenie pripojenia na internet, zabezpečenie

zálohovania dát a antivírusovú ochranu, zavedenie nových programových aplikácií a zverejňovanie aktuálnych informácií na internetovej stránke sekcie. Podľa finančných možností sa uskutočňuje modernizácia resp. repasácia počítačov tak, aby zodpovedala rastúcim požiadavkám jednotlivých pracovísk. Jednou z kľúčových úloh je čo v najkratšom možnom termíne pristúpiť k rekonštrukcii vysokoporuchovej a rôznorodnej lokálnej počítačovej siete, čím by sa zvýšila spoľahlivosť a zrýchlil prenos dát z 10 MB/s na 100 MB/s.

Pridelené limity financií postačujú len na krytie obligatórných výdavkov ako sú energie, povinné revízie, doprava, stravovanie, likvidácia odpadov a odstraňovanie havarijných stavov za účelom eliminovania možných nežiadúcich sekundárnych následkov. Limity nestačia na realizáciu komplexnejších opráv, obmenu značne opotrebovanej resp. morálne zastaranej techniky, kancelárskeho vybavenia ap. Racionalizačné a úsporné opatrenia vyvolávajú reštrikčné obmedzenia s následkom znižovania počtu funkčných miest. Prijaté opatrenia na dodržanie rozpisaneho limitu mzdových prostriedkov na rok 2013 znamenajú, že dôjde k opätovnému zníženiu počtu zamestnancov.

Kontrolné chemické laboratória

Kontrolné chemické laboratória civilnej ochrany predstavujú v rámci Ministerstva vnútra Slovenskej republiky najvyšší stupeň chemickej a radiačnej kontroly pri plnení úloh a opatrení integrovaného záchranného systému, krízového riadenia a civilnej ochrany vo vzťahu ku všetkým potenciálnym nebezpečným chemickým a rádioaktívnym látkam, vrátane bojových otravných látok a jadrových materiálov.

Už v sedemdesiatych rokoch minulého storočia predstavovali tieto laboratória významný odborný prvok pre orgány civilnej obrany na úrovni vtedajších krajov na úseku detekcie bojových otravných látok, priemyselných látok a rádioaktívnych hrozieb v kontexte na sprevádzkovaní prvej atómovej elektrárne v Jaslovských Bohuniciach, ako i hrozbám použitia zbraní hromadného ničenia. Po Černobyľskej jadrovej havárii stále viac a viac pôsobia na úseku bezpečnosti, prevencie a detekcie. Osobitným medzníkom bolo zaradenie kontrolných chemických laboratórií civilnej ochrany do základných záchranných zložiek integrovaného záchranného systému. V rámci neho robia analýzy nebezpečných látok, ako aj odborné poradenstvo pre všetky zložky v rámci integrovaného záchranného systému.

Okrem činností na území Slovenskej republiky na úseku protichemickej a protiradiačnej bezpečnosti, sú zamestnanci

Mobilné chemické laboratórium

kontrolných chemických laboratórií civilnej ochrany vyčleňovaní aj do medzinárodného modulu civilnej ochrany pod názvom Modul CBRN CO s predurčením pre humanitárne misie v zahraničí. V rokoch 2007 až 2012 sa Kontrolné chemické laboratória Slovenská Lupča, Nitra a Jasov priamo podieľali na odbornom zvládnutí viac ako 450 prípadov riešenia rôznych problémov a plnenia požiadaviek zo strany orgánov civilnej ochrany, Hasičského záchranného zboru, Policajného zboru SR, Slovenskej informačnej služby, orgánov životného prostredia, inšpekcií, obvodných úradov, obcí a miest. Išlo o špecifické prípady, kedy spomínané zložky neboli schopné vlastnými silami a prostriedkami daný problém riešiť. Bol to najmä výskyt nebezpečných chemických látok pri chemických haváriách, výskyt chemických látok pri preprave (havária kamiónov a cisterien), výbuchy, požiare nebezpečných látok a požiare skládok komunálneho odpadu, výskyt rôznych nebezpečných chemických látok v životnom prostredí, ohrozenie chemickými látkami (podozrivé listové zásielky, balíky ap.), či nezákonné nakladanie s rádioaktívnymi látkami.

Oddelenie správy majetku a prevádzky

Oddelenie správy majetku a prevádzky je odborným organizačným celkom riaditeľa ústavu pre zabezpečenie správy majetku, prevádzky, materiálno-technického zabezpečenia ústavu a plnenie úloh bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a požiarnej ochrany vrátane preventívnych prehliadok pracovísk. V oblasti údržby a správy nehnuteľného majetku bolo po vzniku ústavu jednou z najdôležitejších

úloh zabezpečiť prestavbu bývalých skladov civilnej ochrany v Slovenskej Lupči na objekt pre vzdelávanie. Za pätnásťročné obdobie existencie ústavu plnilo rôzne čiastkové úlohy, ale i množstvo ťažiskových úloh zameraných najmä na efektívnu a konštruktívnu realizáciu rutínnej a štandardnej údržby, plynulej prevádzky, zabezpečenie dobrého technického stavu budov, techniky a technologických zariadení, sledovanie a vyhodnocovanie spotreby palív, vody, elektrickej energie a ich racionálne využívanie, hospodárenie s ubytovacími kapacitami ústavu, výdaj stravy, prevádzku automobilovej techniky ústavu, letnú a zimnú údržbu všetkých areálov a strážnu službu.

V spolupráci so sekciou integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany Ministerstva vnútra Slovenskej republiky sa postupne darí rozhodujúce požiadavky pre prevádzku a funkčnosť ústavu zabezpečovať.

Všetko si vyžaduje finančné prostriedky

Terajší riaditeľ Vzdelávacieho a technického ústavu krízového manažmentu a civilnej ochrany, Ing. Peter Baroš, je síce vo funkcii len necelého pol roka, ale na rôznych úsekoch v oblasti bezpečnosti profesionálne pracuje už viac ako štyridsať rokov. Mnohí kolegovia zo štátnej správy, ale aj z ústredných orgánov, ho poznajú z rôznych foriem spolupráce. Predtým, ako nastúpil do funkcie riaditeľa ústavu, bol vedúcim odboru civilnej ochrany a krízového riadenia Obvodného úradu Banská Bystrica.

„V rámci funkčného obdobia v štátnej správe, predovšetkým v uplynulých

desiatich rokoch, som často vystupoval ako lektor už aj v terajšom Vzdelávacom a technickom ústave krízového manažmentu a civilnej ochrany Slovenská Ľupča. Vzdelávanie, v oblasti v ktorej pôsobím, som vždy vnímal ako nepretržitý proces nielen profesionálov, ale aj ako proces pre prijímateľov informácií. Predovšetkým preto, lebo som veľmi rýchlo pochopil, že vlastne nás všetkých a ľudstvo ako také od dávnych čias sprevádzala túžba po poznaní a vedomostiach ako prirodzená potreba na prežitie a zvládnutie všetkých situácií, ktoré prináša život. Tieto okolnosti a ich vývoj zase ovplyvňujú potrebu poznania a teda aj vzdelávania. Všetci žijeme v mestách a obciach a všetko, čo sa tu udeje, sa bytostne dotýka nás všetkých. Preto som mal vždy osobitný záujem na dobre organizovanej odbornej teoretickej a praktickej príprave krízových štábov miest a obcí. V záujme skvalitnenia plnenia úloh obcami sa pre územný obvod Banská Bystrica podarilo vydať kompaktný disk s názvom Obec, kde bolo pre obce v našej oblasti uvedené takmer všetko, včítane legislatívy a iných normatívnych právnych aktov, ako aj vzorov dokumentov pre vypracovanie jednotlivých dokumentácií.

Jeden zo zakladateľov Vzdelávacieho a technického ústavu krízového manažmentu a civilnej ochrany Slovenská Ľupča a jeho dlhoročný riaditeľ, Mgr. Vladimír Piják, pri otváraní vzdelávacích aktivít vždy veľmi výstižne hovoril: „Lepšie je byť pripravený, ako sa zľaknúť!“

S odstupom času si spomínam vždy na chvíle, keď majstrovským zakončením prednášky zaznela táto jeho veta. Tie slová ma vždy sprevádzali a v priebehu celého môjho profesionálneho funkčného obdobia na rôznych úsekoch môžem potvrdiť, že ma ešte viac nabádali k poznávaniu.

Viedli ma k vzdelávaniu, štúdiu všetkého, čo v našej profesionálnej oblasti, ale aj v iných interdisciplinárnych odvetviach bolo príbuzné, resp. mohlo mať aspoň trochu súvislostí. Poznatky a nadobúdané vedomosti a skúsenosti som si nikdy nenechával sám pre seba. Práve naopak, stávali sa predmetom pri mnohých vzdelávacích aktivitách, nevnímajúc odborné prípravy zamestnancov úradov, ale aj odborné prípravy krízových štábov obvodných úradov a odborné prípravy krízových štá-

Ing. Peter Baroš

bov obcí. Jednou z osvojených myšlienok, ktoré si sústavne pripomínam, bola aj tá, že žiadne nové a neznáme skutočnosti v živote netreba ani preceňovať, ale ani podceňovať. Vždy je potrebné zoznámiť sa s čo najväčším množstvom dostupných informácií a po preštudovaní a konfrontácii s myšlienkami a postojmi treba k veci zaujať stanovisko, prijať vlastný názor. To je asi správna cesta k objektivite. Preto vzdelávanie a tréning praktických činností kompetentných pri riešení rôznych situácií budú v našej vzdelávacej oblasti v nadchádzajúcom období aj v budúcnosti prvoradými aktivitami.

Keď ma pred polrokom uvádzal do funkcie vtedajší generálny riaditeľ sekcie integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany JUDr. Peter Majka, povedal, že mi želá, aby sa podarilo z ústavu vybudovať moderné centrum vzdelávania, vrátane vzdelávania na úseku integrovaného záchranného systému. Z vlastnej skúsenosti ma upozornil, že budem musieť často a aj intenzívne klopať na dvere mnohých úradníkov, aby sa to podarilo.

Tie slová mám tiež stále na pamäti. Zo-

známil som sa v ústave a jeho súčastiach so všetkými pracovníkmi, otvoril som každé dvere, prezrel som všetku techniku, hovoril som so všetkými zamestnancami, prenikol som do podstaty mnohých odborných úloh, postupov, riešení. Mnohé úlohy a požiadavky som riešil aj po klopaní na tie dvere. Pochopil som, že môžem akokoľvek chcieť, ale... Takmer všetko si vyžaduje finančné prostriedky. Spolieham na silu a um dobrých osvedčených pracovných kolektívov, dlhoročných skúsených odborníkov a iniciatívnych kolegov v ústave aj na ministerstve. Zatiaľ, kým nebude väčšia nádej predovšetkým vo finančnej oblasti, musíme vydržať. Verím, že sa podarí zachovať tradične

dobré meno ústavu, že sa podarí plniť úlohy v súlade s Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky, v súlade s úlohami ministerstva tak, ako sú definované vo všetkých normatívnych právnych aktoch pre Vzdelávací a technický ústav krízového manažmentu a civilnej ochrany Slovenská Ľupča.

V tomto roku si pripomíname 15. výročie založenia ústavu. Je to príležitosť na vyjadrenie mnohého a verím že v spolupráci s kompetentnými nájdeme spôsob, ako si toto jubileum dôstojne pripomenúť.“

Spracovala: (nb)

Foto: archív redakcie

Životné jubileum dlhoročného céomana pplk. v. v. Viliama Garaja

Dňa 17. júla 2012 sa dožil krásneho životného jubilea 80-tich rokov života bývalý náčelník Štábu civilnej ochrany okresu Komárno pplk. v. v. Viliam Garaj.

Pri príležitosti tohto významného životného jubilea mu na pôde Obvodného úradu Komárno zablagoželal riaditeľ odboru integrovaného záchranného systému sekcie integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR Ing. Ladislav Szakállos. V mene sekcie odovzdal jubilantovi ďakovný list za celoživotné zásluhy o rozvoj civilnej ochrany obyvateľstva. Ako bývalý kolega v rokoch 1989 – 1991 ku gratulácii pripojil aj osobné blahoželanie. Ku gratulácii sa pripojili tiež bývalí kolegovia a zamestnanci odboru civilnej ochrany a krízového riadenia ObÚ Komárno, ktorí jubilantovi popriali veľa

zdravia, šťastia, radosti a spokojnosti v kruhu rodiny.

Viliam Garaj začal kariéru pracovníka civilnej ochrany v roku 1958 na Štábe civilnej ochrany okresu Komárno na ONV Komárno ako občiansky pracovník, vo funkcii spojára. V roku 1962 bol aktivovaný za vojaka z povolania vojska Ministerstva vnútra. V hodnosti poručíka zastával funkciu dôstojníka pre spojenie. Od roku 1980 bol dôstojníkom pre organizačno-operačné veci. V rokoch 1985–1989 zastával funkciu náčelníka Štábu civilnej ochrany okresu Levice a od roku 1989 až do odchodu do dôchodku v auguste 1991 funkciu náčelníka Štábu civilnej ochrany okresu Komárno.

Činnosť v oblasti civilnej ochrany Viliam Garaj nezanechal ani po odchode do dôchodku. Do dnešného dňa poskytuje pomoc obecným úradom okresu Komárno pri vedení dokumentácie civilnej ochrany.

Ing. Norbert Neuschl

vedúci odboru COKR ObÚ Komárno

Roky plynú...

Po takmer sedemnástročnom pôsobení vo funkcii pedagóga vo Vzdelávacom a technickom ústave krízového manažmentu

a civilnej ochrany v Slovenskej Lupči odišiel koncom júla do dôchodku Mgr. Ján Santoris. V ústave pracoval od roku 1995 ako štátny zamestnanec – odborný radca a plnil úlohy súvisiace so vzdelávaním a odbornou prípravou. Podieľal sa na plánovaní a príprave obyvateľstva na civilnú ochranu, na propagácii a popularizácii civilnej ochrany, ako aj publikačnej činnosti ústavu. Zabezpečoval informačnú a poradenskú činnosť v oblasti kolektívnej ochrany obyvateľstva.

Janko, ďakujeme Ti za Tvoju profesionalitu. Z odborného hľadiska si bol veľkým prínosom pre civilnú ochranu v rámci Slovenskej republiky.

Všetci Ti, Janko, želáme, aby si si zaslúženého dôchodku čo najdlhšie v dobrom zdraví a v pohode užil. S úprimnosťou v srdciach Ti želáme toľko pevného zdravia a osobného šťastia, aby si sa mohol ešte veľa rokov tešiť zo života.

Tuto cestou Ti úprimne ďakujeme!
kolektív spolupracovníkov
VTÚ KMCO Slovenská Lupča

Vítazov ocenili pred ich spolužiakmi a učiteľmi

Vstupom do Európskej únie sa Slovenská republika zaviazala používať jednotné európske číslo tiesňového volania 112 a zabezpečiť jeho dostatočnú propagáciu a správne používanie jednotlivými cieľovými skupinami, najmä deťmi.

Sekcia integrovaného záchranného systému a civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR vyhlásila pri príležitosti Dňa 112 celoslovenskú literárno-výtvarnú súťaž na tému „Šťastie poznávame v nešťasti a zdravie v chorobe. Až vtedy si uvedomíme, aká je dôležitá pomoc druhému. 112 – číslo tvojho života.“ Súťaž prebiehala v dvoch kategóriách. Spomedzi zaslaných prác komisia na základe formálnych a obsahových kritérií vybrala v oboch kategóriách po tri najlepšie práce.

V kategórii výtvarné dielo, alebo fotografia, prisúdila prvé miesto Lenke a Dominike Rovňanovým zo ZŠ Slatinské Lazy. Na druhom mieste skončila Michaela Franková zo ZŠ Dolná Tižina a na tretom Simona Pytlová a Veronika Veghová zo ZŠ Pusté Úľany. V literárnej kategórii – eseje porota vybrala ako najlepšiu prácu Rebeky Cádovej zo ZŠ s MŠ Nová Bystrica. Druhé miesto

patro Marekovi Malachovi zo ZŠ Tatranská, Banská Bystrica a tretie Ivanovi Chovanovi zo ZŠ Janka Kráľa v Liptovskom Mikuláši.

Ocenené, ale i niektoré ďalšie práce boli vystavené v priestoroch Strediska vzdelávania a prípravy Spišská Nová Ves

počas konania Majstrovstiev Slovenskej republiky Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany. Pred záverom školského roka Rudolf Vozka a Viera Geregová zo sekcie integrovaného systému a civilnej ochrany MV SR osobne odovzdali oceneným žiakom diplomy a vecné ceny, poskytnuté komunikačným odborom Kancelárie ministra vnútra SR. Urobili tak priamo pred ich spolužiakmi v triedach na základných školách, zväčša aj za účasti rodičov. V malebnej dedinke Slatinské Lazy sa odovzdávajú cien víťazkám, okrem riaditeľky a celého pedagogického zboru tamojšej školy, ktorú navštevuje 64 detí, zúčastnila aj starostka obce Ing. Darina Hroncová. Odovzdávanie cien takouto formou sa stretlo s veľkým uznaním a ako potvrdili žiaci i učitelia, bolo veľkou motiváciou do ďalšej práce.

Rudolf Vozka, Viera Geregová
sekcia IZS a CO MV SR

Spoločné cvičenie miestnej samosprávy, zložiek IZS, rakúskych a slovenských samaritánov